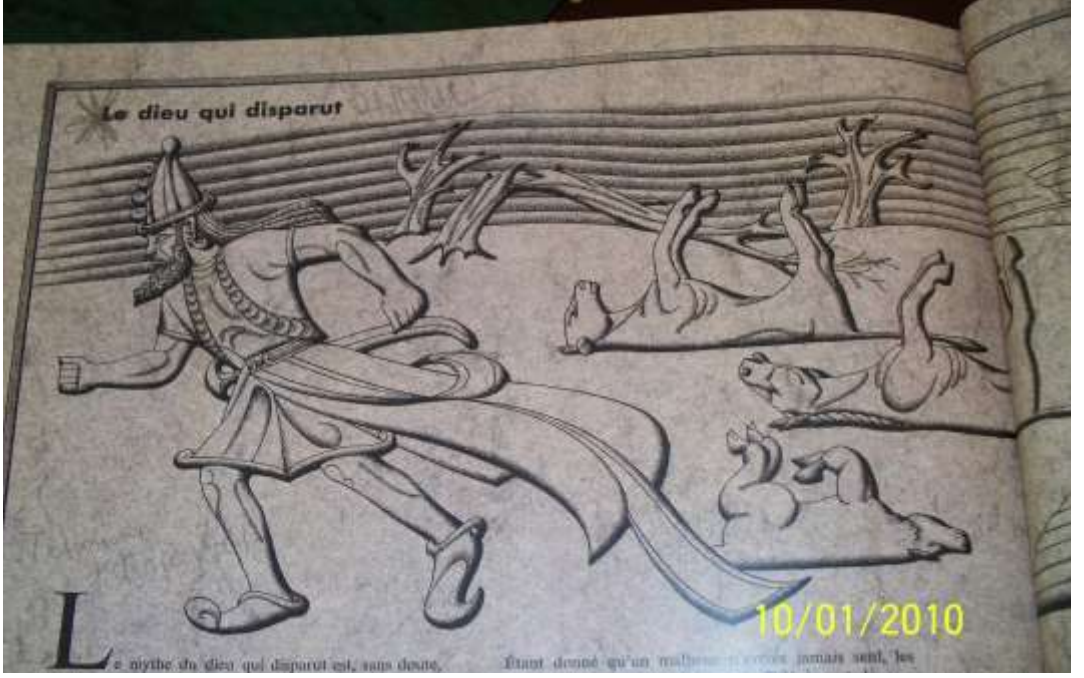

TELİPİNÜ'NUN ÖFKESİ

İsmail Kaygusuz

(Öfkelenip Kaybolan Hitit Tanrısı Telipinu'nun temsili resmi)

İçindekiler:

Roman Hakkında Birkaç Söz

İnsana Özenen Mısır Tanrısı Amon-Ra'nın Acizliği

Mısır ve Hitit BüyükTanrılarının Göksel Karşılaşmasında Bir Karar Alındı

Ay Yüzeyinde Evrensel Düzeni Barışa Çevirme Tasarımı Tartışması

Tanrı Telipinu Emekçi ve Üreten İnsanlar Arasında Gezinirken İlk Denemeleri

Telipinu Kişiliğinde Görünüm Alanına Çıkacağı Kulunu Buluyor

Hitit Tanrısı Telipinu ile Mısır Tanrısı Toth Arasında İlk Telefon Konuşması

Telipinu Tarhunmiya'ya Gözüktü ve Onda Yekvücut Olmaya Karar Verdi

Ama-Dıngır Masigga Kutsal Alan

Purilli Bayramında Köylüleri Toptan Günahlarından Arındırma Töreninde Ama-Dıngır Mastigga'nın Söylevi

Telipinu'nun Eşleştiği Tarhunmiya'nın İsyanı

Kutsal Alan Tanrı Kabartmalarının Önünde Kısa Bir Toplantı

Tuvanuva'daki Savaş Meclisi Toplantısında Olup Bitenler

Firavun Sarayında Neler Oluyordu? Akıl ve Bilgelik Tanrısı Toth'un Telefonda Anlattıkları

Tanrılar Meclisi Öncesi Hazırlık Toplantısında Telipinu'nun Eleştirileri ve Tabarna Şuppiluliuma'nın İnadı

Hitit ve Mısır Tanrıları Büyük Şöleninde Telipinu'nun Sıkıntıları

Telipinu Büyük Kral Şuppiluliuma ve Savaş Meclisine Yine İstediklerini Yaptıramamıştı

Telipinu Öfkesini Yenemedi Tanrılıktan İstifa Edip Ortalıktan Yitti

Tabarna Şuppiluliuma Ölüm Döşğinde Telipinu Duası İstiyor

"Tanrıların da İnsanlardan Öğrenecekleri Çok Şey Var" Dedi Telipinu ve Görevine Geri Döndü

Roman Hakkında Birkaç Söz

Bu kısa tarihsel roman, Korona Virus Salgını'nda evden çıkmanın yasaklandığı aylar içinde yazıldı. Daha doğrusu 2010'da yazmış olduğum *Tanrının İstifası (Geri Dön Telipinu)* tiyatro oyunumu romana dönüştürdüm. Kuşkusuz sahnelerde sergilenen olaylar, sözel anlatılar alt başlıklar altında genişletildi. Bazı replikler öyküleştii, tasarlanan sahne dekorları uzun betimlemelere dönüştürüldü. Ancak oyunun özünde herhangi bir değişiklik yapılmadı, daha da belirgin duruma yükseldi. Zamanın inanç anlayışı doğrultusunda tanrılarla insanlar içiçe anlatıldı, betimlendi. 2012 yılında İstanbul'da Çağdaş Tiyatro Yazarları ve Çevirmenler Derneği'nin çıkardığı *DRAMATİK Dergisinin* 2. sayısında yayılanan "*Oyun Yazarı İyi Bir Araştırmacı, Keskin Gözli Bir Gözlemci ve Derinlere İnen Bir Sorgulayıcı Olmalıdır*" başlığını taşıyan yazımda oyunu şöyle tanımlamıştım:

"İ.Ö. 14.yy.da Hitit Labarna'sı (Kralı) Şuppiluliuma döneminde, Hititlerle Mısırlılar arasında dünya barışı yaratacak bir fırsatın kaçırılmasından esinlenerek yazdım. İki ülkenin Tanrılarının ortak toplantılarında alınan evrensel barışı sağlama kararını, Hitit tarım ve bereket tanrısı Telipinu ile Mısır akıl ve bilgelik tanrısı Toth aracılığıyla insanlığa kabul ettirme çabalarıyla gelişiyor oyun. Tanrıların olağanüstü gücüyle(!) günümüze de göndermelerde bulundum her fırsatta. Bu iki tanrı tüm çabalarına rağmen, antikitenin olağan sayılan savaş halini barışa çevirmeyi başaramazlar. Sonunda öfkeye kapılan Telipinu tanrılıktan istifa edip izini kaybettirir. Bunun üzerine hem tanrılar hem de insanlık dünyası korkunç bir felaketin içine düşer ve yokolmak üzeredir. Sonunda bir balarısı Telipinu'yu bulur ve evren kurtulur, eski durum devam eder. Bu kayboluş bir Hitit tabletinde Telipinu duası olarak günümüze kalmıştır. Ancak Telepinu'nun öfkelenip kaybolmasına neden olan olayı anlatan bölüm kırık olduğundan, bu nedeni bulma kaygısı bana düşmüştü: Şuppiluliuma döneminin tarihsel olaylarını ve

Mısır-Hitit tanrıları Pantheon'unu inceleyerek; Telipinu'nun tanrılıktan istifa edip (!) kaybolmasına bir neden yaratıp onu işlemek istedim oyunda. Bu yüzden 3 yıl boyunca Hitit ve Mısır tarihi, mitolojisi ve arkeolojisine ilişkin çok sayıda eser ve makale inceleyerek oyunu kotardım. 2009'un Eylül'ünde Londra'da yazmaya başlayıp, 17 Şubat 2010'da Almanya/Hannover'de bir dostumun evinde bitirdim..."

Çünkü tarihsel oyunlar da, roman da masa başında sadece hayal dünyasına girerek öyle çala-kalem yazılıyor...

İsmail Kaygusuz

Şubat 2021, Malatya

İnsana Özenen Mısır Tanrısı Amon-Ra'nın Acizliği

Başında güneş simgesi bir disk bulunan şahin kafalı insan vücutlu Mısır Tanrısı, görkemli altından giysisiyle yaratıcı Amon-Ra güncel gökyüzü gezisine yalnız çıkmıştı o gün. Dümencisi Toth ve kürek çeken kızı Maat ile Osiris de yoktu muhteşem kayığında. Kendisi kürek çekiyordu. Güneşi akşama kadar yöneterek karanlık yeraltı dünyasının karnına sokacak; bütün gece orada bekletip sabahın erken saatlerinde yeniden doğurtup sonsuz yolculuğunu sürdürecekti. Şahin kafasında gizli olan akli esmiş yeryüzündeki kullarına özenerek, bir gün olsun buyurmaktan vazgeçip elleriyle ve emek harcayarak bir iş çıkarmak istiyordu. Kayığın küreklerini sıkıca kavramış hızlı hızlı çekerek batıya doğru dümdüz ilerlemekteydi. Birden bugüne kadar asla yaşamadığı kollarından şiddetlenen bir ağrı ve vücudunda güneşin yakıcılığını hissetmeye başladı. Bunlara bir anlam veremezken, bir de kayık sarsılarak aşağı doğru kaymıyor mu? Kayıktan bir tahta sıyrılmış sarkıyordu. Göğü kaplayan gri bulut tabakasını andıran duman renginden süzülüp beyaz bir bulutun üzerinde durdu kayık.

(Amon-Ra)

Amon-Ra kayığından inerek sarkan tahtayı onarmaya koyulduysa da elinden birşey gelmiyor, ne yapacağını şaşırılmıştı. İnsansı özentisi tanrısal özelliklerinden bazılarını yitirmesine neden olmaktadır. Yorgun ve öfkeliydi. Sıcaklık da gittikçe artıyordu. Kendikendine ve yüksek sesle konuşmaya başlamıştı:

“Yaratıcı ve en büyük tanrı olmaktan bıktım
usandım. Evreni, dünyayı, büyük ve küçük tanrıları,

canlı ve cansızları, insanları yönetmekten yoruldum. (*doğrulup dikleşti, kendisini sonsuzluğa anlatıyordu sanki*) Maceram insanlara Heliopolis söylencelerinde anlatılır: Sonsuz boşluktan, hiçlikten ortaya çıktım. Güneş olup adımları Amon-Aton koydum. Sonra yaratıcı olmaya karar verdim, salladım fallusumu tohum ektim sonsuzluğa; oğlum Shu'yu yani havayı, kızım Tefnut'u yani suyu yarattım ve onları gecikmeden birbiriyle evlendirdim. Bu evlilikten oğlan torunum Geb (Yeryüzü) ve kız torunum Nut (Gökyüzü) doğdu.”

İşine dönüp biraz uğraştı. Sonra doğruldu ve anlatısına döndü:

“Yaratmaktan, buyurmaktan başka bir şey gelmez elimden; şu tahtayı bile çivileyip, yapıştıramıyorum yerine. Shu (Hava) oğlum, başlangıçta evlendirdiği iki torunumu Nut ile Geb'i, yani gök ile yeri birbirinden ayırdı. Ama onlar birlikte yaşarlarken bereketin-verimliliğin tanrısı Osiris ve rüzgarı-fırtınayı yaratan Seth adlarında iki oğul, kızkardeşleri ve karıları olan ölülerin koruyucusu büyük büyücü tanrıça İsis ve hiyeroglifli tanrıça Nephthys adlarını taşıyan iki kız yapmışlardı. Bunları neden anlatıyorum sanki kendi kendime? Ben hepsinin atasıyım. Mısır ülkesinde evrenin Tanrısı benim, güneşi ben temsil ediyorum. İnsanları da kederli bir anımda akan gözyaşlarımdan yarattım. Ama kendimle hiç de gurur duyamıyorum, çünkü şu kayığın düşen tahtasını bile yerine yapıştıramıyorum.”

“Bugün vezirim bilge Toth'u dümenci görevinden affederek, evrendeki güncel yolculuğuma yalnız çıktım. Kayığımdaki ikinci yolcu, kızım Maat'ı da, düzenini yerinde sağlasın ve yakından gözlesin, korusun diye dünyaya gönderdim. Doğrusu tek başına tanrılık yapmak da zor. Bilmiyorum yeraltına nasıl ineceğim torunum Osiris olmadan. Beceri ve akıl Tanrısı vezirim Thot'u çağırırsam ya da tahtaya doğrudan buyursam, hemen yerine yapışacaktır! Ama istemiyorum, bıktım buyurmaktan. Kendi kendimle başbaşa kalıp, insanlar gibi, işlerimi kendi ellerimin emeğiyle yapmak için bu geziye yalnız çıktım. Sıcak da fena halde basmış durumda, terliyorum.”

Yeniden işine dönüp uğraşmaya başladıysa da, işini başaramıyordu.

“Olmuyor, diye bağırdı; olmuyor yapışmıyor. Çaresiz kaldım. Eyvah öbürü de yerinden ayrılıyor. Bu güçlü üfleme de nereden geliyor? Seth, torunum sen misin bu yeli çıkaran?”

Bir kakhaha sesiyle irkildi Amon-Ra. Birkaç saniye içinde fırtına uğultusu sardı çevreyi. Arkasından Göklerin Hitit Fırtına Tanrısı Tarhunna'nın çok yukarılardan gelen sesi duyuldu:

“Amon-Raaa! Mısırlıların yüce Tanrısı! Biraz daha beklersen, kayığının tüm tahtaları sökülüp dağılacak.”

Bu arada kayıktan birkaç tahta daha sökülüp düştü. Şaşkınlık içinde çevresini bakınan Amon-Ra biraz kızgınca sordu:

“Kimsin sen? Nasıl benim ulaştığım yüksekliklerde bulunuyorsun? Benim yücelik alanlarımda dolaşmaya nasıl cesaret edebiliyorsun?”

Ses biraz daha yaklaşmıştı. Onun kızgınlığına karşın, Fırtına Tanrısı Tarhunna dostça açıklamada bulunuyordu.

“Ben senden daha yükseklerdeyim Amon-Ra! Aşağıdan gelen yakınmalarını duydum; çaresizliğini gördüm. Kayıgının tahtalarımı tutan reçineyi güneşin ısıtı eritiyor. Birazdan onlar alev alıp yanarsa şaşırma. Üstelik sen de yanabilirsin. Çünkü tanrısal buyurganlıktan vazgeçtin. Burası dünya değil; burada insan gücü ve emeğiyle hiçbir şey yapılamaz. Dünyadaki insanla burada kendini eşleştirme; insanda görünüm alanına çıkmaya, insan donuna girip ortaya çıkmaya benzemez. Şu anda tanrısal yardıma gereksinimin var.”

Ayrılan tahtaları tek tek tutmaya çalışan Amon-Ra insansı bir telaş ve korku içinde mırıltıyla konuştu:

“Eyvah güneş benim de elimi yakmağa başladı. Oysa ben her gün Aton-Ra olarak güneşi, yardımcım Khepri’ye, bokböceğinin yuvarladığı gübre topağı gibi göğün bir başından öbür başına iteleterek karanlığa gömüyordum.”

Sesini yükseltip sordu:

“Adını bağışla, kimsin sen? Bana nasıl yardım edebilirsin?”

Tarhunna güven verici biçimde yanıtladı:

“Sen kendi kendine tanrısal buyruk verdin bugün tanrılığı bırak diye. Onun için senin düzeyindeki bir yabancı tanrının yardımına ihtiyacın var Amon-Ra. Ben Hititlerin en büyük Tanrısıyım; Göğün Fırtına Tanrısı diye yakarırlar bana. Kimi kentler bana Teşup, kimileri özellikle Mısırlı tüccarlar ve siyasi sığınmacılar kendi fırtına tanrıları Seth, birçok kentler de adımı Tarhunna diye hiyeroglif ve çivi yazıtlarına kazıdılar. Tanrıların da yardıma ihtiyacı vardır; sana yardım edeceğim, geliyorum.”

“Sesinle değil, dedi Amon-Ra, elinle ve tüm gücünle bana yardım et. Çevrem ısınmaya başladı, elini çabuk tut lütfen. Sıcaktan bunalmaya başladım.”

Bu sırada düşen tahtalardan birinden yanma çıtırtıları gelmeye başlamıştı. Tarhunna keskin bir uğultu içinde seslendi:

“Yettim Amon-Ra! İşte fırtınalarımı salıyorum.”

Büyük bir uğultuyla esen fırtınadan Amom-Ra serinledi. Ayrılan bir iki tahtayı yapıştırdıysa da, tekrar düştüler. Kendini hâlâ göstermemiş olan Tarhunna konuşmayı sürdürdü:

“Galiba fırtına yetmeyecek, karım Hitit Güneş tanrıçasına sesleneyim: (yüksek sesle) Sevgili karıcığım Hepat! Tanrısal meslekdaşın Mısır Yüce Tanrısı Amon-Ra'nın yardımına yetiş. Bir yanlış kararı yüzünden yanıp kül olacak, bırak hasımlığı; bugün ona yarın sana! Çabuk ol, çek güneşin yakıcı ışınlarını üzerinden. Sevgili kocan ben Tarhunna ve sevgili oğlumuz Telipinu'nun hatırına kurtar onu. Biz göklerde dolaşan tanrılar olarak birbirimize yardımcı olmazsak, dünyadaki insanlara nasıl yardım ederiz?”

Çevreyi çok koyu bir gölge kaplayınca rahatlayıp, kopan tahtaları yerine yapıştırırken Amon-Ra şu birkaç sözle onlara karşılık verdi:

“Sağolun göksel tanrı dostlarım Hitit Fırtına Tanrısı Tarhunna ve Güneş Tanrıçası Hepat! Artık tanrılığımıza dönüyorum; bir anlık buyurganlığımı bırakmamla kendimi helak ediyordum neredeyse! Yüzünüzü gösteriniz bana sevgili dostlarım, el sıkışalım!”

Mısır ve Hitit Büyük Tanrılarının Göksel Karşılaşmasında Bir Karar Alındı

(Fırtına Tanrısı Teşup-Tarhunna'nınboğaları: Şerri ve Hurri)

Derin fırtına uğultusu, boğa böğürtüleri, araba gıcirtısı, kürek şapırtısı ve yanıp sönen ışık karmaşası yavaş yavaş ortalıktan kayboldu. Sonsuzluğa uzanan gökyüzü maviliğinde karbeyazı bir düzlem oluşturan bulutlar üzerinde Mısır'ın ve Hatti Ülkesinin, insansı, hayvansı ve bir doğa gücü görünümüleri ve özel tanrısal atribüleri/simgeleriyle, 21.yüzyılın laser ışın dalgalarının pozitif karışımıyla oluşan üç boyutlu holografik görüntüler gibi, ağırlıksız imajları içinde yedi büyük tanrısı karşılıklı kümelenmişlerdi.

İnsansı özentisinden, tanrısal buyurganlığına dönmüş Amon-Ra, onarılmış kayığının ortasındaki tahtında oturmakta. Oğlu köpek başlı Thot kayığın dümeninde, kızı Maat ve ölüm-yaşam ve yeniden hayat veren, öbür dünyaya da hükmeden, demirhindi yaprağını bırakıp lotus tacını başına takmış, çok işlevli tanrı olan torunu Oziris kürek başında, tam öğle vakdi mola vermiş durumdaydılar. Bokböceği görünümlü yardımcı tanrı Khepri çok yukarılarda, güneşe arka ayaklarını dayamış beklemedeydi.

Tam 1600 Hitit kentinin ortak yüce tanrısı ve başkent Hattuşa'da oturan Labarna (Tabarna) (İmparator) ve Tavananna'nın (Kraliçe'nin) baş tanrısı Göklerin Fırtına tanrısı Tarhunna dalgalandığında fırtına yapan uzun saçlarını başında toplayıp bağlamış Harri ve Şerri adlarında iki boğanın çektiği kağı arabasının ortasında oturuyordu. Sağında, altından güneş kursu taktığı başını kocasının omuzuna dayamış daha çok Arinna'nın, ama tüm Hatti ülkesinine Güneş Tanrısı Hepat oturuyor. Solunda sivri külahlı, ayaklarındaki kıvrık uçları arkaya bakan çarıkları ve içinde besili koyun ve sığır simgeleri, üzüm ve hububat örnekleri, yumuşak kuzu postu, küçük sağ bacak simgeleri dolu bolluk, bereket ve tokluk ağır torbası sırtında, oğulları Telipinu ayakta duruyordu.

Amon-Ra kayığından inerek, arabasından atlayıp kendisine yaklaşmakta olan Tarhunna'ya elini uzatıp kısa bir tanışma konuşması yaptı:

“Bizler Mısır insanının zihnindeki göklerin büyük tanrılarıyız. Doğa ve toplumsal buyruk ve adaleti, dünyasal gerçeği kişiliğinde taşıyan ve kutsal buyruklarım ile dünya düzenini sağlayan kızım Maat'tır bu. Dümendeki de büyük yardımcım, bana on iki saat boyunca gündüz eşlik eden ve kayığımı göklerde uçurtup karanlıklar ülkesinde kürek çeken torunum Osiris'e teslim eden ve gecenin bitiminde teslim alıp, yine birlikte yola çıkan beceri, ustalık, akıl tanrısı danışmanım Toth. Bakmayın siz omuzları üzerindeki köpek kafasına; içi akıl ve beceri doludur. Biz ayrılmaz bir tanrısal aileyiz. Bana yardımınızdan dolayı size minnet duygularımızı bildirmek isterim.”

Toth babasının sözlerine bir ekleme yaptı:

“Ayrıca biz üçümüz de bu yardımlarına karşı kendilerine bir iyilik yapmak isteriz.”

Maat bu öneriye kendi tanrısal işleviyle katıldı:

“Ben Hitit ülkesine babam Amon'un toplumsal düzeni sağlayıcı buyruklarını ulaştırır oraları güllük gülüstanlığa çeviririm.”

Sessiz duran Osiris “ben de Maat halama yardım ederek, dedi, Hitit kentlerinde insan hayatını güzelleştiririm.”

Hemen arkasından Toth gururla söylendi:

“Ben ise Hatti diline Hiyeroglif yazısını kazandırırım büyük Fırtına Tanrısının tapınak rahiplerini eğiterek.”

Tarhunna sadece sonuncu öneriyi gülerek yanıtladı:

“Sağolasın sevgili Toth aklınla bin yaşa! Ama bu yardıma ihtiyacı yok Hititt sarayı ve tapınaklarının. Akıl, bilinç ve bilgelik tanrıçamız Ea, Amon-Ra tapınağının bir rahibinin donunda, senin icadın olan hiyeroglif yazısını gizlice öğrenip çoktan Hatti ülkesine getirdi. Bizler bin tanrılı Hititlerin en önde gelen tanrılarımız; bizde bir aileyiz. Meslekdaşına büyük yardımcı yapan sevgili karım Güneş Tanrıçası Hepat ve bitkileri, insanları ve hayvanları büyütüp geliştiren, yetiştiren ve doğaya bes-bereket getiren Hititlerin büyük tanrılarında oğlumuz Telipinu’yu sizlere tanıtmaktan onur duyuyorum.”

Kayıktan ve arabadan inmiş olan Mısır ve Hitit tanruları ailesi bireyleri selamlaşır el sıkıştılar. Mısır semalarında kendisini ev sahibi hisseden Amon-Ra’nın bir işaretiyle buldukları yer bir göksel saray odasına dönüştü ve değerli taşlar, madenlerle süslü ve halılarla kaplı görkemli koltuklar ve sedirlere oturup konuşmalarını sürdürdüler. İlk sözü Hitit Güneş Tanrıçası Hepat aldı:

“Mısırlı tanrı dostlarım! Hattuşa’da Hepat adıyla tapınılan Arinna’nın Güneş Tanrıçası olarak, Heliopolis’in, yani güneş kentinin büyük Tanrısı Amon/Aton-Ra’ya yardım etmek kuşkusuz bize onur verdi. İyi ki tam zamanında sevgili kocam Tarhunna bana seslendi. Yoksa yeryüzü yaratıklarımızdan insanlara özenme duygusu büyük bir göksel felakete neden olacak ve Amon-Ra yokolacaktı. Ülkenizin yakıcı güneşinin doğudan batıya yuvarlanırken yörüngesinden bir milim bile kayması, Mısır’ın candamarı Nil’i kurutur, açlık ve felaket getirirdi. Kosmos, yani büyük evren yeniden düzenini kuruncaya dek...”

Telipinu anasının cümlesini tamamlamasına fırsat vermeden araya girip konuşmanın yönünü değiştirdi:

“İnsanlara özenmek değil, onlara yardım etmek ve mutlu yaşamalarını sağlamak biz tanrıların gerçek görevi olmalıdır. Buyurganlığımızı onların hizmetine vermeliyiz. Varlığımızı insanların zihinsel güçlerine, dağlara-taşlara oyulan tapınaklarımız ve heykellerimizi onların emeklerine ve yeteneklerine borçlu değil miyiz? Bunu asla yadsıyamayız. Biz tanrılarını memnun etmek için kendi rızklarından kesip adaklar adıyor, sunular sunuyorlar, yalvarıp yakarıyorlar bir parçacık mutlu yaşantı için. Oysa bizi temsil ettiklerini sanan kral ve firavunlar ülkelerini iyi yönetemiyor, tebalarını eziyor ve egemenliklerini genişletmek için durmaksızın savaşlar

yapıyorlar. Yengi kazanan toplum da yenilenler de felaketi ve yoksulluğu yaşıyor. Savaşları kazanan yöneticiler bizlere görkemli tapınaklar yaparak, binbir çeşit değerli sunular sunarak bizi hoşnut edip, hep kendilerinden yana olmamızı istiyorlar. Açıkçası biz tanrıları bu görkemli rüşvetlerle satın alıyorlar; bizi bencillik duyguları ve savaş tutkularının destekleyicisi yapmayı başarıyorlar. Biz Hitit ülkesinde bin tanrımız ve bizi birbirimizle ve de sizlerle bile kavgaya sokuyor bu yöneticiler. Bu arada kentler yıkılıyor, halklar köleleşiyor ve ülkeler yokoluyor. Ve de bizim Hitit kralları kurnazca hareket edip, işgal ettikleri ülkelerin tanrılarını da pantheonumuza taşıyarak halklarını kolayca kendilerine bağlıyorlar. Annem-babam bir göksel felaketi önleyerek biz iki ülkenin baştanrılarının buluşup konuşmasına aracı oldular tamam; ama asıl sürekli yaşanmakta olan ve yersel felaketi önlemenin çarelerini araştırmalı bu iki tanrısız aile! Bir tanrısız devrim yapmalıyız!”

Telipinu sustu ve konuşmasının etkisini beklemeye başladı. Diğerleri şaşkınca tek tek birbirlerinin yüzüne baktı ve anlamlı anlamlı kafalarını salladılar. İki kardeş, Toth ile Maat gülümseyerek ve el çırparak aynı anda tek bir söz söyledi:

“Barışçıl ve insanlardan yana ince duygularını sergileyen Telipinu’yu candan alkışlıyoruz.”

Arkasından Toth biraz endişeli şunları ekledi:

“İyi de sevgili Telipinu; Hatti ülkelerinin savaş tanrısı Zababa ve Mısır savaş tanrıçası Neith’i nasıl durduracağız? Önce onların kılıçlarını kına, oklarını sadağa...”

Maat gülerken kardeşinin soru cümlesini tamamladı: “Ve mızraklarını çuvala sokmalarını sağlamamız gerekmez mi?”

Telipinu “evet, diye yanıtladı, mızrak çuvala sığmaz. Ama, Hitit ve Mısır Tanrılar meclisinin ortak baskısıyla, bu kavgacı ve savaşsever yaramaz tanrıların kılıçlarını kınlarına, oklarını sadaklarını sokturabiliriz.”

Maat oturduğu yerden kalkıp, torbası sırtında ayakta konuşmakta olan Telipinu’nun çevresinde bir tur attı ve sonra karşısına geçti. Onu tepeden tırnağa süzerek şöyle konuştu:

“Ayaklarında sivri uçlu çarıkları ve başındaki konik, uzun püsküllü serpuşu ve sırtındaki deri torbasıyla Hitit pantheonunun en kötü giyinen tanrısı Telipinu’nun sevgi ve iyilik dolu yüreğini ve dünyanın düzenini tersine çevirecek aklını sevdim. Söylediklerinden doğrusu çok etkilendim. Düzen sağlayıcı, düzen kurucu ve koruyucusu tanrıça olarak, böyle bir devrim yapmayı ben düşünemediğim için biraz da kıskandım kendisini. Telipinu’yu onaylıyorum ve sonuna kadar yanında olacağım.”

Toth da kız kardeşinin yanına geçip şu sözlerle ona onay verdi:

“Ben de kardeşim Maat. Herşeye akli eren ve icatçı; akıl ve bilgelik tanrısı olarak, benim dahi düşünemediğim böyle bir evrensel değişimi, yani savaş yerine barışı koyma önerisini; tüm akıl gücüm ve yüreğimle onaylıyorum. Gerekirse Mısır savaş tanrıçası Neith’in akıl melekelerini yavaşlatıp, onu mecnuna çevirerek, onu uzun süreli bir tedaviye alırız. Meslekdaşı Hitit akılfikir tanrıçası Ea da Zababa’yı bu yolla frenler..”

Telipinu son cümlesine itirazda bulundu:

“Bana bu yol pek tutarlı görünmüyor Toth. Savaş tanrıları da bizlere eşit düzeyde. Onları mecnuna, divaneye çevirmek daha tehlikeli. O zaman bizim Zababa ve sizin Neith delice kararlar vererek dünyanın yıkılıp viraneye dönmesine neden olurlar. Maat bile bu düzeni yeniden kuramaz.”

Büyük ebeveyn tanrılar bu tartışmalara seyirci kalmış ve onlara bakarak memnun memnun gülümsüyorlardı. İki kardeş aynı anda sordular:

“Peki sen ne öneriyorsun Telipinu? Savaş tanrılarını durdurmanın kolayı ne sence?”

Telipinu az düşündü. Büyük tanrılar da meraklanmıştı. “Doğrusu, dedi Telipinu, ilk aklıma gelen; bin tanrılı Hitit pantheonunun baş ve mutlak tanrısı babamız Tarhunna ve Mısır pantheonunun baş tanrısı Amon-Aton-Ra’nın buyruğu yeterli!”

Fırtına tanrısı Tarhunna karısına doğru bakarak onun bu sözüne karşılık verdi:

“Güzel de oğlum, biz de kararlarımızı bin tanrılı meclisten geçiriyoruz ve epey zaman alıyor tanrısal yasanın çıkması.”

Amon-Ra da Tarhunna’yı onaylar biçimde konuştu:

“Biz de öyle Telipinu. Ancak bizim meclis daha hızlı çalışıyor. Tanrılar meclisimizin ulu yazmanı Toth sayesinde toplantılarımız da oturum kayıtları da çok düzenlidir. Kızım Maat’ın da katkısı büyük kuşkusuz.”

Telipinu ısrarla açıklamasını yaptı:

“Ama sayın ve sevgili büyüklerim, her zaman en son karar size ait. Çıkan kararlar ve oluşturulan tanrısal yasalar, sizin düşünce ve isteklerinize aykırıysa onları tümenden değiştirmek yetkisine sahipsiniz. Çünkü meclisler oluşurken bu mutlak yetki verilmiş size. Siz mutlak ve yüce tanrılarsınız.”

Toth araya girdi:

“Telipinu demek istiyor ki, eğer siz ikiniz de bu barışçıl düşünce ve söylemlerimizi benimsiyor, onaylıyorsanız; savaş tanrısı ve tanrıçasınının

savaşçıl etkinliklerini durdurma yönünde, meclisten farklı bir karar çıktığı takdirde kuşkusuz değiştirmeye yetkilisiniz.”

Hitit güneş tanrıçası Hepat oğlundan yana konuştu:

“Ben Telipinu’yu bütün kalbimle onaylıyorum. Onun dediği gibi yapacağım.”

Amon-Ra söze katıldı:

“Sevgili meslekdaşım Hepat! Yardımlarınla hem benim tanrısal gücümün, hem de Mısır ülkesinin çok büyük bir felakete düşmekten kurtardın; sana karşı olmak vefasızlığımı gösteremem. Ben de Telipinu’yu içtenlikle onaylıyor ve sevgili Seth’e, -bağışlayın dil alışkanlığım- Tarhunna’ya da bunu tavsiye ediyorum.”

Tarhunna buyurucu bir davranışla konuştu:

“Tamam ben de size katılıyorum. Bin tanrılı meclisimizden bu irademe ters bir karar çıkarsa, değiştirip Zababa’yı görevden alacağım; kılıcını, okunu, mızrağını da kullanamayacak. Mızrak nasıl çuvala girermiş göreceksin Telipinu! Bu arada bir de önerim var; dünyasal barışı sağlama ya da dünya düzenini barışa çevirme işinde Telipinu ile birlikte Toth’u da görevlendirelim. Yardımcıları da Maat ile Ea-Sarru olsun. Biz bu isteğimizi meclislerde tartışıp karara bağlarız. Elbette ki, bizim irademiz çerçevesinde bir karar alınacaktır. Siz görevliler görev başına, meclislerden çıkacak yasa ardından gelir!”

Amon-Ra sordu:

“Tamam kabul da, akıl ve bilgelik tanrınız Ea-Sarru nerede? Onu çağır gelsin de görevi bildirelim.”

Tarhunna açıkladı:

“Sevgili Amon-Ra, o bizi duydu endişelenme. Ea-Sarru bir süredir çeşitli donlara girerek büyük ve başarılı Hitit prenslerinden Şuppiluliuma’yı kafasındaki kötü düşüncelerinden uzaklaştırmaya, onları olumlu ve zararsız hale sokmaya çalışıyor. Bütün tanrısal gücünü kullanarak ona akıl-fikir verip, kötü düşüncesinden vazgeçirmek çabasında; ama boşa gidecek galiba benim karışmış olmam yüzünden. Bu işi ancak siz başaracaksınız; Telipinu, Toth, Maat, Ea! Haydi büyük görev sizi bekliyor!”

Amon-Ra ile Hepat ikisi aynı anda aynı cümleyi yineledi:

“Bizler de tanrılar meclisini toplantıya çağırıp, bir an önce tanrısal kararı çıkarmaya gidelim!”

Ay Yüzeyinde Evrensel Düzeni Barışa Çevirme Tasarımı Tartışması

Mısır Ay tanrısı, birbirine karışmış saç sakalınının arasında, nerede olduğu belli olmayan ağızdan çıkan köpükler salyalar buzlaşmış çirkin yüzlü Khonsu ile, kuru-sarı yüzü ve tahta gibi göğsüyle zayıf vücutlu Hitit Ay tanrıçası Nikkal, Ay yüzeyinde bir bölgede karşılaşmış bağıra çağıra tartışmaktaydı. Birden önlerine dev bir ışık top içinde Telipinu, Toth, Ea ve Maat beliriverdi. Maat beklenmedik bir ilgiyle, tartışmayı kesip merakla kendilerine bakan Khonsu'nun yanına gidip ona sarıldı ve "sevgili kardeşim Khonsu, dedi, bu halin ne böyle? Kaç bin yıldır görüşmüyoruz seninle?"

Bu sıcak ilgiye şaşırılmış görünen Khonsu mırıltıyla yanıt verdi:

"Unuttum sevgili kızkardeşim belki iki, belki üç bin... beni Ay'ın öte yüzüne attığından beri, ilk kez bugün, gün aydınlığa çıktım. Babamız Amon-Ra'nın çağrısıyla biraz ışık gördüm ve biraz sıcaklık hissettim; buzlarım çözülmeye başladı. Tam bu sırada ezeli rakip meslekdaşım Nikkal'le karşılaşmayaym mı?"

Birlikte geldiği tanrıların ilgiyle kendilerini izlediklerini farkedene Maat kısa bir açıklamayla pişmanlığını itiraf etti:

"Khonsu beni çok kızdıran bir karşıkoyumuna fazlasıyla içerlemiştim, anımsıyorum; o yüzden atmıştım seni Ay'ın öte yüzüne. Belki karşılığı bu ceza olmamalıydı. Bir süre sonra sana haksızlık yaptığının farkına vardım, ama göksel ve dünyasal düzenle uğraşmaktan vakit bulup ziyaretine bir türlü gelemedim."

Toth araya girip Khonsu'dan yana konuştu:

"Ben karanlık ve soğuk ülkede tanrısal görev yapmanın zorluklarını çok iyi bilirim kardeşim Khonsu."

Bu ara Telipinu merakını gidermek için sordu:

"Siz üçünüz, ana-baba bir kardeşmiydiniz Toth? Bilmiyordum doğrusu."

Toth gülerek yanıtladı bu soruyu:

"Bu ikisi Amon-Ra'nın bir kadınından ben ise, ağızdan çıkan sözüyüm/logosum; 'Var ol, çık git!' deyip beni yerin altındaki dünyanın en derin karanlığına, anlayacağın cehennem dibine atmış; oraya gelen insan ruhlarının günahlarını teraziyle ölçme görevini vermişti bana. Geçici olarak bir ara kendi koltuğunu bana vermesi, arkasından kendisine vekil yapması orada çektiğim azabımı gideremedi. Anımsamıyorum kaç bin yıl orada kaldığımı, ama yaratıldığıma bin pişman olmuş ve Amon-Ra'ya 'keşke beni ağızdan çıkarmasaydın da, düşünce olarak kafanda kalsaydım' diye hüngür hüngür ağladığımı hiç unutmuyorum."

Maat araya girerek Toth'un sözlerini tamamladı:

“Babam zaten bu gözyaşlarına dayanamadı ve aydınlık dünyaya çıkartıp, seni akıl ve bilgelik tanrılığına atadı. Ben sevgili kardeşim Khonsu’nun görevini değiştirmeyeceğim, ama durumunu düzeltereğim; çok üzuldüm görünümüne.”

Khonsu’ya doğru bir-iki parmak işareti yaptı; kardeşi, soğuk-çirkin durumundan sıyrılıp yakışıklı bir delikanlı oldu. Oradakiler bu değişikliği alkışlarken Khonsu, Maat’ın önünde diz çökerek saygıyla elini öptü. Maat konuşmasını sürdürdü:

“Khonsu’nun ayın soğuk ve karanlık yüzündeki işlerini, yani güneş ile ay arasındaki dengeyi sağlama işini daha iyi görebilmesi için, buzdan karanlık sarayını ısıtıp ışıklandıracağım. Daha doğrusu onun sarayını, aydınlığın karanlıkla birleştiği yerdeki büyük mağaraya alacağım. Soğuk, karanlık mağaranın kapısında kesilecek ve içini de burası gibi ışıkla dolduracağım.”

Telipinu sözü Maat’ın elinden aldı:

“Maat kardeşiyle hasret giderici tutumu ve ona yaptıklarını bağışlatma davranışları nedeniyle bize tanıştırmayı unuttu, ama zararı yok. Biz birbirimizi tanıdık artık.”

Sonra Ea ile fısıldaşan Nikkal’a dönüp “Nikkal, dedi, sevgili dostum, Hitit Ay tanrısı kocan Kusus’u görüp de sana selam getiremedim. Göklerin Fırtına Tanrısı yine onu bir tanrıçayla uygunsuz durumda yerini saptamış; korkarım ki, çok ağır bir cezaya çarptırılacak. Üzgünüm bunları söylemek zorunda kaldığım için.”

Nikkal’ın pek aldırmadığı ve gözünü büyük değişikliğe uğramış Khonsu’dan ayırmadığını görünce konuşmasını sürdürdü:

“İzin ver de yakışıklı meslekdaşın Khonsu’nun yanında şu kuru-sarı görüntünü dostun Telipinu değiştirsin. Zaman zaman dünya işlerinden yoruldukça hep sana uğrar Ay’da dinlenirdim. Herhalde anımsarsın; kaç kez sana Nikkal biraz kendine bak, dolunay kadar parlak olmalısın, demişimdir.”

Karşılık beklemeden bir işaretle Nikkal’ı çok güzel ve çekici bir kadına çevirdi. O da işveli bir reveransla Telipinu’nun önünde eğildi, öbürlerinin gülmeleri ve alkış sesleri arasında.

Toth, Maat ve Ea ‘nın ağzından aynı cümle çıktı:

“Çok güzel, şimdi tam da birbirlerine yakıştılar çapkın kocaya inat!”

İlk söz alan Toth “tamam, dedi, buradan ayrılırken ikinizi baş-göz ya da iki baş dört ayak edip de gitmemiz gerekecek.” Arkasından ciddileşip, sesini yükselterek sürdürdü:

“Yeter dostlarım, işimize bakalım. Ay’ın hilâl görünümünde karşıma dizilin şöyle; birbirimizin yüzünü daha rahat görelim. Birkaçımızın dışında buraya neden geldiğimizin ayrıntısına ilişkin herkesin haberi yoktur. Telipinu dostumuzun çok önemli bir önerisini nasıl işleteceğimizi tartışmak için burada toplanmış bulunuyoruz.”

Onu merakla dinleyen Khonsu söze girdi:

“Bize hiçbir açıklama yapılmadı. Gelişiniz öyle ansızın oldu ki, sizleri ağırlamak için bir şölen masası bile hazırlayamadık. Tam Nikkal ile gereksiz bir tartışma içindeyken önümüzde beliriverdiniz.”

Öncekinin tam karşıtı, sadece sevgi dolu bakışla Nikkal’a sordu:

“Öyle değil mi Nikkal?”

Aynı heyecanlı bakış ve davranış içinde Nikkal “evet, dedi, Khonsu doğru söylüyor. Üstelik tartışmayı hiç yoktan ben başlatmışım. Yoksa şölen masasını güzel Hattuşa birasıyla birlikte, hiç tatmadığımızı düşündüğüm *ambrosia* ve *nektar* ile donatırdım.”

Birkaçından aynı anda “onlar da neki Nikkal?” diye bir soru geldi.

Toth önce davranıp, diğerlerinin anlamamasına karşın, Nikkal üzerinden bilgiçliğini göstermekten çekinmedi:

“Aferin Nikkal, dedi, demek Olimpos’a uğradın.” Sonra Hitit tanrıçası meslekdaşı Ea-Sarru’ya seslendi:

“Geçmiş ve geleceği bilen, akıl ve bilgelik tanrısı olarak senin bilmen gerekmez mi Olimpos Tanrılarını?”

Ea dalgındı, anında toparlanıp yanıtladı:

“Elbette biliyorum Toth. Kafam hâlâ dünyada. Şu yasa-masa tanımayan, adı ‘temiz pınar’ anlamına gelen Hitit Prensi Şuppiluliuma’nın kafasındaki kötü niyet ve düşünceleri temizleme çabası içindeyim. Ama bir türlü başaramıyorum; çünkü Tarhunna’nın koruması altında.”

Nikkal konuşmanın yön değiştirmesine izin vermeden söze girdi:

“Olympos Tanrıları’ndan zaten sevgili dostum Ea-Sarru bir buluşmamızda sözetmişti bana. Canımın sıkıldığı bir gün, bin-bin beşyüzyıllık bir yoculuğa çıkmışım geleceğe doğru. Delos adasına uğradım ve o çağların çok işlevli Ay tanrıçası Artemis’e konuk oldum. O da beni gizlice Olympos’a çıkardı. 12 Olympos tanrısına baştanrı Zeus’un verdiği şölende tatmışım *ambrosia* tanrısız yemeğini ve *nektar* içkisini. Artemis’in yanında kendim görünmezliğe çekmiş oturuyordum, Zeus’un hissettiğini anlayınca geriye

kendi çağıma döndüm. Ayrılırken onların yiyecek ve içeceklerinden bir miktar çalmış saklıyordum.”

Telipinu biraz öfkeli konuştu:

“Yeter Nikkal, o çaldıklarını Khonsu’yla birlikte yersiniz. Bizim şu anda derdimiz yemek-içmek değil. Buraya şölen-mölen için de gelmedik. Şimdi hepiniz beni dinleyin lütfen tanrı dostlarım! Burada, iki büyük ülkenin baş tanrılarının onaylamış olduğu bir öneriyi, yani “Evrensel Barış Tasarımı’nı elbirliğiyle oluşturup, nasıl uygulanacağını tartışacağız.”

Ea-Sarru ilgiyle sorup bilgi istedi Telipinu’dan:

“Sahi yolda gelirken biraz sözetmiştin, açıklığa kavuşturur musun? Evrensel savaş düzenini, dünya canlılarının yararına olarak barışa çevirmek ...”

Toth sözünü kesip araya girdi:

“Bir dakika sevgili meslekdaşım, zaten Telipinu’nun yapmak istediği de bu işte.”

Telipinu yeniden söz alıp açıklamaya girişti:

“Evet Ea, insanların ve tüm dünyasal canlıların yararına olarak evrensel barışı getirmek zorundayız. Savaşlar sürdükçe büyük küçük kentler, köyler ve diğer yerleşme alanları yakılıp yıkılacak; insanlar birbirlerini öldürecek, bitkiler, hayvanlar ve börtü-böcek de o denli zarar görecektir. Yenilenler, dağılır yokolur; yenenlerin gücü çok aşağılara iner ve güçlenen başkaları tarafından yok edilir. Böylece bu kısır ve kahredici döngü sürer gider yokoluşa dek. Ey tanrı dostlarım, o zaman biz o dünyayı, insanları, canlı ve cansızları niçin yarattık? Sonra biz tanrılar görev dağılımında ve egemenlik alanlarının düzenlenmesinde birbirimizle onca büyük kavgalar yaptık. Binlerce dünya yılı kendi aramızda yaptığımız kıyasıya yok edici savaşların neden olduğu büyük kaosu, karmaşanın sonunda yaratılan dünyasal düzene, göksel savaşların sonuçlarının yansıtılması zamanı çoktan geldi. Artık Tanrılar evreninde, ufak-tefek anlaşmazlıklar dışında, göksel mitolojimiz duruldu, esenliğe kavuştu. O korkunç savaşların büyük tanığıdır sevgili dostumuz Ea-Sarru. Onlar birer tanrısal söylence olarak dualaştı, tabletlere ve tapınak duvarlarına yazıldı; tapınma törenlerinde insanlar çalgılar ve kurbanlar eşliğinde şarkılar biçiminde söyleyerek bizlerin gönlünü hoş etmeğe çalışıyorlar. Bizler de dünya insanların gönlünü hoş, yaşamlarını mutlu kılmalıyız. Bizim aramızdaki dinginliği ve esenliği, kısacası barış ortamını dünyasallaştırmalı, oraya taşımalıyız.”

Telipinu’nun azıcık soluklanmasından yararlanan Toth birkaç öneride bulundu:

“Telipinu’nun bu güzel sunumundan sonra, izninizle ilk sözü meslekdaşıma verelim derim ben. Arkasından Nikkal ve Khonsu görüşlerini söylesinler.”

Telipinu “Toth doğru söylüyorsun, dedi, Ea-Sarru’dan başlayalım. Doğrusu ondan; Hittit’lerin Tarhunna adını taktıkları, Göklerin Fırtına Tanrısı babamız Teşup’u öldürmeyi ve en yüksek gökte oturan tanrıları teker teker aşağı atmayı hedefleyen Kumarbi’nin korkunç göksel savaşını nasıl önlediğini dinlersek çok şey öğrenmiş olacağız.”

Mısır Tanrıları aynı anda merakla sordular:

“Nasıl bir savaştı bu?”

Ea-Sarru anlatmaya başladı:

“Göksel krallığı zorla ele geçiren tanrı Alalu, göklerin ilk sahibi ve ilk varolan tanrı Anu’yu köleleştirerek, tahtının ayaklarının dibine çöktürüp içki sunucusu yapıyor. Tam 9 göksel yıl bu köleliği çeken Anu, sonunda başkaldırarak Alalu’yu tahtından indirmeyi başarır, tahta kendisi geçer. Ancak Alalu bir fırsatını bulup yeraltına kaçınca, onun oğlu Kumarbi’yi tutsak alıp ayak dibinde şarap sunucu yapar. 9 yıl sonra bu kez o da Anu’ya karşı savaş açıyor. Anu Kumarbi ile başedemeyeceğini anlayınca, gökyüzünde daha yükseklerle kaçarak uzaklaşmayı deniyorsa da Kumarbi yetişip bacaklarından yakalıyor ve sonra fallusunu koparıp yutuyor. Sevinçle geri inerken Anu arkasından sesleniyor: ‘Sevinme Kumarbi, senin içine öyle ağırlıklar yükledim ki, başına büyük işler açacak; seni Göğün Fırtına Tanrısı Teşup ve azgın Arauzah (Dicle) tanrısına gebe bıraktım.’”

Telipinu burada araya girdi:

“Sevgili Ea, söylenceyi uzatmadan asıl konuya gelsen iyi olacak; Teşup senden nasıl yardım istedi ve ona nasıl yardım ettin? O bize yapacağın yardımlara esin kaynağı olacaktır.”

Ea gülererek karşılık verdi:

“Ben de tam oraya geliyordum Telipinu. Bundan sonrasıyla yakından ilgiliyim. Teşup ortaya çıkar çıkmaz Kumarbi’yi, tahtından indirip kendisi oturdu. Ama onun babasının Anu’ya yaptığı gibi öldürmeyi düşünmedi, Kumarbi’yi sürgüne yolladı. Kumarbi eline bir asa alıp, ayaklarına da rüzgârı çarık yaparak ‘Soğuk Göl’ denilen yere gitti. Gölün kıyısındaki uzunca bir kayanın koynunda ilk geceyi geçirdi. Kaya ondan bir çocuk doğurdu. Kumarbi adını Ullikummi koyarak, ‘yıkıcı ve yokedicilik işleviyle yüklemişti onu. Öç için yanıp tutuşan Kumarbi oğluna, ‘göğe çıkacak, tanrı Teşup’u ayağının altına alıp karınca gibi ezeceksin, dedi; onun çevresindeki diğer bütün tanrıları kuşlar gibi dağıtıp aşağı atacaksın..”

Toth konunun cahili olması nedeniyle üzgünce araya girdi:

“Mısır aklının ve bilgeliğinin, dünyanın en ileri uygarlığının yazısı hiyeroglifin de öğretici ve yayıcı tanrısı olan ben bu olayı bilmiyordum. Bu nasıl bir güç ki Ullikummi; babası ondan koca tanrı Teşup’u karınca gibi ezmesini istiyor?”

Ea-Sarru bu sözleri eleştirel bir anlatıyla karşıladi:

“Sevgili Toth, siz Mısır tanrıları kendinizi çok ama çok güçlü gördüğünüz ve Mısır dışındaki ülkelere kendinizi kapattığınız için onları tanıma isteği bile göstermediniz. Bilgisizliğinizi gururunuz yaratmıştır. Ben çok eski bir Sumer tanrısı olarak FırtınaTanrısına yardıma koşmuştum ve çoktandır Hitit Pantheonu’na girmiş durumdayım. (*Mısır tanrıları mahcup mahcup bakıştılar*) Telipinu kusura bakma, bir iki cümle daha söyleyeceğim: Düşünsene Toth, Sumer çivi yazısını Hititlere ben öğrettim; tuhaf değil mi, senin sanatın olan Mısır hiyeroglifini de Hitit ülkelerine sokan ben oldum. Tapınağında bir rahip donunda sana kadar yaklaştım, gururun yüzünden tanrısal gücünü kullanarak beni, bir yabancı tanrıyı bile tanımak zahmetine katlanmadın. Yazınızı gizlice öğrendim, tapınağınızdan bir tomar papirusu da çalıp Hatti ülkesine götürdüm.”

Maat başı önüne eğik durumda mırıldandı:

“Haklısın sevgili Ea, bizler gururumuzun tutsağı olmuştuk. Bu olayı bize göksel karşılaşmamızda, Amon-Ra’yı yokolmadan kurtaran Teşup-Tarhunna sadece tek cümleyle değil, eylemiyle söylemişti.”

Toth pişkince ve çeşitli anlamlara gelen biriki cümle söyledi:

“O dönem artık geride kaldı; en iyi öğretmen her zaman iyi öğrenci olmak isteği gösteren ve bunu başaranıdır. Biz de senden öğrenmek istiyoruz; bize Ullikummi’yi nasıl altettiğini ve Teşup’un yardımına koşuşunu anlat.”

Öbürleri bu sözleri alkışladı. Soğuk hava dağılmıştı. Ea-Sarru anlatısını sürdürdü:

“Kumarbi, oğlunu dünyayı sırtında taşıyan Ubellurini adlı bir devin omuzuna bindirip, onun denizde büyümesini istedi. Kaya Çocuk günde 1 arşından başlayıp, bir ayda 250 arşına çıkıncaya kadar büyüdü, öyle ki, içinde bulunduğu deniz ancak beline geliyordu. Başı göğe ulaşıncaya kadar büyüdü. Onu gökte ilk gören Güneş tanrısı hemen baş tanrı Teşup’a haber verdi. Göklerin fırtına tanrısı Teşup, o sırada gökte bulunan 70 tanrıyı görevlendirerek Ullikummi’yi yoketmeye çalıştıysa da başaramadı. Kumarbi’nin oğlu birçok tanrıyı elleriyle yakalayıp dünyaya fırlatıyor.”

Telipinu ve Nikkal sabırsızca aynı anda araya girdi:

“İşte bu sırada Teşup’un aklına sen gelmiştin ve seni çağırıldı, değil mi?”

Ea-Sarru bunu duymazlıktan gelerek devam etti:

“Güneş tanrısından haberi alır almaz beni çağırıydu, o tanrılar ölmeyecekti. Tanrılar da insanlar gibi bazan büyük hatalar yapıyor. Sumer ülkesinde Uruk’daki Ziggurat’ın son katında tanrılar toplantısında idim ve hemen yetiştim. Gökle yeri birleştirmiş ve Ziggurat’tan da büyük olan bu kaya çocuğun elinden yalnız Teşup’u değil evreni kurtarmak için bir çare düşünmem gerekiyordu. Çünkü tanrılar ve canlı-cansız yaratıklarıyla evrenin yok olması söz konusuydu. Akıl melekeleğim fırtına hızıyla çalışıyordu ve çareyi buldum. Benim icadım olan ve görevli tanrılara hediye ettiğim, gök ile yeri birbirinden ayırmak için kullandıkları araçla (küşküyle) o kaya çocuğu parça parça ettim. Bu parçalar hem soğuk gölü, hem de Ubellurini’nin omuzlarında büyüdüğü denizi doldurdu. Ubellurini de bu kayaların altında kaldı ve dünya da onun sırtına bağlı olmaktan kurtuldu. Geleceğe doğru son yaptığım yolculukta Ubellurini’yi gördüm, yetiştirdiği kaya çocuğun parçaları altından birkaç bin yıl sonra kurtulmuş ve yine dünyayı sırtına yüklenmiş geç Grek ve Roma çağlarında jupiter-Atlas adıyla yaşamaya devam ediyor.”

Mısır Tanrıları toptan utanç içinde mırıldandılar:

“Varlığımızı sana borçluymuşuz da haberimiz yok, doğrusu ayıp bize!”

Telipinu çağdaş Mısır ve Hitit tanrıları adına söz aldı:

“Büyük Sumer aklının yüce bilge tanrısı ve Hititlerin de yüce tanrılarından biri olan Ea-Surra; bizler senin evlatların sayılırız, bilgi yetersizliğimizi hoş görün. Babalarımıza yardımcı olduğun gibi bize de düşüncelerle, önerilerle ve gerektiğinde güçlü ellerle yardımını talep etmekteyiz.”

Ea-Sarru gururlu, ama biraz yorgun konuştu:

“Telipinu! Dostumun oğlu benim de oğlum sayılır. Evladım, bana binlerce yıl öncesini yaşattın, evrenin yıkılma anlarını anımsattın. Ben biraz kendimle, düşüncelerimle başbaşa kalıp dinlenirken, sevgili meslekdaşım Toth düşüncelerini söylesin. Onun aklına, düşünce ve öngörülerine en az kendiminki kadar güveniyorum. Onun rahibi ve öğrencisi olduğum günlerde bu güveni edindim, her ne kadar o beni tanımadıysa da...”

Toth üzgünce karşılık verdi:

“Saygıdeğer meslekdaşım Ea-Sarru yeteri kadar biz Mısır tanrılarını eleştirilerle, kınadın mahcubettin! Biz hatalarımızı kabul edip önünde eğildik. Ama n’olursun, her fırsatta bizi iğneleme!”

Ea gülümseyerek, ‘olur, olur’ anlamında başını salladı. Khonsu araya girip Toth’a seslendi:

“Sevgili Toth kardeşim olmanın da ötesinde; hem benim öğretmenim hem de selefimsin. Maat tarafından cezalandırılmadan önce Ay tanrılığını senden devralmıştım. Hocam rica ediyorum, alınganlık göstermeyin. Mısır pantheonu’nun, yani Mısır Tanrılarının tümünü oluşturduğu meclisin veya birliğin en büyük eleştirmeni sensin. Baştanrımız Amon-Ra’nın da vekili olarak, acı eleştirilerle, nice tanrı arkadaşlarının hatalarını yüzüne vurdun...”

Öbürleri gülerken bu bir çeşit özeleştiriyeye, Maat ciddi ve azarlayıcı bir tonla “yeter Khonsu, dedi, böyle yangına körükle seğirtirsen, nasıl uzlaşıp birlik-beraberlik oluşturacağız?” Khonsu, onun öfkesi karşısında başını önüne eğerek sustu.

Telipinu soğuk havayı yumuşatmak için, Ea’nın bir işaretiyle Toth’a nazikçe seslendi:

“Haydi dostum, sevgili Toth bilgece önerilerini bekliyoruz; neler söyleyeceksin?”

Toth gülümsedi köpeksi dişlerini göstererek. Aynı nezaketle karşılık verdi:

“Sevgili Telipinu, bu evrensel barış tasarımı ta başından beri onayladığımı ve de ne kadar önemseydiğimi biliyorsun.” Sağ elini koltuğunun altına götürüp, oradan bir papirus tomarı çıkardı, onu önüne açarak konuştu:

“Gökyüzünde karşılaşmış, tartışmamızın ardından Mısır’a dönüşümde tapınağımın dinlenmeye çekildim. Orada bu tasarımla ilişkin düşüncelerimi maddeler halinde bu papirus üzerinde hiyeroglif etmiş, kayıtlamıştım.”

Ea-Sarru gayet dostça araya girdi:

“Çok güzel meslekdaşım, oku da dinleyelim. Bizim ülkelerde papirus bitkisi yetişmiyor. Üstelik onu tokmaklarla yumuşatıp ezerek yazı aracı haline getirmek beceri istiyor. Doğrusu Papirus levhalar üzerine yazıp çizmek, büyük kolaylık ve çabukluk! Kayalara oymak, kil tabletlere çivilerle çiziktirip fırından geçirmek çok zaman alıyor. Konuyu dağıttım, başlıyalımız.”

Toth önüne açtığı papirustan okumaya başladı:

“Birinci madde: Evrensel Barış Tasarımı uygulanmasının en kolaylaştırıcı yöntemi tanrılar arasında yapılacak yaygın propagandadır; yani, Mısır ve Hitit pantheonunda çok geniş yandaş kazanmak.”

Telipinu itiraz edercesine araya girdi:

“Bunun çözümlendiğini sanıyordum Toth. Amon-Ra ile Tarhunna kendi göksel egemenlik alanlarında yapacakları tanrılar toplantısında, bu tasarımın uygulanması kararı çıkartacaklarına söz verdiler. Bu karar tüm tanruları bağlayıcı değil mi? Savaş tanrıları ve onların yandaşlarının etkisizleştirilmesi gerçekleşmez mi dersin? Bir duyum mu aldın?”

Toth “yok hayır, dedi, herhangi bir duyum almadım kimseden. Ancak biliyorsun biz akıl ve bilgelik tanrıları aynı zamanda önbiliciyiz, kâhiniz ve geleceği de gözetleriz. Öyle değil mi Ea-Sarru?”

Ea-Sarru soruya açıklayıcı bir yanıt vermeyi tercih etti:

“Doğru diyorsun Toth; ben zaten bazı olumsuz belirtiler gözlemledim savaşları öyle kolay durdurulamıyacağına dair. İsterseniz gelecekte bazı örnekler sunayım.”

Ay tanrıçası Nikkal ivediyle sözünü keserek “bence vermesen çok iyi olur, dedi, daha başlangıçta moralimiz bozulmasın.”

Khonsu sevgilisinin sözünü tamamladı:

“Belki daha doğrusu, dipsiz kovaya su doldurduğumuz duygusuna kapılmıyalım.”

Telipinu ciddi konuştu:

“Başarısızlık sözkonusu olmamalı, bu olasılığı zihninizden çıkarın. Olumsuz kehanetler Evrensel Barış Tasarımımız’ın uygulanması için yöntem saptamamıza, emek harcamamıza engel olmamalıdır. Kendi aramızdaki büyük kırımsal savaşlar duruldu. Bunu dünyaya, dünya canlılarına yansıtabiliriz ve de yansıtmalıyız. Hem bizim acelemiz var; bu Ay günü içinde yöntemlerimizi saptamak zorundayız. Güneş Ay göğünü dolaşır şu kocaman çölün sonundaki ufuktan aşmadan tamamlamalıyız konuşmalarımızı.”

Nikkal beklenmedik biçimde araya girdi:

“Bu kocaman çölün bir güzel adı var; 20.yüzyılın başlarında yaşayacak olan insanlar “Mare Senitatis” adını takacaklar; yani “Dinginlik ve barış Denizi”, tam da günün anlamına uygun.”

Telepinu “her neyse, dedi, bu anlamlı bölge boşuna buluşma yeri olarak seçilmemiş oldu!”

Toth papirus’a yazdığı planını okumaktan vazgeçti ve sözel anlatıma karar verdi:

“Tamam, artık papirusu tomarlayıp yerine koyuyorum. Telipinu, seninle benim omuzlarımızda bu görev. Bu dostlarımız da zaman zaman

danışacağımız büyük yardımcılarımız. Ben ilk önce ne yapacağımı söylüyeyim; Amon-Ra tapınağından başlayıp, kâhinleri ve rahipleri bu konuda eğiteceğim. Böyle düşünüyorum.”

Maat sordu:

“Neden önce kâhinler ve rahipler sınıfını öne alıyorsun?”

Toth sertçe çıkıştı kızkardeşine:

“Dünyanın düzeni senin ellerinde Maat, bilmiyor musun sanki? Firavunlar sarayının rahip kâtipleri onlar; Firavunları, kraliçe ve prenslerini, komutanları istedikleri biçimde yönetenler rahipler ve kâhinler.”

Khonsu araya girerek bir örnekleme yaptı:

“Mısır’ın başına çok yakında geçen çocuk Firavu’nun önceki adı, babasından dolayı Tutankhaton iken, Amon-Ra’nın rahibi yaparak değiştirip Tutankhamon yaptılar. Büyük ablası Ankhesenamon ile evlendirdiler. Ülke yönetimi şu anda kraliçenin elinde sayılır.”

Maat aklına yeni gelen fikri söyledi:

“Khonsu doğru söylüyor, asıl Ankhesenamon’dan başlamak, onu ele geçirmek gerek. Rahip kâtipler ve kâhinler zaten senin buyruğun altında.”

Burada Ea-Sarru söze karıştı:

“Toth, genç yakışıklı bir mabeyinci rahip ya da kâhinlerinden birinin donunda ona yaklaşmalısın. Kalbinden gireceksin; kendine aşık edersen işler kolaylaşır.”

Toth, öbürleri gülerken kendi zihninden de geçen bu öneriyi olumlu bularak konuştu:

“Kraliçenin çevresi sur duvarı gibi kuşatılmış durumda. Çok yakışıklı ve güçlü bir insanoğlunda görünüm alanına çıkarak belki bu duvarı aşabilirim, deneyeceğim.”

Ea-Sarru işinin kolay olacağına ısrarlı:

“Yahu Toth bütün yapacağın; komşu ülkelere saldırmayı durdurup karşılıklı uzlaşarak, yardımlaşarak dinginlik ve barış ortamında yaşamayı ikna etmek kraliçeyi.”

Telipinu son noktayı koydu Toth’un planı konusunda:

“Bence durum anlaşıldı. Toth’un Evrensel BarışTasarımı’nın gerçekleşmesi için uygulamak istediği eylem planı belli oldu. Uygulamadaki ayrıntıları

Maat'la konuşup tartışarak dünyasal yaşama geçireceklerine inanıyor ve güveniyorum.”

Diğer Tanrılar hep birlikte yüksek sesle “biz de planı onaylıyor ve ona güveniyoruz” dediler.

Ea-Sarru herkesten önce davranıp “Telipinu, diye seslendi; şimdi gelelim sana. Senin eylem planın galiba farklı olacak.”

Bu arada, Ay Gündüzü bitmek üzere olduğundan tanrıça Nikkal, bir reveransla görevine döndü. Khonsu'nun görevi geceyarısından itibaren Ay'ın karanlık yüzünde başlıyordu.

Toth Ea-Sarru'nun son cümlesi için “bu çok doğaldır, dedi, sevgili Ea-Sarru. Yeryüzünün iki büyük devletinin, Mısır'ın ve Hititlerin yönetsel yapısı, ekonomisi, Tanrılar ve insanların yaşam biçimi birbirlerinden farklı. Haydi Telipinu, senin planın anahatlarını bekliyoruz. Nikkal da gidince Khonsu'nun kafası karıştı, dikkati bozuldu. Gözlerini bir dakika bile ondan ayıramıyordu.” Hepsi güldüler son Khonsu ile ilgili sözlere, ama kimse üstünde durmadı. Söze giren Telipinu'yu dinlemeye koyuldular:

“Ben, dedi Telipinu, Mısır Pantheonunda işlevi bulunmayan bir tanrıyım. Hitit dünyasında doğanın bereketini, insan dahil tüm canlıların üremesini sağlayan ve onlar için üretimde yardımcı olan bir tanrıyım. Akıl, bilgi, beceri ile üretimin, daha doğrusu üretimi sağlayan emeğin birleştirilmesinin önemine yürekten inanıyorum. Böylelikle üretim artacak, varlık birikimi çoğalacak ve açlık yoksulluk oradan kalkacaktır. Ancak akıl ve beceriyle insansal tutkuların, bencilliğin üstesinden gelmelidir ki; üretilenlerin ve üretimden biriken varlığın hakça üleşimi sayesinde bir rızalık ve sevgi ortamının yaratılması gerçekleşsin. İşte böyle savaşız, sömürsüz, talansız bir dünyada insanların mutlu yaşayacaklarına inanıyorum ben.”

Maat “onun için dünya düzeninin değiştirilmesini istiyorsun, değil mi?” dedi.

Telipinu “evet, diye yanıtladı; ama benim arzu ettiğim ve sizlerin de onayladığımız böyle bir dünya için iki büyük imparatorluğun yöneticilerini ikna etmek gerekir. Kısacası Mısır Firavun'uyla, Kraliçeyi; Hattili Tabarna ve Tawananna'yı, yani büyük Hitit kralı ve kraliçesini, Tukhanti'leri (prensleri) yola getirmek. Onlara bu barışçıl sevgi duygularını aşilayarak, aralarındaki düşmanlığı yokedip dostluk kurmalarını sağlamak gerek. Onları birbirlerine yakınlaştırıp birleştirmeliyiz...”

Toth memnun gözükmeyen bu açıklamadan; “Telipinu dostum, dedi, sen bize evrensel değil, bireysel barış tasarımının basitleştirilmiş gerekçe ve yararlarını anlatıyorsun. Bize eylem planından kısaca sözet.”

Telipinu'nun karşılığı şu sözler oldu:

“Eylem planımın özü bu söylediklerimin içinde; barışın insanlaştırılması ve toplumsallaştırılması hedef olmalı ki dünyayı güzelleştirelim, görünmezlikteki tanrısal varlığımızı kullanarak değil. Ben önce üretici köylülerin, altın-gümüş-bakır madenlerinde çalışanların, çanak-çömlek ve silah yapımcıların, kölelerin kısacası aşağı tabakadan insanların arasına katılacağım. Orada insan görünümüne bürünüp; onların yaşamsal gereksinimleri ve istemlerini öğrenmek, onları bilinçlendirerek yöneticileri ya ikna yoluyla ya da devirtip yönetimi emekçilere verdikten sonra bu barış tasarımı gerçekleştirilmektir hedefim...”

Öbür tanrılar şaşkın, memnun olmamış durumda isteksizce mırıldandılar:

“Demek aşağı tabakadan başlayacaksın ha!”

Tanrı Telipinu Emekçi ve Üreten İnsanlar Arasında Gezinirken İlk Denemeleri

Telipinu, eylem planının son cümlelerinde ifade ettiği üzere maden ocaklarında çalışanların, çanak-çömlek ve silah yapımcılarının, kısacası aşağı tabakadan insanların arasında dolaşmaya başlamıştı. Çoğu yerde tanrısal görünmezliğini kullanarak aralarında gezip, durumlarını gözlemledi. Birkaç yerde ise yaşlı çerçi, dilenci vb. kılığında aralarına girdi; konuştu dertlerini dinledi. Ancak hiçbirinin kişiliğinde görünüm alanına çıkarak, çevresini aydınlatıp bilinçlendirebileceğine güvendiği bir kul bulamadı.

Telipinu birkaç dünya günü içerisinde geçirdiği deneyimlerden ikisi çok önemliydi. İlk deneyimini, Hattuşa'nın batısında yaya yürüyüşle yarım gün uzağındaki ormanlık bir vadide bulunan maden ocağında yaşadı. Burası Kalkolitik Çağ'da keşfedilip işletilmeye başlanmış, neredeyse bin yıllık bir bakır madeni ocağıydı. Ocağın girişinde geniş bir mağara salona açılan üç uzun galeriden arsenikli bakır çıkarılıyordu. Ne var ki, artık bakır çıkarılmaya devam edilse de, rastlantısal olarak kalay bakır karışımından elde edilen daha sert bir madenin keşfiyle Bakırtaş Çağı çoktan bitmiş ve Tunç/Bronz Çağı'nın sonuna gelinmiş; hatta Demir Çağı'nın ucu görünmüş bulunuyordu. Dışarıda, girişe çok uzak olmayan düzlükte hiç sönmeyen dev ateş ocakları ve fırınlara sepet sepet taşınan bakır cevheri arsenikten ayrıştırılıp sıvılaştırılarak, sertleştirilmiş kil toprak ya da düz kaya tabakalar üzerine düzgün açılmış geniş, dar ve uzun oyuklara/kalıplara dökülmekte. Böylece buralarda soğuyup bakır levhalar, çubuklar elde edilmekteydi eskiden.

Devir değişti; şimdi aynı kalıplara eritilip sıvılaştırılan bakır cevheriyle, Nahita (Niğde) yöresinden insanların sırtlarında ve eşeklere yüklenmiş

sepetler dolusu getirilen kasiterit (kalay taşları) madeninin eriyiği karıştırılıp dökülüyor ve soğutulunca tunç/bronz elde ediliyordu. Bakırdan ve diğer madenlerden çok daha sert olan bu madenden kılıç, hançer, mızrak ve ok uçları, kalkan gibi silahlar yapılıyor. Daha hafif olduğundan zırh ve miğferler, daha pahalı olan altın ve gümüşe ulaşamayan aşağı tabakadan kadınlar için çeşitli süs eşyaları ise bakırdan üretiliyordu. Bu sıralarda meteorit veya karbonlu demir cevheri nadiren de olsa işlenmeye başlamış en pahalı maden olarak Hitit sarayına girmiş bulunuyordu.

Çoktan Tabarna (kral) olmuş Şuppiluliuma'nın (1380-1340) tahtı demirdendi ve her kar kalktığında sefere çıktığında onu birlikte götürüyordu. Tabarna on binlerce savaş arabaları, güçlü bronz silahlarına sahip süvari ve piyade askerleriyle onlarca ülke ve şehirleri kuşatarak ele geçirip Hattuşa'ya bağlamış onbinleri çok aşan savaş tutsağı getirmişti Hatti ülkesine. Bunları hem başkentteki bayındırlık işlerinde, hem kırsalda tarım işçileri olarak kullanıyor, hem de maden ve taş ocaklarında çalıştırıyorlardı.

Sözü edilen maden bakır madeni ocağında yüzlerce savaş tutsağı, zincirlerle ayaklarından birbirine bağlanmış olarak Hitit çavuşlarının kırbaç darbeleri altındaydılar. Telipinu, neredeyse çalışan savaş tutsaklarının sayısına yakın eli kırbaçlı Hattili çavuşların bulunduğu ocağın galerinin açıldığı girişine gezginci bir çerçi olarak girip satış yapmayı denedi. Çerçinin önündeki eşeğin sırtında iki sepet bulunuyordu. Sepetlerden birinde büyüklü küçüklü, süslü, sade çizgili, boyalı pişmiş çanak çömlek ve vazolar doluydu. Ev mutfaklarında kullanılanlarından tutunuz, tapınlarda tanrılara adanan çeşitli biçimlerde ritüel vazolarına dek her türlü vardı. Öbür sepette ise üzüm dahil, her türlü meyva kurusu, bal, süt, ekşitilmiş süt-yoğurt, peynir gibi yiyeceklerle birlikte; Hitit halkının en fazla yediği, undan yapılma tam 146 çeşit ürünün çok sevilen ikisinden, yani ballı ve sütlü ekmekten bolca bulunmaktaydı. Çerçinin satışları tamamıyla savaş tutsaklarının başındaki eli kırbaçlı yerli Hitit çavuşlarındaydı. Onların cepleri gümüş Şekel (*1şekel 8,4 gr.gümüş çubuk veya halka*) ve Mina (*1 mina 40 şekel*) doluydu. Çıplak vücutlarının zayıflıktan kemikleri ve incelmış derileri üzerinde mor kırbaç izleri ve kemikleri sayılabilen savaş tutsaklarının alışveriş yapma hakları yoktu. Sadece ellerinde kazmaları, birbirlerine zincirlenmiş ayaklarını sürükleyerek sıra halinde önlerinden geçerken gıptayla mecalsiz mecalsiz bakıyorlardı. Günde iki öğün verilen birer parça kuru ekmekle zeytin yağı un çorbası veya un-tahıl bulamacı ve ekşitilmiş süttten başka bir şey yememiş, zayıflık ve güçsüzlükten ayakta zor duran, her an kırbaç altındaki tutsak maden işçileri çerçi donundaki Telipinu'yu çok etkilemişti. Üç günlük galeri girişlerindeki satışları sırasında, arsenik buharından, açlık yorgunluk, kırbaçlanmak ve hastalıktan onlarca tutsak işçilerin ölümü ve cesetlerinin maden ocağının yakınlarında bir yerde açılmış bir çukura fırlatılıp atılmasına

tanıklık etti Telepinu. Böylece burasının düşüncesini gerçekleştirebileceği yer olmadığını anlamış oldu. Her gün yaşanan bu durumdan fazlasıyla etkilenen Telipinu tanrısal gücünü kullanarak onlara yardım etmeğe, daha doğrusu bütün bu tutsak işçileri buradan kurtarmaya karar verdi.

Ertesi gün, üç galerinin açıldığı maden ocağının geniş giriş salonunda birkaç yüz ayaklarından zincirle bağlı tutsak işçiler, ellerindeki kazmalarla çalıştıkları galeri girişi yönünde sıraya girmişlerdi. Tutsakların başında, onların yarısından biraz fazla olan eli kırbaçlı görevli çavuşlar da birlikte sabahın erken saatında galerilere giriş borusunu bekliyorlardı. Boru çalmadan önce alışveriş yapmak için çavuşların gözleri bir yandan gezginci satıcıyı arıyordu. Boru sesi yerine kayıptan gelen gür bir ses mağarada yankılandı:

“Ben göklerin tanrısı Tarhunna ile Güneş tanrıçası Hepat’ın oğlu Telipinu! Savaş tutsakları size yardıma geldim. Ayaklarınızdan sizleri bağlayan zincirler kırılıp serbest kaldığınızda, geri dönüp sıranızı bozmadan hızla dışarı çıkarak ormana doğru koşunuz! Çavuşlar kırbaçlarını, dışarıdaki askerler silahlarını kısa bir zaman kullanamayacak; arkanıza bakmadan hepimiz dağılıp izlerinizi kaybedin!”

Bu sesin arkasından çatırtılarla zincirler koptu. Kırbaçlar ve silahlar donup kalmış çavuşların ve askerlerin ellerinden yere düştüler...

Telipinu bir anlık tüm heybetiyle görünüp, hemen gözden kayboldu. Sonra Hattuşa’da çömlekçi ve silah yapım atelyeleri ve satıcılarının bulunduğu bir sokakta yaşlı bir dilenci kılığında ortaya çıktı. Savaş tutsaklarının kaçmalarına yardımcı olduğu büyük mutluluk içindeydi. Sırtında dilenci torbasıyla dolaşıp dilendiği sokakta sadece çocukların, kadınların ve kızların ve yaşlı erkeklerin çalıştığı işyerleri vardı; onlara girip çıkıyordu. Sokakta bir de mangalar halinde güvenlikçi askerler dolaşıyordu. Bu yüzden onlarla gizlene saklana köşekapmaca oynamaktaydı. Yaşlı dilenci donunda dolaşan Telipinu burada da düşündüğünü gerçekleştiremeyeceği de açıktı. Ayrıca maden ocağında olup bitenlerden de habersizdi artık onları düşünmediğinden. Birazcık merak etseydi; zaman mekân, uzaklık yakınlık sorunu olmayan tanrısal gücüyle savaş tutsaklarının başlarına gelenleri görecekti.

Şöyle ki: Kayıptan gelen sesin ardından, zincirlerin kendiliğinden kırılmasıyla serbest kaldıklarında önce bir şaşkınlık geçiren savaş tutsakları işçilerin sadece üçte biri tanrısal sese uyararak dışarı fırladı. Maden ocağının güneyi ve batısını çevreleyen ormana dalıp izlerini kaybettiler. Fakat çavuşların yerlerinden kıpırdayamadıkları ve ellerindeki kırbaçların yere düşmüş olduğunu gören diğer tutsak işçiler; kendilerine yapılan işkencelerin, hakaretlerin ve galerilerde ölmüş veya öldürülmüş olan arkadaşlarının öcünü

almak için ellerindeki kazmalar ve yerden topladıkları kırbaçlarla bağıra çağıra çavuşlara saldırdılar. Çavuşların donma süresi bittiğinde pek azı canlı kalmıştı. Canlı kalanların da kendilerini korumaya çalışmaları işe yaramadı. Eli kırbaçlı çavuşların tamamını öldürerek öçlerini almışlardı. Ancak ocağın dışındaki askerler de kendilerine gelip silahlarını kullanmaya başlamalarıyla, ocağın kapısından kümeler halinde dışarıya çıkmaya çalışan tutsak işçilerin hepsi öldürüldü. Böylece öç alma duygularını bastıramıyan işçiler, tanrısal sesin söylediklerine uymadıkları için topu birden katliama kurban gittiler.

Bunlardan habersiz Telipinu yaşlı dilenci donunda bir çömlekçi dükkânından ite kakıla dışarı çıkarıldığında elinde bir bohça taşıyan uzun boylu bir genç koluna girdi.

“Baba gel, dedi, seni Anu ustanın atölyesine götüreyim. Benim adım Sarpa; o atölyede baş ateşçiyim. Usta maden ocağından getirdiği bronz levhalar ve çubukları, benim körükle harlattığım ateşte kızdırıp döğerek kılıç, hançer, ok ve mızrak uçları yapıyor. Yan duvarda sergileyerek kent güvenlikçileri ve askerlere satıyor. Şu karşı fırından *labka ekmeği*, yanındaki dükkândan da koca bir kalıp peynir aldım. Atölyede çalışanlar topluca sofraya oturacağız. Soframızda üzüm dahil her çeşit meyve kurusu, hatta büyükler için bira bile var. Senin de karnını doyururuz.”

Bu temiz yüzlü gencin sözleri ve davranışları çok hoşuna gitmişti Telipinu'nun. Onun bu içten sözlerine kendini tanıtarak karşılık verdi:

“Sağolasın evladım. Bana de komşularım ve çevremdekiler ‘İhtiyar Telipinu’ diyorlar. Gençliğimde çark kullanan yetenekli bir çömlekçi ustasıydım. Tam yirmi yıl çalıştığım atölyeden, birazcık yardım istediğim için, senin de gördüğün gibi, yaka paça dışarı attılar. Evde iki küçük çocuğum var. Senin gibi uzun boylu bir delikanlı oğlum vardı. İşimden ayrıldığım yıl Tabarna onu elimden alıp asker yaptı. Tabarna Şuppiluliuma karlar eridiğinde orduyu sefere çıkarırken oğlum evden ayrılıyor, yeni kar yağıp toprağı kapatınca eve dönüyordu. Dört yıl boyunca onun askerlikten - herhalde işgal edilen ülkelerde yapılan yağmalardan- kazandıklarıyla geçiniyorduk. Dört yıl önce Tabarna'nın Tegerama (Gürün) seferinde yiğit oğlum öldürüldü.” Başı önüne düşmüş, üzgünleşmişti İhtiyar Telipinu. Az bir süre sustu. Birden kafasını kaldırıp sordu:

“Sarpa evladım kaç yaşındasın?”

“On dört yaşındayım, niye sordun ki Telipinu amca? Ne mübarek adın var senin” dedi Sarpa. Devam etmesine fırsat vermeden İhtiyar Telipinu sözü elinden aldı:

“Evladım, bu uzun boyun ve kalıplı vücudunla yirmisinde gösteriyorsun. Biliyorsun yirmi yaşına gelmiş her erkek çocuk, eğer bedensel bir arızası yoksa asker olmak zorunda. Onun için askerlere güvenlikçilerle fazla görülme. Yoksa seni apar topar askere götürürler.”

Bu sözlere karşı hafiften gülererek konuştu Sarpa:

“Atölyeden içeri müşteri olarak giren askerler beni hep oturur durumda görüyorlar. Körük çekerken oturuyor. Boruyla üflerken de oturduğum yerde yana doğru eğiliyorum. Senin güzel adını aldığın doğanın düzenini sağlayan ve bereket veren tanrı Telipinu’ya tapınıyor ve onu çok seviyorum. Ben Telipinu kuluyum. Benim babam da, rastlantı olacak oğlunuzun öldürüldüğü seferde aldığı derin yaradan öldü, kırk yaşındaydı. Dört yıldan beri anama ve kızkardeşime ben bakıyorum. İki yıla yakın zamandır da bu atölyede çalışıyorum.”

İhtiyar Telipinu “aferin Sarpa evladım, dedi, tanrı Telipinu’nu kulluğuna fazlasıyla lâıksın sen. Eminim ki o da seni çok seviyordur. Söylesene bana; neden tanrı Telipinu’yu kulluk edip, onu çok seviyorsun?”

“Bak anlatayım Telipinu baba, dedi genç Sarpa, bizim evin önündeki küçük bahçede iki yaşlı elma ağacı var. Her yıl sepetler dolusu elma veriyorlar. Kış yiyeceklerimizi o elmaları satarak sağlıyoruz. İşte yüce Telipinu, bizim için o ağaçların bereketini eksik etmiyor. Ben de her yıl son bir eşek yükü elmayı bir Şekel’e satıp bir keçi satın alarak Purilli Bayramı’nda Telipinu’ya kurban kesiyorum.”

Anu ustanın atölyesine girdiklerinde, altmış yaşlarındaki Anu usta ve aynı yaşlardaki yardımcısıyla birlikte 12 ile 15 yaşları arasında beş çırak çocuk yere serilmiş sazdan örülmüş hasır yaygı üzerinde hazırlanmış sofra çevresinde oturuyorlardı. Büyükler pişmiş toprak kupalarını doldurmuş bira yudumluyor, çocuklar da arada bir sofradaki çerezlerden alarak Sarpa’nın getireceği ekmeği bekliyorlardı. Sarpa ile Telipinu içeri girince Anu usta serzenişli konuştu:

“Sarpa, evladım niye bu kadar geciktin? Ekmek fırını iki adımlık yerde. Bir de konuk getirdin demek!”

“Ustam, dedi Sarpa, bu İhtiyar Telipinu. Şu ilerdeki çömlekçiler, bir parça yardım istediği için onu yaka paça dışarı attılar. Ben de koluna girip, onun adımıyla yavaş yavaş yürüdüğüm için biraz geçiktim usta, kusura kalmayın.”

Anu usta hemen ayağa kalktı. O kalkınca herkes ayaklanmıştı. Saygılı bir biçimde “senin adına kurban İhtiyar Telipinu, dedi, buyur şöyle yanıma otur. Sana bir kupa bira vereyim de boğazın ıslansın. Sizler de oturan yerlerinize.

Sarpa aç bohçanı ballı ekmeği yayvan sepete, peyniri de şu leğenin içine doğra.”

Sarpa denilenleri yaptı. Anu usta “yüce Telipinu soframıza bolluk bereket versin” deyince 7-8 el birden ekmekten bir parça alıp peynire uzandı. Geniş yayvan pişmiş topraktan leğeni doldurmuş peynirden birer dilimi içine dolayarak yemeğe başladılar. Anu usta konuşunun ve yardımcısının kupasına bira doldurup sundu ve kendi kupasını kaldırarak “yüce tanrı Telipinu’ya kupamı kaldırıyorum”dedi. Sofradakilerin hepsi ellerindeki lokmalarını kaldırarak aynı sözü yinelediler.

O ana dek tek söz etmemiş olan İhtiyar Telipinu onlar indirdikten sonra kupasını kaldırıp; “yüce Telipinu hoş görsün, dedi, ben de kupamı Anu ustaya, Sarpa ve hepiniz için kaldırıyorum. Haydi şimdi içelim ve lokmalarımızı yiyelim. Telipinu dükkânınızın müşterisini artırsın. Çalışanların kollarına kuvvet, zihinlerine açıklık versin. Bu gençlere de güzel ve helal süt emmiş kızlar nasip eylesin!” Onun bu son sözlerine Anu usta gülerek Sarpa’ya sordu:

“Sarpa! Adına kurban olduğum İhtiyara seninkinden mi söz ettin yoksa?” Sarpa “hayır” anlamında kafasını sallayınca Telipinu onun yerine konuştu:

“Anlaşıldı; Sarpa’nın yavuklusuyla ilgili bir büyük sorunu var. Bana bunu anlatmadı. Yoksa kız babası başlığı fazla mı istiyor?”

Herkes şaşırmişti, birbirlerinin yüzüne baktılar. Anu usta aynı şaşkınlıkla sordu:

“Nasıl anladın adına kurban olduğum? Tam da dediğin gibi; kızın babası 10 Mina, yani 400 Şekel (33,60 kg.gümüş) başlık istiyor. Sarpa bunu nasıl versin? Koca bir torba gümüş demektir bu. Üstelik hepsi değişik ölçülerde gümüş halka olmasını istiyor. Karısı ve kızı kollarına bilezik, ayak bileklerin halhal olarak taksınlar diye!”

İhtiyar Telipinu üzgünleştirdi biraz düşünceli konuştu:

“Çocuğun iki ağaç elmasından başka kazancı yoktur, bir de sizden aldığı ücret. Delikanlıya bir babalık yapamaz mısın Anu usta?”

Anu usta da üzgün yanıtladı:

“Ailem kalabalık, atölyeden kazancıyla zor bela geçiniyoruz. Bu çocukların geçimi de benim üzerinde. Sana bir şey söyleyeyim mi adına kurban olduğum; ulu tanrı Telipinu’ya yalvarmaktan başka çaresi yok.”

İhtiyar Telipinu “yalvarı ve yakarılarınızı eminim ki adını taşıdığım tanrı duyacak bir kolaylık sağlayacaktır size”dedi.

O ana kadar hiç konuşmamış olan Anu ustanın yardımcısı ve ikinci bronz kızdırma ve silah yapımı ocağı ustası bir öneride bulundu:

“Anu usta, Sarpa için daha önce yaptığımız gibi, Telipinu’nun Evliliği İlahisini topluca okuyalım. İhtiyar da katılsın; belki Telipinu, onun duası ve yakarısını adını taşıdığı için kabul edip, Sarpa’ya yardımcı olur.”

Yemeği bitirmiş konuşuyorlardı. Sarpa ve diğer çocuklar bohçayı katlayıp kaldırdı ve hasır yaygı üzerindeki kapları da topladılar. Sonra yerlerine oturup büyüklerin konuşmalarını dinlemeye koyuldular. Sarpa kendi sorunları üzerinde konuşmaları kulak kesilmiş dinliyor ve çok memnun görünüyordu. Anu usta yardımcısının önerisi üzerinde yerinden kalktı. Silah malzemelerinin bulunduğu raflardan birinden kat kat keten beze sarılmış bir pişmiş yazılı kil tableti açıp üç kez öperek alınına götürdü. Kutsal tablet elinde yerine geçince, İhtiyar Telipinu dahi herkes ayağa kalkmıştı. Anu usta aşağıdaki Telipinu ilahisini tableten okurken, öbürleri ezbere koro halinde söylüyorlardı:

“Denizde bir buharlaşma başladı
Çok kızdı güneşe Deniz Tanrısı
Aralarında bir savaş başladı
Suya gömdü güneşi Deniz Tanrısı

Fırtına Tanrısı kızıp haykırdı
Telipinu’yu yanına çağırdı
Yeri göğü inleyen sesle bağırdı
‘Git getir Güneş Tanrısı Samas’ı

Telipinu hızla denize daldı
Deniz korktu dalgalarla sarsıldı
Kızın’ona vermek zorunda kaldı
Sonra bir düşündü Deniz Tanrısı

Hemen Tarhunna’ya elçi gönderdi
Ondan kızı için başlık istedi
Ana Tanrıça araya girince
‘Tamamdır’dedi Fırtına Tanrısı

Bin sığır bin koyunu başlık verdi
Deniz kızın’oğluna gelin etti
Telipinu da muradına erdi
İşte budur gelin alma yasası”

İlâhi bitince Sarpa ve diğerleri işinin başına dönerken, içeriye iki silahlı güvenlikçi yarı açık kapıdan atölyeye girdi. Birisi Anu ustaya mızrağının gevşemiş ucunu gösterip “Anu usta, dedi, mızrağıma sağlam bir bronz uç takmanı istiyorum.” Anu usta güvenlikçiye bronz uçların çeşitlerini göstererek onunla ilgilenirken, öbür kısa boylu olanı ocağın başına oturmakta olan yaşından çok büyük gösteren uzun boylu ateşçi başı Sarpa’yı

izliyordu. Bunun farkında olmayan Sarpa, ateşi harlatmak için körüğü çekmeye başladığında güvenlikçi başına dikildi. Durum İhtiyar Telipinu'nun dikkatinden kaçmamıştı, onlara doğru yürüdü. Güvenlikçi elini Sarpa'nın omuzuna koyarak sertçe sordu:

“Söyle bakalım delikanlı kaç yaşındasın?”

Sarpa sakin olmaya çalışarak yanıtladı:

“On beşime yeni girdim efendim.”

Yanlarına gelmiş olan İhtiyar Telipinu araya girdi:

“Güvenlikçi bey, Sarpa komşumun oğlu. Doğumunu biliyorum; onbeşine gireli henüz iki ay bile olmadı.”

Silahlı güvenlikçi onun araya girmesine kızmıştı. Geri dönüp ters ters bakıp yüksek sesle söylendi:

“Sen karışma İhtiyar! Yalancı tanıklık etmeğe çalışma; anası doğururken yanında mıydın?” Sonra onu iterek Sarpa'yla konuşmak istediye de, yerinden kıpırdanmayan Telipinu fırsat vermedi.

“Öyle deme Güvenlikçi, dedi, beni yalancılıkla suçlaman hoş değil. Sarpa'nın babası dostumdu; dört yıl önce Tabarna Şuppiluliuma'nın Teregama seferinde öldü. On yaşından beri çalışarak anasıyla kız kardeşine bakıyor Sarpa.”

Anu usta diğer güvenlikçinin mızrağına keskin geniş kanatlı çok sivri bir uç takarken kulağı da bu konuşmalardaydı. Diğer çalışanlar da göz ucuyla ve kulak kesilmiş onları izliyorlardı.

Güvenlikçi Telipinu'nun sözlerini duymazlıktan gelerek Sarpa'ya yine sertçe bağırdı:

“Senin gibi uzun boylu sağlam bir genç asker kaçağı olarak silah yapım atölyesinde çalışıyor. Yaşlıların bu silahlarla düşmanla savaşıyorlar. Kalk ayağa düş önüme boyun göreyim!”

Sarpa ayağa kalktı, fakat yerinden kıpırdayamadı. İhtiyar Telipinu fena kızmıştı. İnsanca davranışından anlamayan güvenlikçiye tanrıca davranmamak, onu cezalandırmamak, ortadan kaldırmamak vb. için kendini zor tutarak bağırdı:

“Kendini bilmez güvenlikçi! Sen bu ihtiyarın söylediklerine inanmıyor ve hatta dinlemiyorsun bile. On beş yaşına yeni girmiş bu gencin uzun boylu ve gösterişli görünümü, bodur boyunlu seni rahatsız ettiği için onu yirmi yaşında görüp askere almak istiyorsun. Bunu yasal olarak yapamıyacaksın;

çünkü on beşine yeni girmiş olan Sarpa, ne yazık ki askere alınacak sağlamlıkta değil. Sarpa, evladım yürü de görsün şu cahil güvenlikçi!”

Oradakilerin hepsi şaşkınlık içinde bu sözleri dinlemişti. Sarpa birden sağ bacağına bir bükülüş sızısı hissetti. Güvenlikçinin önünde topallayarak zorlukla yürümeye başladı. Atölyedeki işçi çocuklar ve ustalar şaşırılmış ve korkuyla bakıyorlardı. Sarpa'nın sağ ayağı ters dönmüştü. Bunu gören güvenlikçiler de özür dileyerek sessizce dışarı çıktılar. Aynı anda İhtiyar Telipinu ansızın ortalıktan yitti. Sarpa da düzgün bir biçimde sevinçle atölyenin içinde dolanmaya başladı, hâlâ kendilerine gelememiş olan oradakilerin şaşkın bakışları arasında. Tam o sırada, tıpkı maden ocağında olduğu gibi kayıptan bir ses geldi:

“Ben Telipinu! Sizleri sevdim; İhtiyar Telipinu olarak beni çok iyi karşıladınız. Dua ve yakarılarınızı kabul ettim. İlâhimi ilk kez kullarımla birlikte söyledim. Sarpa sana, bacağına bükerek biraz acı verdim. Ancak aynı durumla karşılaştığında bu acıyı yine hissedeceksin. Sarpa, sevgili kulum! Ocağın başına dön; orada bir torba dolusu 400 Şekel karşılığı gümüş halka bulacaksın. Başlığı kız babasına verip anana gelin getirirsin, benim babama getirdiğim gibi!”

Telipinu Kişiliğinde Görünüm Alanına Çıkacağı Kulunu Buluyor

Hattuşa kırsalında köylüsü Tarhunmiya tohum ekerken oğlu Uzzu da bir çift öküzü karasabana koşmuş çift sürmekteydi. Tarlanın başında yanlamasına uzanan bir kaya parçasının önünde üstü örtülü azık torbası ve eşyaları görülüyor. Az ileride bir su kaynağının başında bazıları ağaçların gölgesinde yatan, bazıları yayılmakta olan davar ve sığır ve karışık sürüden meleme, möleme sesleri ve köpek havlaması geliyordu. Havada çok hafif bir serinlik vardı. Tarhunmiya, sol omuzuna bağlı bohçasından sağ elini sokup aldığı son tohumları tarlaya serpti ve bohçayı sırtından çıkarıp silkelirken oğluna seslendi:

“Artık tohum bitti, geri kalan yeri ben sürerim. Sen de sürünün başına git. Hayvanları derede sulamış Akpınar'daki dutların gölgesinde yatağa vurmuştun, geniş getirmeyi bitirince kalkıp giderler. Zaten bir kısmı kalkmış otluyor. İki tane köpek var yanlarında ama, yine de kurt saldırısına uğramasınlar diye göz kulak olmak gerekiyor. Köyde davar-sığır nöbetini savuşturmak da doğrusu sorumluluk istiyor. Gerçi kurtlar pek birşey yapamaz. Çünkü ben akşamdan önlemimi aldım; köyün en nefesi keskin büyücüsüne kurt ağzı bağlattım! Ben evleği bitirince sana seslenirim, gelir öküzleri de alırsın. Biliyorsun Purilli bayramı devam ediyor. Bizim köylüler beni temsilci seçtiler Mastigga'nın köyü arındırma töreni için. Öğleden sonra ulu tanrımız Telipinu için yapılan şükür bayramına katılacağım.”

Uzzu öküzleri durdurup koşarak sürünün başına gitti. Tarhunmiya karasapanın arkasına geçip, “Ho! Hoo!” diye öküzlere seslenerek birkaç hat sessizce gidip geldi. Az sonra çift sürerken mırıltı halinde kendikendine konuşmaya başladı:

“Daha baharın ayındayız, bir kuraklıktır ki başladı; yeni yeşillenmiş otlar ekinler şimdiden kuruyor. Her baharda koyunlarım ineklerim kuzular, iki çift öküzümle püfür püfür çift sürerdik. Ben Telipinu’nun kuluyum; ona her bahar bayramı Purilli’de şükran sunuları sunar, kurbanlar keserim. Geçen yıl da koca bir Eya (Ardıç) ağacının dibinde bir geyik kurban etmiş ve *labka ekmeğinden* lokma sunmuştum. O da benden memnun olacak ki, yardımlarını esirgemiyor; koyunlarım, keçiler ve ineklerim döllenip doğuruyor ve bol süt veriyorlar; tarlalarım, bahçelerim bereketleniyor. Gelinim ve kızlarım da doğurgan maşallah Telipinu sayesinde. İki oğlum savaşlarda öldü. Çok şükür damatlarım askerlik dönemlerini oklanmadan geçirdiler. Arzawalı gelinim de doğrusu çok doğurgan; etrafımı torun torba sardı. Yaklaşık yirmi yıldır, her baba evini ziyarete geldiğinde, ta bebekliğinde sirkatladığım bu oğlum- ki komşulularım onu yeğenim sanıyor- ortaya çıkarılacak diye ödüm kopuyor.” Derin derin soluk alarak hat başından öküzleri geri çevirdi. Tohum ekili evleğin sadece bir adım genişlikte sürülecek yeri kalmıştı. Kaldığı yerden konuşmayı sürdürdü:

“Bilmiyorum ki, bu bahar n’oldü Telipinu’ya? Küstürdüm mü ne onu; buralara uğramaz, Tarhunmiya kulunu görüp gözetmez oldu!”

O böyle kendi kendine mırıldanırken, Uzzu’nın gittiği yönün ters tarafından Telipinu olanca haşmetiyle, ama yavaş yavaş gelip, tarlanın başındaki kayaya sırtını vererek oturdu. Kendisini göremeyen kulunu bir süre izledi. Tarhunmiya hâlâ konuşuyordu:

“Ey Telipinu, sevgili tanrım nerelerdesin? Hattuşa kırına uğramaz oldun; biz zavallı köylüleri, fakır-fukarayı unuttun. Tabarna’nın sarayında mısın yoksa askeri komutanların karargâhında ya da valilerin konağında mısın? Belki de ayın üzerinde ya da yıldızlardasın. Yoksa tanrıların içki meclisinde eğleniyor musun? Kimbilir belki de geçmişte veya gelecekte dolaşıyor olabilirsin!..”

Hitit Tanrısı Telipinu ile Mısır Tanrısı Toth Arasında İlk Telefon Konuşması

Bu son sözleri yüksek sesle söylerken evleği de bitirmişti. Öküzleri boyunduruktan çözdüğü sırada, Telipinu aklına bir şey gelmişçesine ayağa fırladı. Ellerini kaldırıp bir işaret yaparak “önce zamanı durdurmalıyım, dedi, aradığım kişiyi buldum; çekip gitmesin. (*Tarhunmiya elleriyle boyunduruğun ipini çözerken öylece kalakalmıştı*) Sıra bana geldi, biraz da ben konuşayım: Epey şeyler anımsattı bana Tarhunmiya kulum. Söyledikleri de doğru,

tahminlerinden bazıları da; uzun zamandır buralara uğramadım, kırları dağları, ormanları ihmal ettim. Ay yüzünde yaptığımız toplantıdan dönerken Mısır akıl ve bilgelik tanrısı Toth arkadaşımınla uzayda biraz seyran eyledik gelecek zamanlara doğru. 21.yüzyıla uğramıştık ki, uzayda uçan acayip araçlar gördük. Neyse araçlardan birinin içine süzülüp girmiştik, baktık ki iki kişi havada uçuyor, takla atıyor, şakalaşıyorlar. Ellerindeki aletlerle de dünyadaki yakınlarıyla konuşup gülüşüyorlardı. Derken bir ara uyku saatleri geldiğini söyleyen bir ses geldi. Hemen dünyayla konuştukları küçük araçlarını bir kenara koyup uykuya daldılar. Toth'la biranda göz göze geldik, aynı şeyi düşünüyorduk ki, aynı anda konuşma aletlerinden her birini birimiz kaptığımız gibi, soluğu kendi zamanımızda aldık. Herkes kendi ülkesindeki tanrılık görevinin başına döndü.”

Sonra cebinden bir telefon çıkardı ve ona bakarak konuşmasını sürdürdü:

“İşte uzay aracından çaldığımız bu küçük alet; ne mucizeler yaratıyor bir bilerseniz! Şu kapağı açıp, numarayı çevirdiniz mi, uzaklardaki kişinin hem sesini duyuyor hem de kendisini görüyorsunuz; biz tanrılar bile sesimizi ulaştırsak da, biraraya gelmeden birbirimizi göremiyoruz. Köylü kuluma kendimi göstermeden önce, Toth'la biraz hasbihal edelim.” Görüntülü telefonu açtı ve “merhaba Toth, dedi, tanrı yoldaşım ne durumdasın? Neler yapıyorsun? Ben aşağı tabakadan çalışan insanlar arasında epeyce dolaştım ve birçok meslekten kişilere çeşitli donlarda göründüm, onlarla sohbet ettim. Ama kimseyi savaşa karşı, Savaşçı düzene karşı eyleme geçiremedim. Şimdi de üretici köylüleri deneyeceğim.”

Toth biraz öfkeli karşılık verdi:

“Telipinu dostum, zamanı durdurup beni fazla meşgul etme bu yeniyetme Firavun Tutankhamon'a hiyeroğlif okuma -yazması öğretiyorum. Tembellik ederek, beni fena halde öfkeliendiriyor.”

Telipinu “görüyorum, dedi, senin öğrencin Firavun da çok cılız bir oğlanmış doğrusu. Kraliçe ablası ve karısı Ankheseamanon çok güzel, genç ve ateşli bir kadın, çocuk ne yapsın ona? Genç kadına yardımcı ol. Yakışıklı başrahib olarak kraliçeyi sen memnun et!”

Toth gülerek sözü değiştirdi:

“Telipinu dostum, böyle uzaktan uzağa şaka yapmak hiçbir tanrıya nasip olmamıştır. Biliyor musun ben neyi merak etmişim senden ayrıldıktan sonra?”

Telipinu “neyi, diye sordu, bu aletlerin çalındığı hakkında neler konuşulduğunu mu? Doğrusu ben de merak ettim; öğrendin mi yoksa?”

Toth soruyu yanıtlayarak konuşmayı sonlandırdı:

“He ya, merakımdan bir daha gidip geldim yirmi birinci yüzyıla; tam da astranotların uzaydan döndüğü gündü. Kaybolan cep telefonlarının uzaylılar tarafından çalındığı dünyaya yayılmış durumda. Hatta onları gördüklerini söylemişler; acayip resimlerle uzaylı adamları betimliyorlardı! Tamam artık işimize dönelim.” İki birden gülerek telefonu kapattılar.

Telipinu Tarhunmiya’ya Gözüktü ve Onda Yekvücut Olmaya Karar Verdi

Telipinu işaretini yaparak duran zamanı başlatıp kayanın önüne oturdu ve yeniden Tarhunmiya’yı izlemeye başladı. Çiftçi Tarhunmiya zamanın başlamasıyla aceleyle öküzleri boyunduruktan kurtardı. Onları Uzzu’nun gittiği yönde sürerken oğluna seslendi:

“Uzzu oğlum! Ben kutsal alana gidip Purilli bayramında, köyümüz adına arındırma-korunma törenine katılacağım. Şimdi büyük rahibe Mastigga gelmiştir.”

Göremediği tanrı Telipinu’nun yanında oturduğu kayanın önündeki eşyasının yanına doğru yürürken kendi kendine yüksek sesle konuşuyordu:

“Benim sevgili tanrım Telipinu bu rahibeye görünüyormuş, n’olur bana görünse bir kez! Uzzu sen şu öküzleri de kat sürüye, hepsini tepenin arkasındaki bayıra sür, orada ot çok. Kurtlardan yana korkma, dün gece onların ağzı mühürlendi.”

Tam torbasına yaklaştığında Tarhunmiya birden diz çöktü ve sanki Telipinu’nun orada olduğunu biliyormuşçasına “sevgili tanrım ulu Telipinu, diye seslendi; bu Purilli bayramında buraları gör artık, sana yalvarıyorum!”

Telipinu bütün haşmetiyle yerinden kalkıp ona doğru yürürken karşılık verdi kuluna:

“Ben Telipinu! Buradayım, hemen arkanda Tarhunmiya kulum, Kendimi sana göstereceğim. Mastigga yalan söylüyor, ona hiç bir zaman görünmedim. Hele o kurt ağzı bağlayan büyücülere de inanma. Tepenin ardındaki ulu ardıçların dibinde beş-altı kurt karınları sırtlarına yapışmış av bekliyorlar. Bari onlara birkaç yaban keçisi göstereyim de Uzzu’nun sürüsü kurtulsun.”

Uzaklara doğru bakarak bir işaret yaptı. Sesini duyduğu andan itibaren yavaş yavaş ve titreyerek ayağa kalkan Tarhunmiya konuşmaya ve bir türlü arkasına dönmeye cesaret edemiyordu. Bir işaretiyle aç kurtlara birkaç dağ keçisi gösteren Telipinu konuşmayı sürdürdü:

“Tarhunmiya kulum seninle birleşecek, senin donuna gireceğim. Ben sen olacağım, sen de ben olacaksın. Benim sesimi hep içinden duyacaksın. Senin

içinde kendi sesimle ben konuşacağım. Ama sen dışarıya kendi sesinle konuşacaksın. Benim aracılığım la tanrısal güç sahibi olacaksın. Sen artık uzun bir süre hem kul Tarhunmiya hem tanrı Telipinu'sun; dön ve bana doğru yaklaş.”

Tarhunmiya bir robot gibi arkasına döndü. Şaşkın ve korkulu gözlerle Telipinu'ya baktı ve kekeleye kekeleye güçlükle konuştu:

“Ta ta ta tanrım Te te lipinu, ger çe çe çekten sensin; tıpkı açık alan tapınağındaki hey hey heykeline be be benziyorsun...”

Gerisini getiremedi; gözleri karardı, sanki bir karanlığın içine girmişti, Telipinu'nun ayaklarının dibine düştü bayılmıştı. Tarhunmiya kendine geldiğinde dimdik ayakta olduğunu farketti. Haşmetli bir duruş kazanmış ve Telipinu yokolmuştu. Bir iki adım attı. “N'oldu bana?, dedi seslice; Niye böyle ağırlaşım? Yürürken yerler titriyor! Sanki başım göklere değıyor, oradan bakıyormuşumu gibi. Aaa vallahi oğlum Uzzu'yu görüyorum; sürüsü önünde belini bir ardıca dayamış oturuyor. Yoksa demin işittiklerim, gördüklerim doğru muydu?”

Tarhunmiya Telipinu'nun içten ve derinden gelen sesini duydu:

“Evet doğru, sen tanrılaştın. Sen artık Telipinu'nun, yani benim tanrısal işlevlerimi de yerine getirebileceksin istediğın zaman. Ama sakın aşırıya kaçma, bir anda doğal düzeni bozmayasın. Öyle benim donumda da görünmeye kalkma, alırım elinden tanrısal gücü. Sık sık bana kulak ver, senden başka çevrendeki kimse duymayacak bu sesi.”

Tarhunmiya içindeki bu sese kendi sesiyle karşılık verdi:

“Ben bir kulum, Telipinu'nun kuluyum. Bana tanrısal güç bağışlamış olsa da, kulların ve tüm yaratıkların yanında onun şanını hep yüceltmem gerekir. Ancak yalnızlıklarım da tanrısal işlevleri buyruklar vererek yerine getirmeliyim ki, düzen bozulmasın. Hemen başlayayım yalnızlık fırsatı elimdeyken, birazdan kalabalığa karışacağım.” Telipinu'nun sesiyle doğaya buyruklar yağdırmaya başladı:

“Ovalar, kırlar bereketlensin! Kaynaklar bolarsın; otlar ekinler yeşersin boy atınsınlar! Koyunlar keçiler kuzulasın, inekler doğursun buzağılar çabuk büyüsünler! Ağaçlar çiçeklenip çağalaya dursun, meyveler bir an önce olgunlaşsın...”

Birden Tarhunmiya içinden bir şey boşanmışçasına hafifleme hissetti; sanki gökten yere inmişti. Karşısında öfkelenmiş Telipinu'yu gördü. Yanlış bir şey yaptığından endişeye kapılmıştı. Telipinu değışikliğe uğrayan doğaya doğru bakarak seslendi:

“Eski düzene geçiniz, mevsimler değişmesin!” Tarhunmiya’ya döndü ve onu korkutmamak için öfkelerini indirerek konuştu:

“Sen ne yapıyorsun Tarhunmiya? Doğanın düzenini değiştirmeye çalışıyordun, ne yaptığının farkında değilsin? Bir daha böyle bir hata yapma! Beni babamın başkanlığını yaptığı tanrılar meclisinde cezaya çarptıracaktın neredeyse? Biz doğanın düzenini değil, insanların toplumsal yaşam düzenini değiştirme; savaş halinden barış düzenine geçme mücadelesine soyunduk.”

Tarhunmiya yeniden ağırlığına ve tanrısal gücüne kavuştu. Uzak yakın, ortadan kalktı. Böylece doğa mevsimsel düzene girmiş ve bir anlık kaos ortadan kalkmıştı. Koyun kuzu melemeleri, börtü-böcek sesleri kuş cıvıltılarıyla birlikte yavaş yavaş görünüm değişirken, yürümekte olan insanların, kalabalığın ayak sesleri gelmeye başlamıştı.

Birden kendini yürüyen, iteklenen kalabalığın arasında buldu. Bir içsel diyalog yankılanmaya başladı. Tanrısal görünümdeyken kendisini insanlar görmüyordu. İtilip kakılan ve mırıltılarla ağır ağır ilerleyenler, bir vücuttan çıkan iki sesli diyalogu da duymuyorlardı. Telipinu içindeki, daha doğrusu bütünleşmiş olduğu Tarhunmiya’ya o anı çu sözlerle özetledi:

“İşte bunlar, dedi, Hattili yurttaşlar! Hattuşa’nın köylük yerlerinde ve sur dışında yaşayanlar, yoksul halk! Senin köylülerden bazıları da buradalar Tarhunmiya. Bunların çoğu da yıllar önce çoğu Kaşka’dan (Doğu Karadenizkıyıları) ve Arzawa’dan (Batı Anadolu) gelmiş göçmenlerin çocukları, torunları. Büyücü başrahibe Mastigga ve yardımcılara dertlerini, sorunlarını anlatıp derman dileycekler.”

Tarhunmiya kendi sesiyle başrahibeyle ilgili bildiklerinden sözetti:

“Mastigga geçmişi, geleceği ve tüm dertlerin dermanını bilen çok meşhur başrahibe. ‘Ama-Dıngır’ derler kendisine. Onun bin Hitit tanrısının her biriyle de ilişki kurup konuştuğu, buyruk aldığı söylenir...”

Telipinu içindeki Tarhunmiya’ya kahkaha atarak karşılık verdi:

“Zavallı insanlar da buna inanıyorlar. O bin tanrıdan birisi de benim. Üstelik şimdi sen bensin ben benim; neden Mastigga’nın sesini, daha doğrusu bize ulaştırdığı dualarını, yakarılarını duyup hissetmiyoruz ki?..”

Ama-Dıngır Masigga Kutsal Alanda

Purilli Bayramı’nın yapıldığı alanın arkasında sağ köşede yüksek kayanın yüzüne yapılmış tanrı kabartmaları görünüyordu. Açık hava tapınağı kutsal alanı; kaya üzerindeki tanrı kabartmalarından Telipinu’nun kızkardeşi Alanzu, akıl tanrısı Ea’nın karısı Tapkina ve ay tanrıçası Nikkal’ın kocasının önünde yapıyordu törenler. İki sıralı kuyrukta bekleyen insan kalabalığı arasında

görünmez durumda olan Telipinu’da birleşmiş Tarhunmiya’nın hemen önünde kendi köylüsü karı-koca vardı. Kuyruğun başında, yani tanrı kabartmalarının yakınında başrahibe ve büyücüler başı Ama-Dıngır Mastigga ve bir yardımcısı oturmaktaydı. Kalabalık hareket halindeydi. Özellikle tek veya ikişerli olarak ellerinde taşıdıkları adak çıkınları önce kayanın yüzündeki tanrı heykellerinin önüne koyup, geri geri çıkararak yeniden kuyruğa girmeleri gerekiyordu. Güvenlikçiler Mastigga ve yardımcılarının önünde bunların sıraya girmelerini sağlıyordu, itekleyerek veya ellerindeki sopalarla vurarak. Bir iki küme oluşturan ritüeller sürdürülüyordu.

İki sıralı kuyrukta bulunan yekvücut Telipinu-Tarhunmiya sıradan çıkıp kaya önünde buldukları boşlukta dikelerek, görünmezlikte duyulmayan tek bedende iki sesli konuşmayı kaldıkları yerden sürdürmeye başladılar. Önce Tarhunmiya kendi sesiyle sordu:

“Yani yalan mı söylüyor, hepimizi kandırıyor mu bu Mastigga? Ama dedikleri çıkıyor, yaptığı törenler sayesinde isteklerimiz gerçekleşiyor. Örneğin ben yılki Purilli’de, bana çok pahalıya malolan bir özel öfkeleri yoketme ve barış töreni yaptırdım Mastigga’nın başyardımcısına...”

Telipinu’nun sesi araya girip “kızın ve damadınla kavgalıydın değil mi?” diye sordu.

Tarhunmiya kendi sesiyle açıklayıcı biçimde uzunca bir yanıtverdi:

“Doğru, öfkemizin nedeni buydu. Bundan kurtulmamız için Mastigga’nın yardımcısının yaptığı üzerimizde uyguladığı büyü eylemini sana anlatayım; Bir domuz yavrusu koydu üçümüzün önüne; otlarla tahıllarla oyaladı, kızdırdı, bağırtdı. Sonra elleriyle kaldırıp üçümüzün de vücudunun her noktası üzerinde gezdirdi. Öfkelendirdiği domuzun üçümüzün de öfkesini üzerine aldığı, kızgınlıklarımızın hepsini yüklediğini söylediği domuzu, dualar ederek bir bıçak darbesiyle öldürdü. Sonra da onu bize gömdürdü. Böylece öfkemiz dindi, kafamızdaki tüm kötü düşünceler gitti. Barıştık; kızımın damadımın bana karşı saygısızlıkları, öfkeleri uçup gitti. Benim kafamda da zerre kadar öfke kalmadı. Peki buna ne dersin?”

Telipinu’nun sesi gülerek yanıtladı bu soruyu:

“Biz tanrılar, bizimle ilişki kurduklarını söyleyen bu şarlatan büyücülerle alay ediyor gülüyoruz. Onlar bizim şakalaşma ve eğlenme kaynağımız. Ama doğruyu söylemek gerekirse bu büyücüler ve rahipler sayesinde biz tanrıların şanı yükseliyor.”

Tarhunmiya’nın sesi bu yanıtı garipsedi ve “ama, dedi Telipinu’ya, sen beni kendinle eşleştirdin ve tanrılaştığımı söylüyorsun. Rahibe ve büyücüler için başka tanrılar da senin yaptığını yapmıyor mu?”

Telipinu'nun sesi "çok nadir, dedi, ama bunu geçelim. Bizim durumu açıklığa kavuşturayım: Ben seninle görünüm alanına niçin çıkıyorum, biliyor musun? Köylüler, yoksul kesimler arasına katılıp onların savaflara karşı çıkmasını sağlamak için. Çünkü dünyanın savaş düzeninden en fazla zarar gören sizsiniz. Ama sen asla Telipinu, yani tanrı olduğunu söylememelisin! Bir tek kişi yapacak bunu, senin zamanından 2400 yıl sonra yaşayacak biri! Geçenlerde bir evrensel geziye çıkmıştım, seyirdeydim; zaman boyutlarını ileriye doğru aşmış, 10. yüzyıla ulaşmıştım. Darağacına çekilmiş Hallac-ı Mansur'u gördüm. Ellerini kollarını bacaklarını kafasını tek tek kestiler. Sonra da yakıp külünü ırmağa döktüler. Üstelik o zamanın insanları sizden de ileri düzeyde idi."

Tarhunmiya'nın sesi merakla sordu:

"Neden o kadar vahşice öldürdüler Mansur'u?"

Telipinu'nun sesi verdiğiyanıtla anlatmayı sürdürdü:

"Çünkü kendi dilleriyle 'enelhak', yani Tanrı benim diyordu korkusuzca. Üstelik onların tanrıları da tek, sizlerinki gibi bin tane değil. Bin tanrıdan biriyim bile diyemezsin. Israrla, hatta tanrısal bir eylemde bulunarak tanrı olduğunu söylesen de, kimseye inandıramazsın. Sana zarar verir, belki öldürürler. Gerçekten tanrısal gücünü göstererek tanrılığını çevrendekilere kabul ettirirsen, bizimkiler seni cezalandırır; ben de seni terketmek zorunda kalırım."

Tanrı Telipinu bir ara görünmezlikten çıkıp Tarhunmiya donunda kayanın önünde görüldü. Tarhunmiya kendi sesiyle içindeki bütünleştiği Telipinu'ya şu insansı karşılığı verdi:

"Biz insanoğlunun iyiliğine iyilik, kötülüğüne de kötülük uymaz. Ben kötü insan değilim; inandığım ve doğru bildiğimi de söylemekten çekinmem, ucunda ölüm olsa bile."

Bir görevli onu itip sıraya sokmaya çalışırken Telipinu'nun dıştan duyulmayan sesi kulaklarına geldi:

"Senin elinden çekeceğimiz var, öyle görünüyor. Haydi yine benim donumda bu insanların arasında dolaşalım. Onları gözleyelim. Güvenlikçiler seni itip kakarken öfkelenir tanrısal gücünü kullanıp benim de başımı belaya sokarsın."

Bir an için zaman durdu ve kalabalık donup kaldı. Tarhunmiya Telipinu'da kayboldu. Güvenlikçi kendisine geldiğinde, itip kalktığı kişiyi unutmuştu. İçindeki Tarhunmiya ile birlikte Telipinu, sivri külah kısa mantosu ve sivri uçlu ayakkaplarıyla görülmeden ve duyulmadan, Mastigga ve yardımcılarının eylemlerini sessizce gözlediler uzunca bir süre. Sonra iki

sesli tek kişilik işitilmeyen diyalogları yeniden başladı. O sırada ortalıkta; birinde iki, diğerinde üç kişilik iki kuyruk ve Mastigga ile bir yardımcısının ilgilendiği birkaç müşterileri kalmıştı. Kalabalık kümeler halinde gerilerdeydi.

Telipinu’da bütünleşmiş Tarhunmiya konuştu ilkin:

“Şu ikisi karı-koca, iyi tanırım kendilerini; Pallanna ile karısı Manni. Her gün kavga ederler. Adam tembel, çalışmayı sevmiyor. Evde, tarlada ve bağda-bahçede çalışan hep kadın. O da vara-yoğa konuşur, çenesi hiç durmaz.”

Telipinu kendi sesiyle karşılık verdi:

“Her ailenin sorunları vardır. Eğer bu sorunları çözmede kadın ve erkeğin fikirleri ve yöntemleri birleşmez ya da aynılaşmazsa, geçimsizlik sürer gider. Mastigga’nın ve yardımcı rahiplerin barıştırma-öfkeleri yatıştırma törenleri işe yarıyor mu bari?”

İçindeki Tarhunmiya’nın sesiyle açıklama yaptı:

“Mastigga her yıl yardımcılarını gönderir; onlar köy köy, kasaba kasaba dolaşır küsülülere barıştırma, belalardan uzaklaştırma ve kafadan hasta olanları iyileştirme törenleri düzenlerler. Bu karı-kocayı da her yıl görürüm bu törenlerde, üç gün geçmeden kavgaları başlar ve sürer senesine kadar...”

Telipinu kendi sesiyle düşündüğünü şöyle açığa vurdu:

“Bireysel sorunları doğuran toplumsal sorunlardır, onların bireylere yansımalarıdır. Savaşların, zulmün ve sefaletin sürüp gittiği ülkelerde yaşayan insanların derdi-belası biter mi? Ama-Dıngır (Tanrı anası) makamındaki Mastigga ve yardımcıları ve de diğer tapınak rahipleri, büyücüler halkı kandırarak yollarını buluyor.”

Tarhunmiya’nın sesi bu konudaki gerçeği açıkladı:

“Her müşteriden birkaç Şekel alıyorlar. Ayrıca bira ve şarap, yağlı ekmekler, beyaz ve ballı ekmekler, pişmiş toprak kaplar, titonlar gibi sunular da cabası. Pazar yerleri karumlar rahiplerin, büyücü-kâhinlerin bu adak mallarıyla dolu...”

Telipinu’nun kendi sesi Tarhunmiya’nınkini tamamladı:

“Yoksul halktan toplayıp gümüş Şekel karşılığı ya da değiş-tokuş (takas) ile varsıllara veriyorlar. Bir kısır döngüdür gidiyor. Krallar savaşlar yaparak savaş ganimeti ve savaş tutsakları kölelerle dolduruyorlar Hattuşa’ya. Savaş ganimeti seferlerde ölen ve yaralananların ailelerine, yakınlarına değil, kralların, perenslerin ve askeri komutanların saraylarına, konaklarına

paylaştırılıyor ve kendilerine zafer kazandırdığına inandıkları Tanrının tapınağına sunuluyor.”

Tarhunmiya'nın sesi bu davranışların nedelerini tanrılara bağladı:

“Bütün bunlar siz tanrılarını memnun etmek için yapılıyor; sizlerin öfkenizden göndereceğiniz belalardan korunmak için. Zaman zaman isyan ediyorum siz tanrılara!”

Telipinu hafiften öfkelenip sesini yükseltti:

“Tarhunmiya! Öfkeni, isyanını tanrılara değil, büyük kral ve adamlarına, komutanlarına ve rahipler sınıfına yönelt. Bizim kavgamız, kıskançlıklarımız, tutkularımız kendi aramızdaydı. Epeyce durulduk. Tanrısal öykülerimizi mitolojik şarkılarda dinlemiyor musun dinsel törenlerde, bayramlarda? Krallar kafalarına göre kendilerine bir-iki tanrı ya da tanrıçayı seçiyor; onları sunularla, kurbanlarla onurlandırıp şımartıyor. Sonra onların koruyuculuğu altında savaşlar yapıyorlar.”

Tarhunmiya'nın sesi eleştirisini sürdürerek nedenini açıkladı:

“Ben onu-bunu bilmem, bütün suç sizlerin; ben tanrılarını suçluyorum. Savaşçı krallara değil, halkını düşünen barışçı krallara yardımcı olunuz! Değiştirin bu dünyanın düzenini; savaşız bir dünya ve korkusuz bir yaşam istiyorum. İki oğul verdim krala, iki gencecik savaş kurbanı. Bir tanesini, Uzzu'yu sakladım; yaklaşık yirmi yıldır ateş üzerindeyim, biri öğrenip ihbar edecek ve kral evimizi başımıza yıktırarak diye. Konu komşudan çok örneklerini gördük evleri-barkları yıkılıp ailecek dağlara-taşlara sürülen.”

Telipinu'nun sesi yumuşadı ve hedefte anlaştıklarını belirledi:

“Zaten bunun için, barışçıl bir dünya tasarımı için ben buradayım. Seninle bunun için birleştim; geçici olarak sen tanrılaştın ben insanlaştım. Bu konuda sana çok iş düşüyor. Planlarımızı sonra konuşuruz...”

Kalabalık sürekli hareket halindeydi. Telipinu, yeniden Tarhunmiya donuna bürünüp, Mastigga'nın arkasında bekleyen, müşteri grubunun dördüncüsü olarak sıradaydı. Tarhunmiya'nın köyünü temsilen gelmiş ilk ikisinin elinde birer küçük toprak testi, sırası gelmiş olan bulunan karıkocanın torbasında ise pahalı hediyeler vardı. Kendisi, başına gelen bu olay yüzünden torbasını ve diğer eşyalarını tarlanın başında unutmuştu. Bu kişilerin arasına girişinde tek kişilikte ikili iç konuşmaları çok az sürdü:

Tarhunmiya içindeki Telipinu'ya “biz dördümüz, dedi, köyümüzün temsilcisiyiz, kurayla seçilip geldik. Ama-Dıngır Mastigga köyümüzü kutsayacak; bir yıl için köyümüzün üzerinden belâları, kazaları ve felaketleri atacak!”

Karşılık veren Telipinu'nun sesi biraz alaycıydı:

“Geçen yıl da bu tören yapıldı, ne yararını gördünüz? Bu kadın dualarınızı-adaklarınızı Alanzu aracılığıyla ne bana ne de babamız Tarhunna'ya ulaştırdı. Çünkü böyle bir gücü yok. Böyle bir gücü olsa bizim burada olduğumuzun farkına varır. Mastigga'ya inanıp, ismarlama dertlerden-belalardan arınma töreni yaptırıyorsunuz.”

Tarhunmiya'nın iç sesi onaylayıcı ama düşündürücüydü:

“Bekle de gör; donuna girip, görünüm alanına çıktığın bu köylü neler söyleyecek? Neler yapacak? Az sabırlı ol!”

Ama-Dıngır Mastigga başrahibe kaftanının içinden başını çıkarıp karşısında rüzgârın salladığı iki ağaç dalı gibi titreyen karı koca Manni ve Pallanna'ya doğru baktı ve sordu:

“Siz yardımcımın gönderdiği, birbirinizle kavgalı çiftsiniz demek? Önce şu 10 Şekellik gümüş ryton'u göreyim. Ona göre sizin sıkıntılarınızı gidereyim.”

(Hattili bir karı-koca kabartması: Manni ile Pallana!)

Manni omuzundaki deri torbasından gümüş vazoyu çıkarıp gösterip, yeniden torbaya soktu. Elini uzatarak almak isteyen Mastigga'nın eli havada kaldı. Ama memnundu; gümüş vazonun parıltısı içini eritmişti.

“Tamam, dedi, şöyle yanyana durun bakayım yağlı müşterilerim! Şimdi bu güzel gümüş ryton karşılığında hem sizi, hem de ikinizin şahsında köyünüzü dertlerden- belalardan kurtaracağım. Önce ikinizi de tepeden tırnağa ölçüp biçeceğim. Torbamdan kurban barsaklarından yapılmış kırıya yumağını çıkarayım.”

Torbasından yumağı çıkarıp önüne koydu. Sonra ucundan çekerek Pallanna'nın ayaklarından birine bağladı. Ayağa kalkıp yan taraftan başındaki külahın üzerinden aşırarak öbür ayağına kadar indirdi. Oraya bir düğüm attı. Daha sonra aynı şekilde önden başlayarak kafayı aşırıp arkadan topuklarına indirdi. Oraya düğüm atıp yumaktan sağdığı kırıya sicimi, kadının da yanlardan, arkadan ve önden aynı biçimde tepeden tırnağa indirip, ikisini

birbirine bağladı. Kirişin ucunu yumak topundan kopardı. Bütün bu işlemleri yaparken her bir kişi için ilahi söyler gibi şu sözleri tekrarlıyordu:

“Yüce Tanrılar sizlere sesleniyorum; bu kişinni kafasından, ellerinden ve ayaklarından, tüm bedeninden gerginlik ve sıkıntıları çıkarıp alın! Onları götürüp düşmanına verin. Bu kişiye de güç ve canlılık verin ve uzun ömür bağışlayın!” Karı kocayı kirişle sarıp sarmalayıp bağladıktan sonra Masigga, “şimdi müşterileri dört bir yanından bağladığım, onların sıkıntı ve gerginliklerini alarak aralarını düzelten kirişin ucunu çözüp, şu metal parçasına sarıyorum” dedi.

Böylece karı kocayı sarıp sarmalayan kirişin tümünü bir bakır çubuğa sardı. Arkasından torbasından bir fare çıkarıp, kirişin ucunu bu farenin vücuduna sıkıca bağladı. Bu İşlemi yaparken yine ilâhiye başladı:

“Tüm kötülük ve dertleri, sıkıntılarınızı alıp bu farenin sırtına bağladım. Fare yapacağı uzun yolculuğunda onları dağlara-taşlara, tepelere vadilere götürüp uzaklaştırsın buralardan. Ey benim güzel tanrıçam Alanzu! Bu dileklerimi de Telipinu’ya ulaştır diğerleri gibi!”

Farenin beline bağlanmış kiriş sarılı metali çekerek, kendisine yol açan kalabalığın arasından kırlara koşarak uzaklaştı...

Purilli Bayramında Köylüleri Toptan Günahlarından Arındırma Töreninde Ama-Dıngır Mastigga’nın Söylevi

Mastigga Manni ve Pallana’yı arındırıp, dertleri ve sıkıntılarını farenin sırtına yükledikten sonra, karşılığında sunu olarak aldığı gümüş vazoyu hafiften okşayarak diğerlerinin üzerine koydu. Beklenmedik biçimde bu dinsel bayramda ayağa kalkarak politik bir söylev çekti:

“Hattuşalı köylüler, hepiniz beni dinleyin! Tabarna, büyük kral Şuppiluliuma güçsüz kral Tutalya’yı askeri komutanlarla devirip, başa geçtikten kısa bir süre sonra düşman ülkelere seferler yaparak, onları Hatti ülkesine bağladı. Hattuşa’ya varlık ve servet aktı, ihtişam geldi. Saraylar, tapınaklar yapılmaya, kaleler inşa edilmeye başlandı. Yeni yasalar, kurallar konulup tabletlere geçirildi; tanrılara şükür, övgü ve Tabarna’nın başarılarını içeren fermanlar yazıldı tabletlere ve gelecek için zengin arşivler hazırlanıyor. Büyük Kral beni Kizzuwatna’dan (Çukurova çevresi) başkent Hattuşa’ya getirdi. Büyük kral Tabarna Şuppiluliuma ve kraliçe Tavananna Malnigal’ın tahta oturma töreninde, savaş tanrısı Zababa tapınağındaki krallık simgesi kıvrık uçlu altın Lituus’u örtülerinden çıkarıp, Ama-Dıngır başrahibe olarak ben sundum kendilerine. Kralımızı muzaffer kılan, ülkemizde dirlik düzen sağlayan ve düşmanlarımıza belâ üstüne belâ yağdıran Bin Hitit tanrısını memnun etmek

için yapılan bayramları on altıya çıkardık. Bunlar sayesinde ki, Tabarna Şuppiluliuma, krallığımızın bin yaya askerini on bine ve yüz savaş arabasını yedi yüze yükseltti kısa bir zamanda. Akli esenin kentlerde ve köylerde kendisini büyücü hekim ya da rahip ilan etmesi kesinlikle yasaktır. Kurduğumuz yüksek rahiplik kurumunun sınavlarından geçmeyen ve ellerinde benim mühürüm basılı yeterlik tableti bulunmayanlara sakın itibar etmeyin. Kovun onları, ihbar edin bu sahtekârları cezalandıralım. Günahlardan arındırma, barıştırma, belâlardan koruma, acıları dindirme /hastalıkları iyileştirme ve yasalara, kralın buyruklarına karşı gelenleri cezalandırma törenlerinin nasıl yapılacağını/ritüellerin nasıl uygulanacağını anlatan yetmiş kadar kil tablet hazırladık. Bu tabletlerde yazılanların dışına çıkılmayacak. Nasıl ki, savaşıp yenerek bize bağladığımız düşman ülkelerinin tanrılarını da Hitit pantheonuna soktuk ve baş tanrımız göklerin fırtına tanrısı Tarhunna'nın emrine verdik; inanç ve ritüellerimizi de Hitit yasalarıyla devletin denetimine almış bulunuyoruz. Doğanın yeniden uyanışını/doğuşunu ve bereketin başlangıcını kutladığımız bu yüce Telipinu'ya şükür bayramı Purilli (Toprak) günlerinde köylere kasabalara dadanan sahte büyücü rahiplere dikkat ediniz. Mühürlü yeterlik tabletini mutlaka sorunuz ha!”

“Ben buraya denetlemeler için uğramış bulunuyorum. Özellikle de yukarı ülke kralı Tabarna'nın kardeşi Zida'nın bu konularda çevredeki yerleşme birimlerine gönderdiği buyruğun ne derece uygulandığını denetliyorum. Görüyorum ki öndeki siz üçünüz de temsilci olarak köyünüzün insanların, malı-mülkü, hayvanları ve toprağının belâlardan kurtulması için arındırma törenine katılıyorsunuz. Size soruyorum: Köyünüzde yaşayan, kadın erkek, çoluk çocuk, genç yaşlı tüm insanların açık-gizli tüm kabahat ve günahları, cezasını çektiği çekmediği suçları sizin boynunuza binmiş, sırtınıza yüklenmiş; bu yükü ve sorumluluğu taşımayı kendi rızanızla mı aldınız?”

Tarhunmiya dahil üçü birden aynı anda bağırdılar:

“Kura çekildi, bizler çıktık, ama vazçemedik. Evet, kendi rızamızla bu yükü yüklendik tıpkı Manni'yle Pallana gibi.”

Mastigga “O halde, dedi, törene başlamaya hazırsınız?”

Tarhunmiya Sorularıyla Mastigga'yı Sıkıştırıyor

Köyün üç temsilcisi de “hazırız Ama-Dıngır, Tanrılar Anası” diye karşılık verdi. Hemen arkasından Tarhunmiya kendi dış sesiyle ve sertçe “sayın Ama-Dıngır hazırız da, benim size bir sorum var” deyince herkes dönüp ona doğru baktılar. Dışarıdan duyulmayan içindeki Telipinu'nun sesi telaşlı biçimde onu uyardı:

“Ne soracaktımışsın? Bırak soruyu-moruyu, başına dert açma!”

Tarhunmiya, Telipinu'nun sesini duymazlıktan geldi. İç sesiyle karşılık vermedi, ona tepkisiz kalarak Mastigga'nın söyleyeceklerini bekledi.

Mastigga tereddüt içinde biraz gecikmeli konuştu:

“Geleneğimizde tören başında soru sormak yoktur. Ama herhalde anlaşılmayan birşey oldu. Sor bakalım haydi!”

Tarhunmiya hiç beklenmedik biçimde sorudan önce ciddi bir giriş yaptı:

“Siz anlatmamış olsaydınız da biz biliyoruz ki, Tabarna ve Tavananna'nın yanında itibarınız çok yüksek; Tanrılar anası Ama-Dıngır'sınız, makamınız çok yüce! Krallar kadar da zenginsiniz. Başkent Hattuşa Karum'unu, Pazar yerlerini adamlarınız yönetiyor. Biz köylüler ürünlerimizi adamlarınıza bir ödeme yapmadan pazara sokamıyoruz...”

Mastigga, susmuş onu dinleyen herkes gibi şaşırılmıştı. Kendini çabuk toparlayıp “yasa dışı birşey yapmıyoruz, dedi, hepsi alış-veriş ve ticaret yasalarına uygun. Sen sorunu sor da, bir an önce başlayalım...”

Tarhunmiya kendinden emin bir biçimde ve korkusuzca “tamam, dedi, soruyorum; o kadar zengin olduğunuz halde, neden inançlarımızı kendinize uydurup Tabarna Şuppiluliuma'nın yakınlarının ellerine verilmiş denetimleri onların yerine de siz yapıyorsunuz? Size bağlı bir sürü yardımcılarınız olduğu halde, niye uygulamaları da siz yapıyorsunuz? Az önceki karı-kocanın dertlerini sıkıntılarını, 10 şekel ağırlığındaki bir gümüş vazoya karşılığında farenin sırtına yükleyip gönderdiniz, bu sizin işiniz miydi? Eminim ki, bu ailenin toprak kapkacağının arasında bulunan tek zenginliği ve lüksü bu gümüş içki kabıydı. Buna ihtiyacınız mı vardı?”

Kalabalıktan mırıltılar yükselmeye başlamıştı. Mastigga'nın bu sözlere ve soruya fena halde canı sıkılmıştı. Tarhunmiya'yı sakın biçimde susturmanın yollarını arama niyeti içinde yanıt verdi:

“Ben tetkik ve teftişe çıktığım yerlerde örnek törenler yaparım. O sunu, yapılan iyileştirici törenin karşılığıydı. Çünkü boş dua göğe ağar, yararı olmaz. Hem o sunu tanrı Telipinu için, onun isteği üzerine kabul edildi.”

Tarhunmiya gülerek karşıladı bu sözleri:

“Eğer, dedi, buralardaysa; eminim yüce Telipinu bu sözlerinize gülüyordur.”

Birden içindeki Telipinu, dışa vurduğu yankılanan kahkahasını herkese duyurdu. Nereden geldiği anlaşılmayan kahkahalar toplu halde yükseliverdi. Mastigga, yardımcıları ve çevresindeki güvenlikçiler kalabalığın güldüğüne hükmetti. Susmaları için uyarılırken Tarhunmiya sözlerini sürdürdü:

“İnsanlara görünmeyen tanrılar gümüş içki kabını ne yapacaklar? Onların görünmez tanrısal içkileri ve görünmez altın kupaları var. Kendilerine sunduğumuz şarap ve biralarımıza mı gereksinimleri olabilir mi? Tapınak sunularının her türlüşünü de siz ve size bağlı rahiplerinizin paylaşp, kullandıklarını bilmiyor muyuz sanıyorsunuz?”

Mastigga bu sözleri alaycı ve önemsemez görünerek kalabalığa doğru bağırdı:

“Bir de gülüyorsunuz? Bu adamın inancını yitirdiği anlaşılıyor; bunun da ötesinde söylediklerine bakılırsa, aklını da yavaş yavaş yitirmektedir. Var mı başka sorunuz?”

Tarhunmiya daha da ciddileşerek uzun eleştirel sorular içeren bir konuşma yaptı:

“Öğrenmek için soru sormak yasalara da geleneklere de aykırı değildir. Ama yanıt vermemek her ikisine de aykırıdır. Şimdiye kadar sorduklarımı geçıştirdiniz, şu sorumu anlayacağımız bir biçimde yanıtlamalısınız: Bu denli zenginliğinizin, mal-varlığınızın vergisini veriyor musunuz devlete? Benim toprağımdan ürettiğim bitkisel ürünün, beslediğim hayvanlardan elde ettiğim hayvansal ürünün neredeyse yarısı Büyük kral Tabarna'nın vergi olarak hazinesine gidiyor. Hasad sonu devletin vergi memurları başımıza üşüşüyorlar.”

Kalabalıktan onaylayıcı mırıltılar gelmeye başlamıştı. Bundan umutlanan Tarhunmiya konuşmasını daha da sertleştirdi:

“Tarlaya serptiğim tohumlardan aldığım ürün dışında, karıma attığım tohumlardan olan ürünlerimiz erkek çocuklarımızı da büyük Kral alıyor; hem de yasalar gereğı içkili, sazlı-sözlü, eğlenceli törenlerle! İçimiz yanarak, kendi ellerimizle teslim ediyoruz asker yazıcılarına. Sonra da cansız cesedi ya da ağır yaralı ve sakat evlerine geliyor. Sen kazancından, yetiştirip elde ettiğın canlı-cansız ürünlerinden devlete ne kadar veriyorsun? Karnında dokuz ay taşıyıp dünyaya getirdiğın ve kendi elinle besleyip büyüttüğün oğullarından hiçbirini Büyük Kral'ın savaşlarına gönderdin mi? Duyuyoruz ki; Ama-Dıngır Mstigga'nın on tane oğlu varmış, onu da Tabarna'nın tapınakları ziyareti sırasında yapılan tören kıtalarında görevliymiş.”

Alaycı bir biçimde son sorusunu ses çıkarmadan, sadece onaylayıcı mırıltılar çıkaran kalabalığa sordu:

“Hattuşalı köylüler! Ne dersiniz? Mastigga'nın oğullarının hepsi de savaşlardan sağ mı dönmüşler? Onları koruyan Tanrılar bizimkilerini neden korumuyorlar? Kulları arasında ayrıcalık mı gözetiyorlar?”

Mastigga zoraki gülümsemeye öfkelerini tutup, kendinden emin biçimde yanıt olarak gerçekçi bir açıklama yaptı:

“Hayır ben devlete vergi vermiyorum; ben kendi hayatımı vermişim Büyük Kral’ımızın hizmetine. Benim maddi varlığıma değil; kafama, bilgime, yaptığım hizmetlere ihtiyacı var Tabarna’nın. Oğullarıma gelince: Onlar savaşlarda ölenlerden daha kutsal bir görev yapıyorlar; gece gündüz demeden yüce fırtına tanrımız Tarhunna’nın tapınağını koruyan kıtanın ömür-boyu askerleridir. Onlarla gurur duyuyorum! Sana gelince: Bu arındırma töreniyle, senin bu etrafa saçtığın bozguncu düşünce ve sözlerinden, hem toplumu hem de bizzat seni kurtaracağım. Umarım Hattuşa’nın güvenliğini sağlayan Yukarı Kale’de mesken tutmuş Yüce Tabarna’nın kardeşi Yukarı Ülke Kralı Zida’nın kulağına gitmez bu konuşmaların.”

Tarhunmiya bu kez sakin ve saygılı konuştu Mastigga’nın bu sözlerine karşı:

“Siz doğrularınızı açık bir biçimde söylediniz sorularına yanıt olarak. Buyurunuz sayın tanrılar anası Ama-Dıngır, törene başlayınız. Daha sonra ben de doğrularımı söylemeyi deneyeceğim.”

Mastigga arındırma-büyü gereçlerini hazırlarken kendisiyle bütünleşmiş Telipinu’nun sesi Tarhunmiya’yı uyardı:

“Çıldırılmışın sen, neler konuştun öyle? Seni ben bile kurtaramam, daha dikkatli konuş!”

Tarhunmiya kendi iç sesiyle ona yanıt verdi:

“Kurtulmak isteyen kim ki? Ben toplumsal gerçekleri dillendiriyorum, zorla susturmazlarsa daha da fazlasını konuşacağım.”

Mastigga karşısındakilere sordu: “Arındırma kablarınızı getirdiniz mi?”

Ellerinde küçük birer testi tutan, arınma sırası gelmiş iki köylü aynı anda “getirdik Ama-Dıngır, dediler, birinin içinde bal var, diğerinde sıvı yağ dolu.”

Ama-Dıngır Mastigga içi dolu deri çantasından çıkardığı tahtadan oyulmuş bir model kayığı önlerine koyup, “*şimdi, dedi, bunun içine sen yağı, sen de balı dök.*” Onlar yağı ve balı model kayığın içine dökerken, üçüncü kişiye küçük bir çubuk vererek “*sen de bal ile yağı iyici birbirine karıştır*” dedi. Adam öbürlerinin yaptığı gibi çömelerek otururdu. Elindeki çubukla karıştırıp ayağa kalktı. Baş Rahibe avuçlarını havaya açıp yüksek sesle “*küçükten büyüğe köyün tüm kadın ve erkeklerinin günah ve kabahatlarını bu yağın ve balın içine katıyorum*” diyerek avuçlarını ters çevirip kayığı içine silkeledi. Üç kez bu sözü ve hareketi yineledi. Sonra iki eliyle kayığı

tutarak yavaşça havaya kaldırdı. “*Tüm günahlarınız yağın balın içine yapışıp kaldılar*” deyip tekrar yere koydu. Sonra Tarhunmiya’ya dönerek “*ben Ama-Dıngır’a karşı işlediklerini bağışlıyor; diğer günahlarını da ayrıca koyuyorum*” dedi. Arkasından sağ elini Tarhunmiya’ya doğru uzatarak, havada bir şeyler yakalamışçasına, onu yerdeki kayığa koyuyormuş gibi yaptı. Kayığı yeniden iki eliyle tutup ayağa kalkarak tanrı kabartmalarına doğru uzattı ve eğilip doğrularak üç kere yüksek sesle “*yüce Tanrılar! Bu adamların şahsında, köyün insanlarını günahlarından, suç ve kabahatlerden arındırın! Onları belalardan, doğal felâketlerden koruyun!*” diye yalvardı. Sonra sakın bir biçimde sürdürdü söylenmeyi; “*Tüm günahlarınızı kayığa koydum; artık onu akan suya salalım, alsın götürsün Marasantiya’ya (Kızılırmak’a)*!” Yeniden sesini yükseltti:

“Artık arındınız duruldunuz! Ulu Tanrı Telipinu’ya da duyuruldunuz! Umarım adaklarınızı ve armağanlarınızı da sundunuz, yoksa boşa gider dualarımız törenlerimiz. Belalar geri gelir”

Telipinu’nun Eşleştiği Tarhunmiya’nın İsyanı

Kadın az durdu, sakinleşmişti. İki eliyle sıkıca tuttuğu kayığı Tarhunmiya’ya uzatarak son sözlerini söyledi:

“Köyünüz insanlarının günahları yüklü bu kayığı, köyün en günahkâr temsilcisi olarak sana teslim ediyorum. Onu tepenin ardında akmakta olan dereye akan suya sal. Sal ki, götürüp Marasantiya (Kızılırmak) ırmağına katsın. Bir an önce uzaklaşsın ki, insanlar tam anlamıyla arınsın. Aman aman gözden kayboluncaya dek onu izlemeyi unutma; dereye bir taşa veya ağaca takılıp kalmasın!”

Tarhunmiya kızgın ve beklenmdik biçimde eline verilen kayığı, kaldırıp yere çarptı. Herkes donup kalmış ona bakmaktaydı ki, yüksek sesle bağırdı:

“Sen büyük bir yalancısın Mastigga! Şu zavallı insanları kandırmaktan başka bir şey yapmıyorsun. Yasalar diyorsunuz; oysa onları çıkararak sizlersiniz ve kendi çıkarlarınız için uyguluyor, kullanıyorsunuz. Bizi de uyutuyorsunuz. Ey Hattili yurttaşlar! Uyanınız; sizlerin suçunuz-günahınız yok ki yağ-bal içinde kayığa yüklensin. Suç ve kabahat da günah da onlarda, yasalara uymamak da! Büyük Krala, Kraliçeye, rahibeler sınıfından ve komutanlardan hangi birine; sorun bakalım hangisine uygulamış Ama-Dıngır bu arındırma törenlerini? Evet, Hitit yasaları diyorlar. Peki, neden Kral Telipinu’nun (1525-1500) çıkarttığı, Telipinu Yasalarına uymadı Tabarna Şuppiluliuma (1380-1340)?”

“Bekleyin birazdan asker yazıcıları gelip, yine oğullarınızı elinizden alıp savaşa götürecekler ve bir daha geri gelmeyecek onlar. Bu kadın yalan

söylüyor; yüce Telipinu ile filan konuştuğu yoktur, kızkardeşi Alanzu'ya da onun sesi ulaşmıyor.”

Birden Tarhunmiya'dan yükselen Telipinu'nun içsesi gür bir biçimde dışarıda yankılandı: “Ben Telipinu Tarhunmiya'nın donunda aranızdayım. Savaşlara karşı çıkınız!” Tarhunmiya'dan çıkan sesin değişmesi etkili oldu; herkes susmuş, Mastigga şaşkındı. Ses aynı tonda devam ediyordu:

“Savaşları sizlere yaptırıyorlar, sizler ölüyorsunuz; ama ganimetler, talanlar, varlıklar Tabarna'nın, prenslerin saraylarına, askeri komutanların konaklarına ve halkı uyutan şu tapınak rahiplerine-rahibelerine akıyor. Çocuklarınız onların rahat ve ihtişam içerisinde yaşamaları için ölüyor. Bu nasıl adalet? Barış içinde kardeşçe yaşamak; ortaklaşa çalışıp üretmek ve siz insanlara bağışladığımız dünya nimetlerini bölüşüp mutlu yaşamak var iken savaşlar ve öldürmek niye? Hatti ülkesi yaşlı insanlar topluluğuna dönüşmeye başladı.”

O konuştuğu kalabalık artmış, yere diz çökerek ellerini ona doğru uzatan yalvaranlar artmaktaydı. Kalabalıktan toplu halde “Yüce Telipinu kurtar bizi! Belalardan, doğal afetlerden, zalimlerden kurtar bizi, sana sığınıyoruz!” sesleri yükselmeye başlamıştı.

Telipinu'nu topluluğun başkaldıracağını umut ederek daha etkili sözler söylemeye başladı yere kapanmış köylülere:

“Ben Telipinu, bir köylü üretici olan Tarhunmiya donunda görünüm alanındayım. Beni Tanrı donumda sadece o gördü, ona göründüm; onunla bütünleştim. Tüm başınıza gelen belaların, felaketlerin nedenleri savaşlardır. Size iyi bir haber vereyim: Fırtına tanrısı babam Tarhunna ve anam güneş tanrıçası Hepat da savaşlara karşı. Artık barış gelecek; sizler de her yerde savaşlara karşı çıkın, tanrılar-insanlar elele verelim, Şuppiluliuma'nın sarayına yürüyelim!”

Protesto sesleri yükselmeye başlarken Mastigga korkusuzca bağırarak araya girdi:

“Bu adam bir sahtekârdır sakın kanmayın sözlerine, başınız büyük belalara girer. İtiraf ediyorum ki, içinizde tanrılara en yakın olan bana bile Telipinu görünmedi ve benim donuma da girmedi, şu zavallı günahkâr köylünün donunda mı görünecek? Büyük kral Tabarna Şuppiluliuma, Yüce Fırtına tanrısı Tarhunna'un en sevgili kuludur, onun teşvik ve yardımlarıyla savaşlar yapıyor. O yardım etmeseydi, daha prensliği zamanında *Issuawa*, *Arawanna*, *Zazissa*, *Tegarama (Gürün)*, *Timmia*, *Alha* ülkelerini ele geçirebilir miydi? Hattuşa'yı Ulu Fırtına Tanrısı Tarhunna için büyütüyor ve tapınaklarını, kalelerini onartıyor. Onun için yeni ve çok büyük bir tapınak yaptırıp,

sunular ve kurbanlarla daha fazla onurlandırmaktadır kendisini. Başkent Hattuşa'yı tamamıyla onun koruması altına verdi.”

Tarhunmiya'dan çıkan ses Mastigga'ya karşılık verdi:

“Sakin inanmayın bu kadının sözlerine; çıkarları yüzünden yalan söylüyor.

Biz tanrıları en çok öfkeliendiren bu ikiyüzlü rahip ve rahibelerdir...”

Tarhunmiya kendi sesiyle konuştuğu ve o haşmetli duruşu; başı göğe değişirmiş ve bütün yönleri görüyormuş duygusunun kaybolduğu ayırına varınca anında sustu. Telipinu'nun kendisini terkettiğini anladı. Metin olmaya çalıştıysa da korku ve heyecandan anlaşılabilir sözler mırıldandı. Zaten sesin yeniden değişmesiyle yere diz çöküp yalvarı durumunda olanlar şaşkın bakışlarla yavaş yavaş kalktılar. İçinden bir ‘ooh!’ çeken Mastigga sertçe bağırdı:

“Gördünüz mü? Sesi yine eski haline geldi sahtekârın; az önce değişik sesle sizleri kandırmak için Telipinu'ya öykünüyordu. Tanrı olduğunu söyleyerek en büyük günaha girdi, dinsiz-imansız bir yaratık oldu!”

Kalabalık toplu halde “sahtekâr herif, diye bağırmaya başladılar; ben Telipinu'yum nasıl dersin, dinsiz imansız yaratık?” Onun üzerine doğru saldıranlar olduysa da Ama-Dıngır'ın bir işaretiyle durdular. Tarhunmiya kurumuş bir ağaç gibi kıpırdamadan dikelip kalmıştı.

Kalabalığın arasında sıyrılarak yanına yaklaşan Pallana yüksek sesle “yahu, bu bizim köylü Tarhunmiya, böyle şeyler konuşacak adam değildi” dedi. Arkasından karısı Manni bağırdı: “Bugün köyde çobanlık nöbeti onundu. Köyün davarını-sığırını dağda yalnız başına bırakıp buralara gelmiş tanrılık taslıyor. Eğer köyün sürüsüne kurt dalarsa, ben sana gösteririm.” Bu sözleri söyleyerek yakasına yapışınca, kalabalıktan gülmeler yükseldi.

Tarhunmiya şaşırılmıştı. Kadını yakasından uzaklaştırmaya çalışırken dili sürçtü “yeğenim” diyeceği yerde “oğlum Sarpa sürünün başında, korkma kurtlar yavaşamaz.”

Pallanna birden sordu: “Nee? Sarpa senin yeğenin değil, oğlundu ha! İki oğlun benimkilerle birlikte askere yazılmıştı, aynı savaşta ölmüşlerdi...”

Manni hâlâ eli yakasında olduğu, Tarhunmiya'yı sarsarak “demek, dedi, bir oğlunu herkesten sakladın. Onu Büyük Kral'dan sirkatladın ha, seni sahtekâr Arzawalı seni!”

Mastigga konuşmaya başlayınca yakasını bırakıp ayrıldı. Yirmi yıldır sakladığı sırrı da ortaya çıkmış olan Tarhunmiya'nın dizlerinin bağı çözülmüş, yüzü kül gibi olmuştu. Ayakta zor duruyordu.

Son durum Mastigga'yı tamamıyla rahatlatmıştı. Kalabalık artık ondan yana olduğu için büyük bir güven içinde konuşmaktaydı:

“Dostlar anladınız mı şimdi gerçeği? Dinsiz-imansız bu yaratık asıl büyük suçunu bastırmak, ortaya çıkmasını önlemek için ne yollara başvuruyor? Yasalara ve büyük krala karşı en büyük suç işlemiş. Oğlunu Tabarna'ya vermemek için askere yazdırmamış ve onu yıllardır saklıyormuş! Kendi donunda görüldüğünü söyleyen bu yalancı sahtekârı, yüce Telipinu işte böyle itiraf ettirerek, nasıl cezalandırmış gördünüz.”

Köy temsilcilerinden biri aradan bağırdı:

“Belki de ürünlerini, hayvanlarını da sirkatlıyor; kralın vergi toplayıcılarından saklıyordu.”

Diğer köy temsilcisi “hemen yakalayıp cezalandıralım” diye seslendi arkasından.

Mastigga önleyici olarak hemen araya girdi:

“Durun, dedi, sizler de suç işlemeyin! Devletin görevlileri var; birazdan Yukarı Ülke kralı Zida'nın asker yazıcıları gelecekler, onlar işini bilir. Evi başına yıkılıp, tüm ailesi sürgüne uğrayarak büyük suçunun cezasını çekecektir. Belki temsil ettiği köy de zarar görür, ama ben araya girersem az zararla kurtulabilirsiniz. Ancak sizlerin de bu kişinin az önceki, ‘ben Tanrı Telipinu’yum’ diyerek bölücü ve kışkırtıcı sözlerine, ‘çocuklarınızı askere göndermeyin, Büyük Kral’a teslim etmeyin’ dediğine tanıklık edeceksiniz!”

Ama-Dıngır Mastigga daha sözlerini bitirdiği anda, sağdan ve soldan alana okları atıma hazır elleri yayda sekiz-on silahlı asker ile asker yazıcıları ve vergi toplayıcıları girdiler. Korku ve çaresizlik içinde olan Tarhunmiya birden ünü çıktığı kadar bağırdı:

“Neredesin Telipinu? Yetiş imdadıma Telipinu? Beni yalnız bırakma; sana sığınıyorum yüce Tanrım!”

Birkaç dakika sonra Telipinu'nun yüksek tonda sesi yankılandı:

“Aile toplantısı için bir an senden ayrılmıştım; yetiştim Tarhunmiya!”

Tarhunmiya askerler tarafından elleri ve ayakları zincirlenirken, birden ortalık karıştı. Bir fırtına uğultusu duyuldu. Gökyüzünü kapkara bir bulut kapladı. Kutsal alan karanlık geceye dönmüştü. Kara bulut çekilip ortalık aydınlandığında kargaşa içindeki kalabalık arasında askerler onu bulamadı. Tarhunmiya ortalıktan yitmişti.

Başrahibe Mastigga kendi kendine mırıldandı:

“Yüce Telipinu! Kırk yıldır tanrıların hizmetindeyim. Sana da kulluk hizmetimde bir kusur etmedim; ama bana değil, gittin bir köylü parçasına göründün!”

Kutsal Alan Tanrı Kabartmalarının Önünde Kısa Bir Toplantı

Üç gün süren Purilli bayramı sona ermişti. Birinci günde meydana gelmiş olan Tarhunmiya olayı; Tanrı Telipinu olduğu iddiası, tam zincire vururlurken çıkan kasırganın yarattığı karanlıkta kaybolması unutuldu. Ama güvenlikçiler unutmadı, köydeki evi yıkılarak malına davarına ve tüm varlığına elkonuldu. Tarhunmiya ve sakladığı/sirkatlı oğlu Uzzu’yu bulamadılar; ama diğer aile bireyleri ve akrabalarını köyden sürmüşlerdi. Çevredeki ve uzakta bulunan birkaç köyden gelebilen temsilcileri üzerinden köyleri adına günahlardan arındırma ve tehlikeli/zararlı doğa olaylarından korunma törenleri yapılmıştı. Ayrıca Mastigga ve yardımcıları tarafından yapılan, aile geçimsizlikleri ve karı-koca ilişkilerindeki sorunları yokediciler çok sayıda bireysel büyücülük/sihir ritüelleri bitmiş, o kadar sayıda domuz yavrusu ve fareler öldürülmüştü. Tanrı kabartmalarının önünde, Tanrılara sunulan her türlü yiyecekler, değerli maden ve pişirilmiş süslü toprak kaplarla dolup taşmaktaydı. Bayram sonu kutsal alan akşamdan süpürülüp temizlenmişti. Kayaya oyulmuş tanrı heykellerinin önündeki sunuların çalınmaması için iki güvenlikçi ile bir Telipinu rahibi yardımcısı nöbetteydi akşamdan beri.

Telipinu bir gün önceden Hitit akıl ve bilgelik tanrısı Ea-Sarru ve Tanrı Toth’un kızkardeşi ve karısı, Mısır’ın düzen kurucu ve evrensel düzenin koruyucusu Maat’a, babası baş tanrı Tarhunna aracılığıyla haber salıp, bu kutsal alanda bu sabah buluşmaları kararlaştırılmıştı.

Tanrıların yontularak taşlaştırıldığı uzun kaya kütesinin iki başında, önündeki sunuları koruyan silahlı iki güvenlikçi ve yardımcı rahip onları toplamaya gelecek görevli rahipleri bekliyorlardı. Tanrı Telipinu da gelmiş aynı yerde kendi görünmezlik ortamında, Mısır akıl ve bilgelik tanrısı dostu Toth ile ikinci telefon konuşmasının sonlarına doğru tanrıça Ea ve tanrıça Maat süzülerek gökten yanına indiler.

Telipinu telefon konuşmasını bitirmek üzereydi “Tanrı yoldaşım Toth, dedi bu deneyimim de işte böyle geçti.”

Derinden gelen Toth’un sesi şu karşılığı verdi:

“Köylü çiftçi Tarhunmiya’nın senin sesinle o başkaldırı çıkışları sırasında, babanız tarafından çağrılmış olman büyük felaket olmuş zavallı Tarhunmiya için! Ne durumda şimdi? Kurtarmadın mı onları?”

Telipinu yanıtladı Toth’un sorusunu:

“Onu güvenlikçilerin elinden kurtardım; oğlunu da yanına alıp, ateş ve duman püskürten dağın, insanların çıkamayacağı yükseklikteki bir mağarasındalar şimdi. Yanlarında birkaç mevsimlik yiyecekleri var ve her türlü gereksinimleri sağlandı. Onları dağ tanrısı Sarruma’ya emanet ettim. Hem sonra köyden sürülen ailesinin Arzawa ülkesine yerleşmelerine yardımcı oldum.”

Toth gülerek seslendi:

“Umarım onları mağarada unutmazsın!” O anda yanına gelmiş olan Ea ile Maat konuşmaya katıldılar:

“Bırak şu konuşma aracını. Seslen Toth’a, gelsin buraya ya da sen oraya gidip anlatsaydın.”

Telipinu “kusura kalmayın ama, yirmi birinci yüzyılın insanları biz tanrılardan daha hızlılar. Şu numarayı çevirdinmi, dünyanın neresinde olursa olsun karşındakini hem duyuyor hem de görüyorsun. Bakın Toth karşımda, bizi dinliyor ve bize gülüyor.”

Toth ekrana bakan diğer tanrılara seslendi:

“Merhaba Ea, merhaba Maat! Ben daha önce denedim; ancak üç adımda Theb’den Hattuşa’ya ulaşabildim. Ama bu telefonla daha ilk adımımı kaldırıp daha yere basmadan Telipinu’yu görüp konuşabiliyordum. Siz aranızda konuşup kararlarınızı alıp bana bildirirsiniz. Kapatıyorum, kraliçe Ankhesenamon geliyor; onunla biraz işimiz var.”

Tanrıçalar anlamlı anlamlı gülerken, kendi telefonunu da kapatan Telipinu ciddileşti ve “tamam dostlar, dedi, Toth’a gülmeyi keselim. O şimdi yakışıklı bir rahip donunda. Bırakalım görevini yerine getirsin; Kraliçe’yi barışçıl yapsın da hangi yöntemi uygularsa uygulasin. Maat sen de kıskanma sakın! Sizleri ben fikir danışmak için çağırdım buraya.”

Maat hafiften gülerek hemen konuya girdi:

“Köylüleri, yoksul insanları, savaşçıl krala ve yasalara karşı kışkırtırken başlarına geleceğini bildiğin halde, nasıl bu yöntemle barış getireceğini düşünüyorsun?”

Telipinu açıklamaya girişti:

“Bildiğiniz gibi kırsal alanlarda yaşayanlar, elleri ve emekleriyle ürettikleri ürünlerle kentlerde, özellikle başkentte yaşayan yönetici, asker ve rahipler sınıfını, kralları besler ve varlıklı kılar. Belleriyle, yani bellerinden süzülen tohumlarla kadınlarında üretip büyüttükleri gençlerle de ordularını besleyerek savaşların artmasını sağlar...”

Ea-Sarru bir cümleyle araya girdi:

“Yani savaşların kaynağını kurutmayı, bu insanları başkaldırmaya sevk etmekle yapmak istedin...”

Telipinu “evet, dedi, başarabileceğimi düşünmüştüm. Ama, daha başlangıçta onlara yeni bir felaket getirdim.”

Ea kaldığı yerden sürdürdü konuşmasını:

“İlke olarak doğru, ama uygulaması uzun dönem isteyen bir savaşım. Önce kafalarda oluşmuş değer ölçülerini değiştirmek için geniş bir bilinçlendirme ağı kurmak, örgütlülük yaratmak gerekli. Bin altı yüz Hitit yerleşmesinin binine, anında bin Hitit tanrısı aynı amaç için dağılmalı. Tümünün birden başkaldırması ve savaşların maddi ve manevi kaynakları toptan kesilmelidir. Yoksa her başkaldıran topluluğun, yerleşmenin başı ezilir. Şu Hattuşa köylük yeri gibi darmadağın edilir.”

Maat ise “bence, dedi, en iyisi Toth’un yöntemini kullanmak. Yani tepeden başlamak; en güçlü olanı her türlü aracı kullanarak savaş yapma niyet ve düşüncesinden vazgeçirtmek.”

Telipinu kısmen onayladı:

“Doğrudur da, Toth’un kraliçeyi baştan çıkarma yöntemi Hitit sarayında sökmek. Ama, yine de tepeden başlamalıyım; bir yol bulup, yoldan Tabarna ve Tavananna’yı kazanmak gerekiyor.”

Ea ve Maat aynı anda “evet, biz de öyle düşünüyoruz” dediler.

Maat söylemini sürdürdü:

“Telipinu dostum! Tabarna ve Tavananna’yı kandırmanın, ikna etmenin bir yolunu mutlaka bulmalısın. Çünkü Tabarna Şuppiluliuma ve Tavananna Malnigal varlık ve ihtişam için dünyayı kan ve ateşe boğacaklar, elini çabuk tutmalısın.”

Düşünce ve önerilerini Telipinu’ya anlatan tanrıça Ea ile Maat tanrısal işlerine döndüler geldikleri yoldan.

Telipinu kutsal alanda, tanrı kabartmalarının önünde bulunan meyva dolu tabaklardan, et parçaları, içi dolu şarap-bira testilerinden, her türlü ekmek çeşitlerinden ve süslü çömler vb. sunular arasında düşünceli düşünceli gezindi bir süre. Onları toplamaya gelecek olan Mastigga’nın rahiplerini bekleyen kendisini göremeyen güvenlikçi ve rahip yardımcısının yorgun ve bıkkın davranışlarını gözlemledi. Bir yandan da kendi kendine konuşuyordu sunulara bakarak:

“Bunların hepsi biraz sonra Mastigga’nın adamları tarafından gelip toplanacak. Sonra cinslerine göre istiflenerek (soğuk) kaya depolarına konulup Hattuşa Karumu’nda pazarlanacak. Ne düzen, ne düzen doğrusu! Şu zavallı koruyucuların da yorgunluktan ayakta duracak hali kalmamış. Sunulara parmaklarını bile dokunduramıyorlar, sadece imrenerek bakıyorlar!”

Kafasını yukarı kaldırıp baktığında, sabahın bu erken döneminde dolunayın hâlâ gri renkte aydınlandığını görünce gülerek konuştu:

“Bu geceyi ay Tanrıçası Nikkal yeni sevgilisi Khonsu ile çok mutlu geçirmişler. Bu yüzden ay yeryüzüne hâlâ pırıl pırıl gülücükler gönderiyor baksanıza. Acaba yine ondan mı yardım istesem, dünyaya çağırıp? Hayır, hayır onu şimdi mutsuz etmeyeyim, Khonsu’dan ayırmayayım! Ama bir tanrıçanın yardımı gerekli bana. Büyük kral Tabarna Şuppiluliuma ve büyük kraliçe Tavananna Malnigal Hattuşa sarayından ayrılıp, Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi’nin daveti üzerine bir tanrısal şenliğe katılmaya gittiler. Tuvanuva’da (Tiyana) büyük şenlik yapılıyor, tüm Hitit yöneticileri ve askeri komutanlar oradalar. Kizzuvatna başrahibi ve kral vekili adaşım Telipinu da ordusunun başında Lupakki’yi bırakarak, Suriye’den çıktı ve yarın babası Tabarna’yı ziyaret edecek. Bir savaş meclisi toplanıyor bir-iki gün içerisinde. Bu toplantıya başrahibe Mastigga da katılacak. Onun için, onun donuna görünecek bir tanrıça gerekli bana. Karım Hatepinu kabul etmez, aramız bozuk. Bu görevde bazı tanrıçalarla sıkı işbirliği yapmam yüzünden kıskançlık nöbetleri geçiriyor.”

O sırada omuzunu kızkardeşi Alanzu’nun kabartma heykeline yaslanmıştı. Birden aklına bir fikir geldi ve güldü “Tamam, tamam kız kardeşim Alanzu ne güne duruyor? Hemen onu çağırmalıyım, niye başkalarını arıyorum ki?, diyerek bağırdı; Alanzu kardeşim! Sana ihtiyacım var; neredeyse işini bırak, hemen yanıma geeel!”

Arkadasınki kabartma heykel birden canlandı ve Telipinu’nun omuzuna dokunarak mırıldandı:

“Hemen arkadayım; öyle yüksek sesle bağırma ağabeyciğim, uykudaki tanrıları uyandıracaksın. Uzaklarda değilim, buralarda dolaştığın süre boyunca heykelimin içindeydim”.

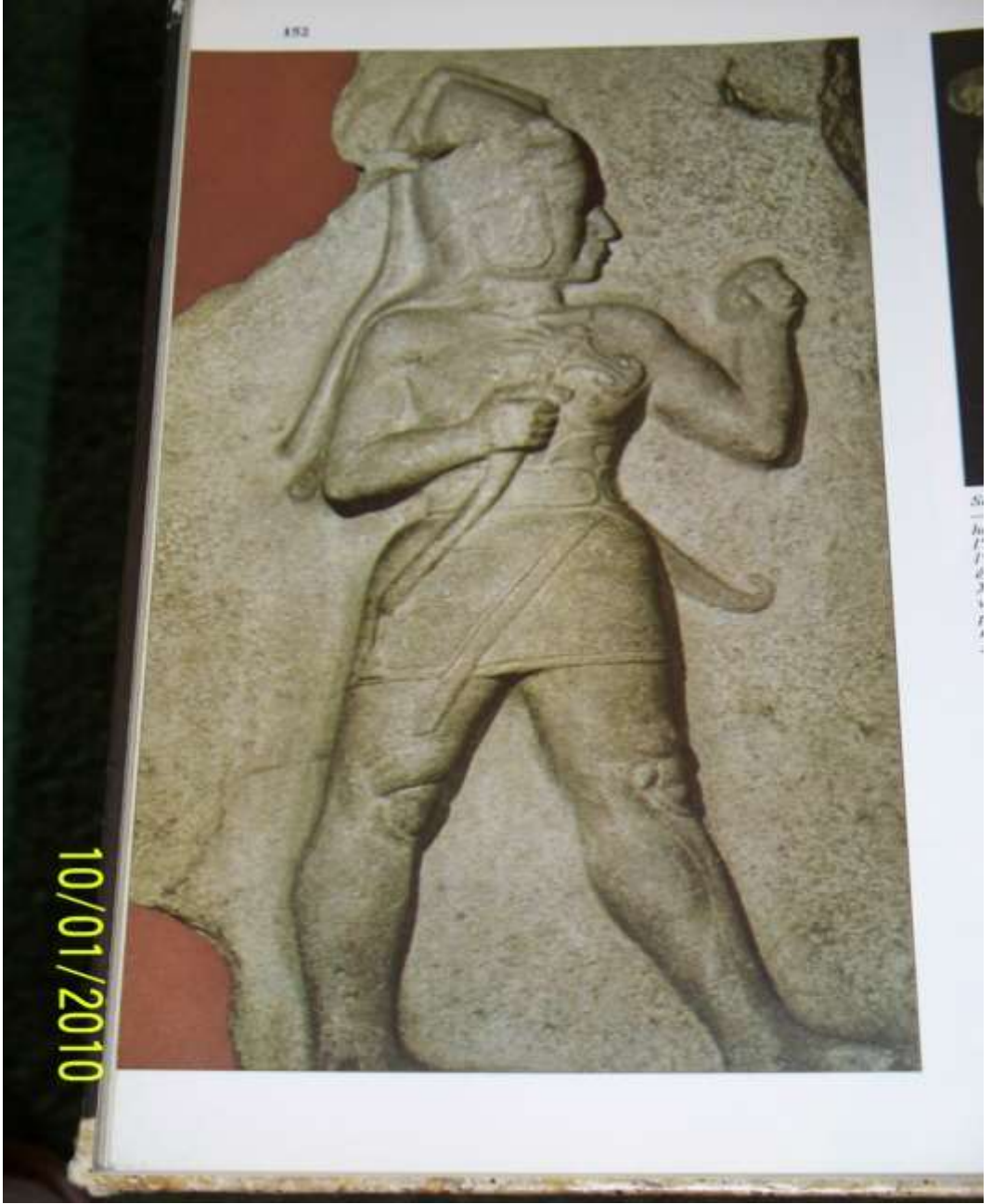
Telipinu yüzünü ekşiterek şakadan kızmışçasına konuştu:

“Burada olup bitenleri mi izliyordun? Alanzu, yoksa seni benim peşime mi taktılar? Seni gidi casus!”

Onlar görünmeden aralarında konuşurken, Mastigga’nın adamları ellerinde torbalar ve çeşitli kaplarla girmiş ve sunuları toplamaktaydı. Telipinu ile

Alanzu bu kısa konuşmanın ardından, aynı anda kayadaki kabartma tanrı heykelleri arasında kayboldular.

Tuvanuva'daki (Bor-Kemerhisar) Savaş Meclisi Toplantısında Olup Bitenler

(Savaşçı donunda bir Hitit tanrısı Zababa

Tabarna Şuppiluliuma, Tavananna Malnigal, oğulları Kral vekili ve Kizzuvatna başrahibi Telipinu, Yukarı Ülke Kralı Zida, Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi, Hattuşa başrahibesi Ama-Dıngır Mastigga ve Hattuşa saray başyazıcısı toplantı halindeydi. Aslında Fırtına Tanrısı Tarhunna'nın bayram şenliklerini bu yıl yukarı ülke kralı olan Hannuzi tertiplemiş ve Hatti

ülkesinin tüm yöneticilerini sarayına davet etmiş, büyük bir şölen vrmışti. Şenliklerin son günü Büyük Kral'ın buyruğu üzerine adları geçen büyük yöneticilerle yapılan bir toplantıydı ve bir savaş meclisi özelliği taşıyordu. Tabarna demir, Tavananna altın tahtında yanyanıydı. Hemen önlerinde ve bir basamak aşağıda kral vekili; aşağı ve yukarı ülke kralları ve başrahibe yanyana bir basamak daha aşağıda hiyerarşik bir düzen içinde ve en altta başyazıcı olmak üzere sıralanmış oturuyorlardı. Tabarna ve Tavananna dışında konuşmak isteyen ayağa kalkarak sunuşunu yapacaktı. Açılışı kısa bir konuşmayla Tabarna Şuppiluliuma yaptı:

“Evet Hannuzzi, aşağı ülkenin kralı olarak Tuvanuva’da düzenlediğin benim sevgili büyük büyük tanrım Göklerin Fırtına Tanrısı Tarhunna şenliklerinin ihtişamı büyük kralınız ben Şuppiluliuma’yı ve büyük kraliçeniz Malnigal’ı çok mutlu etti ve...”

Tavananna Malnigal kralın sözünü kesip araya girdi:

“Sevgili Şuppiluliuma, büyük kralım! Benim adıma niye konuşuyorsun? Benim dilim yok mu? Memnuniyetimi ben kendim söyleyemez miyim? Evet, ben de çok mutlu oldum, ama senin kadar değil. Dün akşamki eğlencede doğrusu Babil’den getirilmiş dansçıları görmeyi çok isterdim. Akdeniz mavisine bulanmış Parhalı (Perge/Aksu) uçan dansçı şahaneydi, ama yine de Babylon rakkaselerinin eline su dökemezler. Babamın sarayında.”

Tabarna Şuppiluliuma sözünün kesilmesine öfkeleni ve “yeter Malnigal, diye çıkıştı; herşeyde babanın sarayını ve yönetimini örnek gösterme!”

Tavananna Malnigal istifini bozmadan karşılık verdi:

“Sakin ol büyük Kral’ım, sakin ol! Nerede kaldı Hitit kraliçesinin, -Babil ülkesinde olmayan- krala eşitliği? Her devlet kararında, fermanlarda ve devletlerarası antlaşmalarda ikimizin mührü yanyana değil mi?”

Öfkesi sönen Tabarna Şuppiluliuma alttan alarak haklısın yanıt verdi:

“Haklısın büyük Kraliçe’m, özür dilerim. Tam ciddi konulara girecekken, sözümü kesip konuyu kişileştirmen ve başka yöne götürmen sinirlendirdi beni, başışla. Hannuzzi! Sen, Fırtına Tanrısı’nın sevgili Hatti ülkesinin kahraman ve büyük kralı Tabarna Şuppiluliuma’nın askeri komutanı olarak, bir yıllık Amurru/ Suriye savaşlarında girdiğin her meydan savaşında savaş tanrısı Zababa’nın yardımıyla hep yengi kazandın.”

Aşağı Ülkenin Kralı Hannuzzi ayağa kalkmış ve krala doğru hafif eğilerek “Zababa’dan önce, dedi, büyük kralımızın sevgili Fırtına Tanrısı’nın izni ve yardımlarıyla Büyük Kral’ım!”

Tabarna Şuppiluliuma konuşmasına coşkuyla devam etti:

“Tüm Amurru/Suriye ülkesini ele geçirdim. Bölgenin merkezi Şuta’ya gittim ve onu alt-üst ettim. Şuta’nın sakinlerini, sığır ve sürüleriyle, değerli eşyalarıyla birlikte Hatti ülkesine getirdim. Mitanni kralı Tuşratta korkusundan kaçtı, savaşta benim karşıma çıkmadı. Oğlu Mattivaza’yı onun yerine tahta oturtarak bir antlaşmayla kendime bağladım. Sonra Fırat’ı geçip Halpa(Halep) ve Mukiş (Hatay) ülkelerini yendim. Kral Takuwa barış dilemek üzere önüme geldi. Ancak kardeşi Akit-Teşup Neya kentini, Mitanni soylularından Hışmiya, Aşiri, Zulkiya, Utria ve Niruwa’yı kandırarak, araba savaşçıları ve piyadeleriyle birlikte savaşmaya karar verdi. Ve hep birlikte bana karşı isyan ettiler...”

Az soluklanınca Tavananna Malnigal daha fazla uzatmasının önlemek için konuya girdi:

“Mısır sınırlarına dayanan bütün bu bölgeleri denetlemek için Büyük Kral’ım Halpa’da bir uydu krallık kurdu...”

Tabarna Şuppiluliuma daha fazla konuşmasına engel oldu:

“Tam da yerinde anımsattın Tavananna’m! Haydi Telipinu oğlum, şimdi, akşam görüştüğümüzde bana anlattıklarını, Kral vekili olarak şu yüksek savaş meclisimize de açıkla. Sizler de sorular sorup tartışmaya katılabiliyorsunuz. Ben büyük kralınız ve kraliçeniz sizleri dikkatle dinleyeceğiz.”

Tavananna Malnigal konuşma olsun havasında söz aldı:

“Başyazıcı, sen de konuşulanları kil tabletlere kazımayı unutma; toplantı bittikten sonra onları bize getir. Büyük Kralıma bizzat kendim okuyacağım, Babil’de babama yaptığım gibi. Sonra onları fırına verirsin.”

Kraliçenin yine babasından sözetmesine Tabarna kafasını salladı ama birşey söylemedi. Az sessizlik oldu. Tabarna, eliyle işaret ederek Kral Vekili oğlunun konuşmasını buyurdu. Bunun üzerine Kral Vekili Telipinu söz aldı:

“Büyük Kral ve Kraliçemiz Tabarna ve Tavananna! Savaş meclisinin değerli üyeleri! Bildiğiniz üzere Tabarna Şuppiluliuma Yukarı Ülke’nin en yukarısındaki Kaşkalar üzerine seferdeyken, Vaşşukani’de oturan eski Mitanni kralı Tuşratta bundan yararlanıp, topraklarını güneye doğru genişleterek Mısır’la birleşmek ve onu da savaşa sokmak amacıyla başkaldırdı. Halpa’da Kral Vekili olarak emrimdeki piyade birlikleri ve savaş arabalarıyla derhal üzerine yürüyerek Tuşratta’nın kuvvetlerini geri püskürttüm.”

Yukarı Ülke Krali Zida Kral Vekili Telipinu’ya iki kısa soru sordu:

“Tuşratta’ya yardım eden, kendisine katılanlar kimlerdi? Mısır da kuvvet gönderdi mi?”

Kral Vekili Telipinu bu soruları şöyle yanıtladı:

“Arziya ve Karkamış ülkeleri onunla birleşip isyana karıştıysa da yaya ve arabalı askerlerimle kahramanca savaşarak onları yendik. Fakat piyademizin azalması ve mühimmatın yeterli olmayışı yüzünden kuşattığımız Karkamış’ı düşüremedik. Mısırlılar kuvvet göndermediler, ancak aldığımız haberlere göre sadece destek mektubu göndererek vaatlerde bulunmuş.”

Aşağı Ülke Krali Hannuzzi Mısır’ın komşularına yardım siyasetini yorumladı ve savaşı onlara karşı genişletme önerisinde bulundu:

“Mısırlılar Büyük Kralımıza karşı bu tür savaflara katılmaz; arkadan mühimmat ve diplomasi desteği verirler. Ortaya yiğitçe çıkmaz, müttefiklerini ve uydu krallıkları kullanırlar. Önümüzdeki yazbaharda, yollar açıldığında bütün askeri gücümüzle, savaş arabalarımızla Mısır’ın üzerine yürümeliyiz. Bunu tartışalım, bunun kararını almalı bu savaş meclisimiz. Hedefimiz Firavunun yeni başkenti Menfis olmalıdır! Yüce Tabarna’yı Firavunların dillere destan sarayındaki insan yüzlü arslanların (sfenklerin) koruduğu yüksek tahtında görmeliyiz”.

Hannuzzi, bu övgü sözlerinden gururlanan ve neşeden ağzı kulaklarına varan Tabarnayı ve Tavananna’yı selamlayarak yerine oturdu. Başrahibe Mastigga sözü kimseye kaptırmadan Hannuzzi’nin savaşçıl siyasetine katılıp daha da ileri götürerek bir kehanette bulundu:

“Ve böylece yüzlerce küçük- büyük Mısır Tanrıları, Bin Tanrılı Hitit pantheonuna katılacak ve evrene egemen olacağız. Dün gece sevgili tanrıçam Alanzu ile buluştum. Onun aracılığıyla Telipinu’ya danıştım ve çok hayırlı haberler getirdim meclise; Mısır Firavunu Büyük Kralımız Tabarna’nın, Mısır Kraliçesi de yüce Tavananna’nın önünde diz çökecekler!”

Yukarı Ülke Krali Zida her ikisine de karşıt sözler söyledi:

“Büyük Kralım! Aşağı Ülke Krali Hannuzzi ve Ama-Dıngır Mastigga aklın ötesine geçtiler.” Onlara dönerek konuşmasını sürdürdü:

“Büyük mal hırsı ve tutkularınız konuşuyor sizin, aklınız değil. Hatti ülkesini toptan savaşa sokarak mahvetmek mi istiyorsunuz? Sizin amacınız ne? Zenginliğiniz, şanınız şöhretiniz az mı geliyor? Unutmayalım Mısır Firavunu ne denli güçsüz ve iktidarsız görünse de arkasında, çok güçlü ve sağlam bir bürokratik yapılanma, askeri ve sivil yönetim var; içten çökertmeden dış saldırılar ne denli güçlü olursa olsun Mısır’a büyük zarar veremez, değil ortadan kaldırmak! Casuslarımızla çok ayrıntılı soruşturma ve incelemeler

yapmadan, iç müttefikler ve işbirlikçi güçler kazanmadan Mısır'a saldırmak sonu belli olmayan, belki de bir felaket olacak bir maceradır bence.”

Tabarna Şuppiluliuma Hannuzzi'nin karşı atak girişimine bir işaretiyle engel olarak gururlu bir biçimde Zida'ya seslendi:

“Zida, Yukarı Ülke Kralı kardeşim! Bazı görüşlerinde haklı olmana rağmen, senin gibi büyük savaşlar kazanmış, düşmanların anasını ağlatmış; binlerce köleler, sığırlar ve sürülerle Hatti ülkesini şenlendirmiş bir askeri komutandan düşmanımıza ilişkin övgü sözleri duymak beni çok üzdü. Mısır gibi ebedi can düşmanımızın yönetimini, devlet düzenine övgüler düzmek sana mı düştü? Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi'ye aynen katılıyorum; hayatımın geri kalan yıllarında hedefim, Mısır'ı Hatti ülkesinin bir parçası yaparak bütün dünyanın Tabarna'sı olmak! Sevgili tanrım Göklerin Büyük Tanrısı Tarhunna bana söz verdi; ben Tabarna Şuppiluliuma'yı dünyanın hakimi yapacak. Ama-Dıngır başrahibe de müjdeyi verdi, ha ha haaa!”

Herkes susmuştu. Yukarı Ülke Kralı kardeşi Zida ve Kral Vekili oğlu Telipinu endişelenmiş, Hannuzzi ve Mastigga gizli bir sevinç içindeydiler. Tavananna da düşünceli gözüküyordu, ama kocasının kahkahasına isteksizce katıldı. Tabarna'nın kahkahası bitince karısına dönüp “sevgili kraliçem Malnigal, bir sözün varsa söyle!” dedi.

Tavananna Malnigal gerçek duygularını saklayarak akıllıca konuştu:

“Sözüne sözüm mü olur sevgili büyük Kralım? Sen dünyanın hakimi olduğunda ben de hakîmesi olacağım dünyanın. Bence izin verelim de Kral Vekili sevgili oğlumuz Telipinu sözlerini tamamlasın. Mısır ve Bölgeye ilişkin en taze ve gerçekçi bilgileri o verecektir. Yukarı ülke kralı Zida kayınbiraderimin düşmanı yenmek için ‘çok ayrıntılı soruşturma ve incelemeler yapmadan, iç müttefikler ve işbirlikçi güçler kazanmadan mümkün olmaz’ sözlerini yabana atmamak gerekir.”

Tabarna Şuppiluliuma az önce söyledikleriyle çelişkili bir biçimde mutlu ve arzulu bir gülümsemeyle karısını onayladı:

“İşte benim akıllı karım, büyük diplomat kraliçem Malnigal. Açıklamalarına devam et Kral Vekili oğlum; seni boşuna kendime vekil yapmadım.”

Kral Vekili Telipinu anlatmaya başladı:

“Mısır Firavunu Akhetaton'un ölümünden bu yana on yıla yakın bir zaman geçti. O Mitanni ve kendi uydu krallarının Hititlere karşı yardım isteyen mektuplarına yanıt bile vermiyor; Büyük Kralımız Şuppiluliuma'ya karşı düşmanca davranışa girmek istemiyor ya da öyle görüntü veriyordu. Bugün onun ölümünden beri Firavunluk tahtında zayıf ve çelimsiz oğlu 18

yaşlarındaki Tutankhamon oturmaktadır. Ama, tahtın asıl sahibi kendisinden çok yaşlı ablası ve karısı olan Kraliçe Ankhesenamun gibi zeki, hırslı ve kurnaz bir kadın oturmaktadır. Eski kraliçe Neferditi'nin babası Ay ile askeri başkomutan Horemhep'in saray entrikalarıyla başatmeğe çalıştığından Mitanni, Arziya, Karkamış ve diğerlerine ancak dolaylı desteklerde bulunabiliyordu, ama biz onun da yollarını kestik.”

Tabarna Şuppiluliuma sordu:

“Telipinu oğlum, yerine vekil olarak kimi bıraktın bizi ziyarete gelirken? Yeterli askeri ve savaş arabası var mı?”

Kral Vekili Telipinu hemen babasını yanıtladı:

“Onu arzedeceğim yüce Kralım: Yaya askerimiz de savaş arabalarımız da yeterli değil; altı yüz asker ve otuz kadar savaş arabasıyla yerime bıraktığım komutan Lupakki, Murmuriga'yı elinde tutamaz. Savaş meclisinde bir an önce karara varıp, oraya bir ordu göndermeliyiz.”

Tabarna Şuppiluliuma Kral Vekili Telipinu'nun isteğine karşılık verdi:

“Yazbaharda yollar açılır açılmaz, oraya güçlü bir ordu göndereceğiz. Zida – biraz canımı sıktın ama neyse- toplantıdan sonra hemen yola çık, Yukarı Ülke'ye dön. Hattuşa'da yerime bıraktığım veliaht prensim Arnuvanda'yı haberle ve birlikte altı ay için orduyu hazırlayın. Ordunun başına sen geç, o tecrübesizdir; Arnuvanda'yı yardımcı komutan yapacaksın. Karlar eriyip yolların çamuru kurur kurumaz, piyadelerinizi ve savaş arabalarınızı hızla Murmuriga'ya indiriniz. Baharın en geç üçüncü ayı sonunda, yani yazın başında zaferinizi duymak istiyorum.”

Biraz ferahlamış olarak ayağa kalkan Zida tok bir sesle “emredersiniz Büyük Kral'im!” dedi. Büyük Kral devam etti:

(Hitit savaş arabası)

“Mitanni'yi ve Karkamış'ı ortadan kaldırıp, sadık birer uydu krallık yaptıktan sonra Kadeş'e inecek ve Mısır'la büyük bir maydan savaşı vereceğiz ve bu savaşta ordularımıza sen başkomutanlık yapacaksın Hannuzzi; seni resmen başkomutanlığa şimdiden atıyorum. Eğer sevgili tanrım Tarhunna beni yanına çağırıp tanrılaştırmazsa, bu büyük savaşı torunlarıma bırakmıyacağım...”

Birden dünya zamanı durdu. Savaş meclisinde bulunanlar, son anki duruşlarında hareketsiz kaldılar. Telipinu ve kızkardeşi Alanzu tanrısal saydam giysileri içinde görünüm alanına çıktılar. Görünmeden izledikleri

savaş meclisinde konuşulanları ve alınan kararları Göklerin Fırtına Tanrısı Tarhunna'nın çocukları ikili/karşılıklı tartışmaya başladılar. Önce Telipinu söz alıp, kız kardeşine sordu:

“Konuşulanların hepsini duyduk, davranışlarını izledik. Ne düşünüyorsun Alanzu?”

Alanzu düşüncesini çekincesiz açıkladı:

“Tabarna Şuppiluliuma dünyayı felaketlere sürükleyecek büyük savaş kararını kafasında zaten vermiş, bu toplantıda da açığa vurdu. Benim hiç beklemediğim kişi, Yukarı Ülke Kralı Zida, barışçıl olmasa da mantıklı bir konuşma yaptı.”

Telipinu “ama nedense, dedi, Tabarna tarafından azarlandı. Malnigal akıllı davranıp, onun sözlerinin doğruluğunu onaylayarak durumu yumuşattı. Kral Vekili Telipinu'ya göre, Mısır Kraliçesi de fena halde savaş yanlısı. Anlaşıyor ki, Toth'un yakışıklı bir rahip donunda ona yakınlaşması da pek yarar sağlamamış.”

Alanzu kafasını çevirip meclisin donup kalmış üyelerine bakarak konuştu:

“Bizim işimiz de pek kolay olacak gibi görünmüyor. Aşağı ülke kralı Hannuzzi de Ama-Dıngır Mastigga da büyük savaş çığırtkanları olduklarını gösterdiler. Tabarna Şuppiluliuma'ya yaranmak için söylemedikleri kalmadı.”

Telipinu kardeşini onayladı: “Haklısın Alanzu. Her ikisinin de düşündüğü varlık ve ihtişam; zenginliklerine zenginlik katmak! Kral savaşçıl düşüncelerden vaz geçse, bu çıkarıcı kişilikler hemen dönüp en barışçıl görüntüyü sergilemekten çekinmezler. Şimdi biz ikisine de çıkarlarının tam tersine olarak, bu dönemliği barışçıl görüntüye çevireceğiz. Haydi iş başına!”

Alanzu gülererek “tamamdır sevgili ağabeyim, dedi, hemen görevimize başlayalım.”

Telipinu Hannuzzi'ye, Alanzu Mastigga'ya doğru bakarak yavaşça ilerlemeye başladı. Aynı anda her ikisi de yerlerinden kalkarak büyülenmiş/hipnotize edilmişçesine tanrılara doğru yaklaştı. Öbürleri zaten taşlaşmış gibi kıpırtısız beklemekteydi. Ayrıca Hannuzzi Alanzu'yu, Mastigga Telipinu'yu göremiyor, her biri iri iri açılmış gözlerle kendisinin karşısındaki tanrıya bakıyordu.

Telipinu kendisine doğru gelen Hannuzzi'ye seslendi:

“Hannuzzi, beni çok seven kulum! Yaşam boyu başarılarını gerçekleştirdiğim, varlıklı kıldığım aşağı ülkenin kralı Hannuzzi! Ben Telipinu, seni onurlandırmak için karşıdayım. Sende kendimi gizleyerek bu

meclise katılacağım.” Bunları söylerken ellerinden tuttu. “Ben sen olacağım, sen de ben. Senin donunda görünecek, senin sesinle ben konuşacağım.” Telipinu’nun saydam tanrısal görüntüsü Hannuzzi’nin bedeninde kayboldu. Hannuzzi, geri dönüp donmuş durumuna geçti.

Alanzu da Mastigga’yı yavaş yavaş kendine doğru çekerken şunları söyledi:

“Mastigga, benim sevgili kulum! En sonunda göründüm işte sana; yaşamın boyunca hep beni gördüğünü söyleyip halkı kandırdığın yalanların gerçek oldu. Ben Alanzu, sende ve senin donunda görünüm alanına çıkacağım. Senin donunda görünecek ve senin sesinle konuşacağım bu mecliste. Artık ben senim, sen bensin ve sen de bir tanrı oluyorsun. Ver ellerini bana Mastigga.”

Mastigga bir robot gibi ellerini ona uzattı. Bir anda Alanzu’nun saydam görüntüsü Mastigga’nın vücudunda yokoldu. Her iki tanrı da iki kuluyla bütünleşmişti. Mastigga da hipnotize edilmişçesine Hannuzzi gibi eski yerindeki durumuna geçince, durdurulan zaman kaldığı yerden başladı.

Tabarna Şuppiluliuma zamanın durdurulduğu esnada donup kaldığı yerden konuşmasını sürdürdü:

“Evet, aşağı ülke kralı Hannuzzi! Savaş meclisi toplantısı biter bitmez, kollarını çemirleyip hazırlıklarına başlayabilirsin. Şimdi senden, baştaki güzel sözlerine, kulaklarıma çok hoş gelen o konuşmana ekleyeceğin yeni düşünce ve önerilerini bekliyorum. Kral vekilinin, kraliçenin ve benim sözlerimi ve buyruğumu duydun. Ama görünüşünde bir değişiklik var, durgunlaşmışsın sanki. Haydi konuş!”

Eski coşkulu ve gururlu hali yitmişti, ağırbaşlı ve düşünceli bir tavırla yavaşça yerinden kalkan Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi şunları söyledi:

“Büyük Kralım, yüce Tabarna Şuppiluliuma. Önceki sözlerime hoşunuza gidecek yeni düşünce ve öneriler ne yazık ki ekleyemeyeceğim. Tam tersine bütün söylediklerim hatalıydı ve bencilceydi; hepsini geri alıyorum.”

Bir anda soğuk bir hava esti ve herkes şaşkınca ona bakarken, Başrahibe Mastigga Hannuzzi’nin susması ve bu şaşkınlıktan yararlanıp araya girdi.

“Ben de, dedi, önceki söylediklerimin çok yanlış ve hatta tehlikeli hayaller olduğu yargısına vardım. Hepsini geri alıyorum. Çünkü her savaş insanlık için yeni bir felaket olmuştur.”

Tavananna Malnigal şaşkınlık içinde sessizce sordu:

“Yüce Kralım ne diyor bunlar?” Onu duymayan Tabarna Şuppiluliuma yüksek sesle bağırdı:

“Siz ikiniz ne demek istiyorsunuz? Hannuzzi, hemen bir açıklama istiyorum!”

Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi’de onun sesiyle Telipinu konuşuyordu. Sakin ve güvenliydi:

“Büyük kralım, Tabarna Şuppiluliuma! Açıklama mı istiyorsunuz? Tamam. Ama, açıklamalarımı sonuna kadar dinlemelisiniz ki, anlam kazanabilsin. Hepiniz şaşkınsınız, görüyorum. Ben içimden gelen vicdanımın sesiyle ve zihnimi aydınlatan ulu tanrım Telipinu’nun verdiği ilhamla konuşacağım. Otuz yılı aşkın zamandır en yakınında bulunmaktayım. Tanrılara ve insanlara karşı işlediğin tüm suçların ve cinayetlerin ortağı oldum. Hatta sıradan bir prensken krallığı kafana sokan binbaşılardan birisiyim. Tam yüz elli yıllık Kral Telipinu anayasasına karşı çıkarak, yasal kral olan kendi öz kardeşini öldürüp devleti zorla ele geçirdin. Geleneksel Panku(s) Soylular Meclisi’ni dağıtıp işlevsiz kıldın. Telipinu yasasına karşı çıkmak da neki? Yasanın getirdiği tüm barışçıl kurumları da birlikte yok ettin. Tanrıların da onayladığı ve onu tam yüz elli yıl boyunca uygulayan atalarına ihanet ederek bu yasayı ortadan kaldırdın. Yerine ne koydun Hatti ülkesinde? Kan, ateş ve göz yaşı! Evet, otuz yıldır sayısız ülkeleri işgal ederek, fetihler yaparak dünyayı kana ve ateşe boğdun.”

Zaman zaman homurtular yükseliyorsa da Tabarna’nın işaretiyle hemen kesiliyordu. Hannuzzi konuşmasını saldırgan biçimde sürdürdü:

“Bu dünyada yaptıklarının cezasını çekeceksin ki, öbür tarafa günahsız gidesin, yoksa tanrılaşamazsın. Ancak senin günahların o denli fazla ki, büyük tanrılar çocuklarını da torunlarını da senin yüzünden cezalandıracaklar. Ulu tanrım ‘Telipinu Hatti ülkesine sırtını çevirirse’ neler olacağını biliyorsunuz. İşte tam da onun sırtını çevireceği dönemde bulunuyoruz. Bu bağlamda senin kurtuluşun ve bağışlanman aynı zamanda Hatti ülkesinin kurtuluşu olacak. Benim için kurtuluş yok, çünkü hayatımı karartmak, beni cezalandırmak senin elinde. Seninkiyse tanrıların ellerinde, cezayı onlar verecek. Unutma, benim sesimle Telipinu konuşuyor; senin kurtuluşun için bir tek yol var...”

Tabarna Şuppiluliuma endişesini alayla kapatmaya çalışarak, sözünü kesip sordu:

“Neymiş o tek yol Hannuzzi, tanrıların sesi olan benim ermiş başkomutanım?”

Bir gülüşme oldu diğerleri arasında. Onlar güledursun Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi bu soruyu yüksek sesle ve uzunca yanıtladı:

“Tek yol barış, barış ilan etmek! Şu savaş meclisini barış meclisine çevirmek. Kısacası dünyaya barış düzeni getirmek. Bunu yaptığın takdirde, bugüne değin işlediğin tüm suçların bağışlanacak tanrılar tarafından ve Telipinu da Hatti ülkesine sırtını çevirmeyecek. Beni Hitit orduları başkomutanı tayin ettin, söz ağızdan çıkar. O zaman ben Hitit orduları başkomutanı Hannuzzi; şimdi buradan barış duyurusu yapıyorum! Telipinu bende, benim sesimle konuşuyor. Ben başkomutan olarak barış çağrısı yapıyorum; bu yüce Telipinu’nun buyruğudur. Sen de büyük Kral olarak bu buyruğu yerine getirip, ülkeye barış getirmeli ve komşu ülkelerle barış içinde yaşatmalısın Hitit halkını.”

Tabarna Şuppiluliuma bu son sözleriyle onun aklını yitirmiş olduğu yargısına varıp bağırdı:

“Yeter artık susturun şu zıvanadan çıkmış herifi, alıp götürün gözümün önünden! Tıkın deliğe it ötene kadar kalsın; orada akli başına gelir. Az daha konuşursa –haşa- kendisini tanrı Telipinu ilan edecek!”

İki kral muhafızı içeri girip Hannuzzi’yi kollarından tutup sürüleyerek dışarı çıkarırken “seni ancak barış kurtarır, barış, barış, bar, barışşşş!” diye bağırıyordu biraz sonra sesi kesildi. Bir süre sessizlikten sonra Tabarna kızgın sözlerini sürdürdü:

“Çok iyi biliyorum ki, otuz yıl geçmiş olmasına rağmen, Hattuşa soyluları arasında hâlâ Telipinu yasasını çiğnediğimiz dedikodusu yapılıyor. Evet, yüz elli yıllık kemikleşmiş yasanın bazı temel maddelerini çiğnedim. Hannuzzi’yi bugün birdenbire akli bir karış yukarıya çıkmış görmek, o söylediklerini duymak doğrusu çok şaşırttı beni. Açıkça itiraf ettiği gibi yaptığım askeri darbeye kendisi en yakınındaydı. Kral Telipinu yasasına göre soyluların Panku danışma meclisinin de onayıyla büyük kral olan veliahd Tutalya’nın taht odasına ilk giren binbaşılardan biriydi Hannuzzi. Nasıl oldu da şimdi soyluların bu dedikodularını yüzüme karşı haykırma cesaretini gösterdi?”

Tavananna Malnigal ilginç bir öngöründe bulundu:

“Büyük Kral’ım, belki de senin dağıtmış olduğun Panku meclisi bir sivil darbe hazırlığında bulunuyor ve Hannuzzi’yi satın almışlar.”

Tabarna Şuppiluliuma bu öneriye karşı çıktı:

“Hayır Kraliçe’ m, satın alınan ve Panku’nun sözcülüğünü soyunan biri olsaydı Hannuzzi, bu kadar uzun zaman beklemezdi. Ayrıca savaş meclisinde bunu söylemenin ağır sonuçlarını iyi bilir.”

Kral Vekili Telipinu araya girip düşüncesini açıkladı:

“Büyük Kral’ım, hayatını ortaya koyduğunu söylemiş olmasıyla da durum açıklanamaz. Panku üyelerinin böyle bir gizli planına-ki eğer varsa- yararı dokunmazdı bu davranışı.”

Tabarna Şuppiluliuma “doğrusun,dedi Telipinu’a, tersine zararı dokunur. Zida kardeşim, bu konuda seni görevlendiriyorum; yarından itibaren işlevsiz ve sadece geleneksel olarak sürdürülen Panku soylular meclisi üyelerini gizli koğuşturma başlatırsın. Hannuzzi iyi biliyordu ki, eğer Tutalya kardeşim tahtta kalsaydı, bugün Hatti ülkesi tümüyle çevremizdeki düşman ülkeler tarafından paylaşılmış ve çoktan Hattuşa çökmüş, devlet ortadan kalkmıştı. O çok önemsenen ve üzerinde durdukları Kral Telipinu yasasının buyurduğu ‘birinci dereceden evladın kral olması’nı maddesini uymayıp, veliahd kralı öldürtmüş olmam, Tanrılara karşı gelmek değildi. Çünkü ben, sevgili tanrım Tarhunna’yı örnek almıştım kendime, onun izinden gittim. Bazı kutsal şarkılarda/ilâhilerde öz oğlu, bazılarında damadı olduğu anlatılan büyük ejderha İlluyanka’yı, tanrılara ve insanlara zarar vereceği için pusuya düşürüp, kendi elleriyle öldüren göklerin fırtına tanrısı Tarhunna’nın yaptığını yaptım. Tutalya da insanlarımıza ve ülkemize zararlı olacaktı, İlluyanka’nın ruhunu taşıyordu. Bunu ilk kez burada açıklıyorum: Kendisini örnek aldığım için memnun olan göklerin fırtına tanrısı Tarhunna her zaman yanımda ve onun için girdiğim bütün savaşlarda üstün geldim. Dünyanın düzeni savaşlar üzerine kurulmuş ve kuran da tanrılardır. Güçlüler zayıfı ezer; onun için zayıflar güçlülerin koruması altına girip onun yanında ve onun için çalışarak yaşamak zorundadır. Tanrıların kurduğu düzeni değiştirmek bana mı kaldı? Dilimizde çok kullanılan, belalara uğramanın, büyük tehlikelere düşmenin baş koşulunu ifade eden ‘eğer Tanrı Telipinu Hatti ülkesine sırtını dönerse’ deyiminin anlamını değiştiren Hannuzzi, ‘benim yaptığım savaşlar yüzünden Telipinu Hatti ülkesine sırtını döneceğe’ çevirdi.

Mastigga dışında diğerleri aynı anda “hem de ‘Telipinu bende, benim sesimle o konuşuyor’ dedi”diyerek Kral dahil hepsi kahkahayla güldüler.

Başrahibe Mastigga, onlar gülmekteyken ansızın bağırdı:

“Büyükleme Tabarna Şuppiluliuma büyükleme, bin tanrının en küçüğü bile senden daha büyüktür. Hey Şaşkınlık! Hepiniz dikkatle dinleyin; Tarhunna ve Hepat’ın kızı,Telipinu’nun kız kardeşi Alanzu da bende ve benim sesimle o konuşuyor: Hannuzzi’nin söylediklerine aynıyla katılıyorum. Tabarna Şuppiluliuma! Otuz yıl önce işlediğin büyük suç için bir çeşit savunma yaptın, ama yararsız; sen tanrı değilsin ki bir tanrıyı örnek alabilesin. Göklerin Fırtına tanrısı Tarhunna’nın sana yardımları onu örnek aldığından değil, tapınağında sık sık dualar edip kurbanlar ve adaklar sunarak iyi kulluk gösterisinde bulunduğundan dolaydır. Tanrılar da insanlar gibidir, birbirleriyle zaman zaman dalaşır ve yanlış davranışlarda bulunurlar.

Açıkça söylüyorum ki, sana yaptığı çoğu yardımları da Tarhunna'nın sarhoş zamanlarına rastlar. Ben Ama-Dıngır Mastigga, içimdeki tanrıçam Alanzu adına konuşuyorum: Fırtına tanrısı Tarhunna senin çok aşırı savaşçılığın, suç ve cinayetlerinin ortağı olmak istemiyor ve sana artık yardım etmeyecek, böyle bilesin. Ben de etmeyeceğim, düşmanlarının zayıf yanlarını önceden görüp, sana Alanzu ve Telipinu'dan aldığım bilgiler olarak ulaştırırdım. Sana sarhoş Tarhunna değil, asıl biz yardımcı olurduk; Telipinu-Alanzu-Mastigga üçlüsü! Unutmayınız, bende tanrıça Alanzu konuşuyor; bugüne dek ona asla bu kadar yakın olamadığım sevgili Tanrıça'm bunları açıklıyor.”

Yeniden bir şaşkınlık ve endişe yaşanmaya başlamıştı savaş meclisi üyeleri arasında. Çünkü Mastigga onlara konuşurken, başı yukarıda vücudu dimdik ve güvenli, ama orada değilmiş gibi durmaktaydı. Hannuzzi de olduğu gibi kendi asıl kişiliğinden eser yoktu sanki. Oradakilere şaşkınlığı ve endişeyi yaratan bu bir çeşit mucizevi durumdu. Şaşkınlık ve endişeyi dağıtmak için fırsat bulmuş olduğunu düşünen Tabarna Şuppiluliuma, Mastigga'nın sözünü kesip şunları söyledi:

“Demek ki, bizim Ama-Dıngır başrahibemiz bugüne dek hep bize yalan söylüyormuş; hiçbir zaman Alanzu'ya ve onun aracılığıyla Telipinu'ya yakın olmamış ve tüm kehanetleri de kendi uydurmasıymış! Bir süre önceki Purilli bayramında, bir Hattuşa köylüğünde geçen olayları ve orada bir delirmiş köylünün Telipinu'dan emir aldığını, sonra da kendisini tanrı ilan ettiğini bize anlatan da sendin. Şimdi sana ne oluyor? Olan şu: Kafayı oynatmışsın sen de Hannuzzi gibi!”

Yukarı Ülke Kralı Zida daha farklı şeyler söyledi:

“Büyük Kral'ım! Az önce Hannuzzi'nin saçmalamaları sırasında, rakibim durumunda olduğundan yanlış anlaşılır diye konuşmak istemedim. Görülüyor ki, onun da Ama-Dıngır Mastigga'nın da ikiyüzlülüğü ve yalancılıkları ortaya çıktı. Bırakınız Mastigga'nın az önceki çok sıkı bir savaş taraftarlığı konuşmasını, sizin de sözettiğiniz kendini Telipinu sanan köylününün cezalandırılması konusunda bana tavsiyesi yasaları çok çok aşan ne acımasız zalimliklerdi, bilemezsiniz!”

Diğerleri hep birden sordular: “Ne gibi zalimliklerdi?”

Yukarı Ülke Kralı Zida sorunun yanıtını şöyle verdi:

“Adamın ailesiyle birlikte, köyünün yıkılması ve oturanlarının tamamının yok edilmesi bir yana, Purilli bayramında olayın tanığı olan, onun dinlemiş olanların da öldürülmesini tavsiye etmişti bana. Kuşkusuz, ben kabul etmedim, sadece yasaları uyguladım. Ama adam yer yarılıp yere girdi sanki, bir yıldır aranıyor. Söylentiye göre kendini bir uçurumdan atarken görmüşler.

Bunu geçelim Mastigga'nın şimdiki davranışının ardında, Hannuzzi'ninkiyle ilintili bir bit yeniği görüyorum ben.”

Tavananna Malnigal Zida'nın son cümlesine ilişkin görüşünü açıkladı:

“Bit yeniği dediğin büyük çıkarlar; Hannuzzi ve arkasındaki güçlerden nasıl yararlanacağı. Örneğin Hattuşa Karum'undan daha fazla pay alabileceği düşüncesi. Hatta yalnız Hattuşa'daki değil, Hatti ülkesindeki tüm tapınaklarda tanrılara adanan kurbanlar ve sunulardan devletin başrahibesi olarak şimdi aldıklarından çok daha fazla ele geçirebilir miyim, arzusudur!..”

Başrahibe Mastigga dimdik ayakta, korkusuz ve sakin bir biçimde özeleştiri konuşmasına girişti:

“Zida'nın ve Kraliçe'nin bakış açısıyla ve hatta hepiniz için, başrahibeniz Mastigga şu anda iki yüzlü görülmektedir. Hatta çok bencil, hırslı, gözüdoymaz ve yalancı bir kadın başrahibe olduğum da doğrudur.” Birden, araya girmek isteyen Tabarna'ya diklenerek bağırdı: “Sözümü kesmeyiniz! Yineliyorum; bende Alanzu konuşuyor, beni konuşuran o. Tanrısal buyruğa karşı gelmeyin! O köylüye yaptıklarım da, toplantının başında savaş istemem de yanlıştı. Az önce verdiğim zaferler kazanılacağı ve Tabarna'nın dünyanın sahibi olacağı kehaneti de Büyük Kral'a yaranmak için de kocaman bir yalandı. Bunları hayatımı ortaya koyarak söylüyorum, buna karşı da bir diyeceğiniz olamaz.”

Derin soluk aldı Mastigga ve birden farklı ve tok bir sesle, yani tanrıça Alanzu kendi sesiyle konuşmaya başladı. Daha ilk cümlesinde ortamı yeni bir şaşkınlık ve ürperme sardı:

“Hitit ve Mısır baş tanrıları bir toplantı yaparak, aralarında uzlaşıp ebedi barış kararı aldılar. Tabarna Şuppiluliuma! Hannuzzi'nin dedikleri doğrudur; senin kurtuluşun dünya barışı ilân etmekten geçer. Çünkü Hannuzzi'de konuşan Telipinu'ydu.”

Ellerini havaya kaldırarak kendi sesiyle bağırdı:

“Ben tanrıça Alanzu, Mastigga donunda konuşuyorum. Tabarna Şuppiluliuma hemen barış ilan etmelisin. Dünyanın savaş düzeni değişsin, barışa dönüşsün; barış, barış, barış tüm Tanrılar!”

Birkaç saniyelik susukluktan sonra Tabarna kahkahayı koyverdi ve herkes istemiyerek de olsa gülmeye katılmıştı.

Tabarna Şuppiluliuma hafifleyen gülmesini sürdürürken konuşuyordu:

“Gördünüz mü Ama-Dıngır'ımız başrahibe Mastigga sonunda kendisini tanrıça Alanzu ilan etti, güzel de ses taklidi yaptı doğrusu. Duruşuna bakın, nasıl da heybetli! Bu kadın gerçekten delirmiş, aklını yitirmiş Hannuzzi gibi.

Ve onun gibi de kafese kapatılmayı hak etti. O hiç değilse ben Telipinu'yum dememişti. Kimbilir sevgili tanrıça Alanzu bu çirkin kadının kendisini ona benzetmesine nasıl da öfkelenmiştir? Götürün şu deli cadıyı Hannuzzi'nin yanına. Sabahleyin haklarından geliriz.”

Kadını ‘Barış, barış, barış!’ haykırılarıyla iki muhafız tarafından sürüklenerek çıkartıldı toplantı salonundan. Tabarna ilk söz verdiği oğlu Kral Vekili Telipinu babasına itirazını şöyle dillendirdi:

“Büyük Kral’ım, bana göre; her ikisinin de bu düşünceleriyle yaşaması da, bu nedenden öldürülmesi de tehlikeli. Hatti ülkesinde birisi büyük savaş kahramanı, diğeri Ama-Dıngır, Tanrıların anası başrahibe ve bin tanrının elçisi olarak çok iyi tanınıyor.”

Yukarı Ülke Krali Zidan kuzeni Telipinu’u onaylayıp şunları ekledi:

“Ayrıca ortalıkta görünmezlerse, soylular, kentliler ve asıl askerler Hannuzzi’yi; Hattili yurttaşlar özellikle dindarlar ve kendilerini Telipinu’nun, Alanzu’nun kulları sayanlar Mastigga’yı sorarlar. Haklarında akıl almaz dedikodular üretirler ve ülke sarsılır.”

Tavananna Malnigal söz alarak önemli bir akıl yürüttü:

“Niye kendinizi üzüyorsunuz ki? Günün yarısında fikir değiştirenler, gece yarısından sonra da yine değiştirirler fikirlerini. Sabahı bekleyelim, göreceksiniz.”

Tavananna’nın bu birkaç cümlesiyle biraz neşelenen Tabarna Şuppiluliuma son sözlerini söyledi:

“Kraliçe’ m doğru söylüyor. Sabaha kadar ikisi birarada kalsınlar tutuklu kafeslerinde. Göreceksiniz yarına bile kalmadan pişman olur, sözlerinden dönerler. Toplantıyı kapatıyorum. Henüz akşam olmadı ama, yorgunluk hissediyorum; dinlenmeye ihtiyacım var. Hannuzzi ve Mastigga’nın davranışları, Hitit Sarayı’nın, devletin en sadık bu iki büyük hizmetkârının Büyük Kralı/Tabarna’yı eleştirmesi ve siyasetine karşı çıkmalara fena halde canımı sıktı. Belki de dışarıdan nefesi keskin bir Tuvanuva rahibine, bunları kıskanan biri büyü yaptırmıştır. Umarım yarına kadar büyüünün etkisi yarın sabaha kadar geçer. Hannuzzi’nin kendi sarayında Ama-Dıngır’la birlikte kafeste tutuklu olduğu haberi sakın bu salondan dışarı çıkmasın. Yarın öğleye doğru toplantıyı yeniden açarız. Şimdi odalarımıza çekilelim. ”

Büyük Kral/Tabarna bunları söyledikten sonra tahtından yekinince, oğlu kral vekili Telipinu ve kendisinden daha genç olan Kraliçe/Tavananna yerlerinden kalkıp kollarına girip kaldırdı ve öylece geniş salonun kapısından dışarı çıktılar. Meclisin öbür üyelerinin hepsi ayaklanmıştı. Salondaki muhafızlar

Tabarna'nın demir ve Tavananna'nın altın tahtını onları peşinden Büyük Kral'ın taht odasına taşıdılar. Kapıdan çıkarlarken Tavananna, kulağına fısıldadığı Büyük Kral'ın buyruğunu seslendirdi:

“Tabarna ve Tavananna'nın akşam yemeğini taht odamıza getiriniz! Biz yemek salonuna inmeyeceğiz.”

Salon boşalmış, kapılar kapanmıştı. Telipinu ve Alanzu görünüm alanına çıkınca, loş ışığa bürünmüş olan salon onların saydamsı görüntüleriyle yeterince aydınlanmıştı. Göklerin Fırtına Tanrısı Tarhunna ile Güneş Tanrıçası Hepat'ın çocukları salondaki konuşmalar hakkında çok kısa bir değerlendirme yapıp Mısır akıl ve bilgelik tanrısı Toth'la ilişki kurdular. Önce Telipinu söze girdi:

“Alanzu! Tabarna Şuppiluliuma son konuşmasının başında “ göreceksiniz yarına bile kalmadan pişman olur, sözlerinden dönerler” demesinde haklıydı. Kaldı ki, Hannuzzi de, Mastigga da biz kendilerini terkeder etmez, Tabarna'nın huzurunda neler söylediklerini zaten hatırlamıyacaklar.”

Alanzu düşünceli düşünceli sordu:

“Bu girişimimiz de boşa gitti; peki şimdi ne yapmayı düşünüyorsun Telipinu?”

Telipinu da düşünceliydi. İlk aklına geleni söyledi:

“Galiba bir tek yol kaldı; Kral ve Kraliçe'yle yüzyüze gelmek...”.

Alanzu meraklandı ve “onlara tanrı olarak görünüp korkutacak mısınız?” diye sordu.

Telipinu “hayır, dedi, tanrı değil insan olarak. Onun en değer verdiği uygun birinin donunda görünürüm olasıyla...Yahu acaba Toth ne durumda, Firavun Tutankhamon ve Ankhesenamon'la? Onu bir arasam iyi olacak.”

Elini cebine attığında cep telefonu çalınca “o benden önce davrandı” deyip telefonu açarak Toth'la konuşmaya başladı:

“Yahu Toth, tam seni arayacağımı söylüyordum Alanzu'ya; sen aradın. Sen büyük rahiplerden Nefer-Rohu'nun donuna girecek, yani onun kişiliğinde görünecektin değil mi?”

Toth'un sesi şu yanıtı verdi:

“Evet, ama sizin gibi ona kendim olduğumu hissettimiyeyeceğim. Yani, sonunda öyle, ben Toth'um dedirtmeyeceğim senin gibi. Ben onun beyninde yuvalanıp düşüncelerini değiştireceğim. Akıllıca sözlerle barışı savunduracağım ona.”

Telipinu gilerek karşılık verdi:

“Belki sen de sonunda, bizim yaptığımızı yapmak zorunda kalacaksın. Ama herne yaparsan yap; elindeki telefonu kapatmadan, kimseye göstermeden tam karşınıza gelecek biçimde, uygun bir yere yerleştir. Konuşmaları ve olup bitenleri biz de buradan izleyelim.” Telipinu da elindeki telefonu karşılıklarına uygun bir yere koyup, ekrandan izlemeye başladılar:

Firavun Sarayında Neler Oluyordu? Akıl ve Bilgelik Tanrısı Toth’un Telefonda Anlattıkları

(Genç Mısır Firavunu Tutankhamon ve Kraliçe Ankhesenamun)

Çocuk Firavun Tutankhamon tahtında oturmakta ve iki yanında zenci köleler ağır ağır onu yelpazelemekteydi. Bir basamak altında sağda otuzun üzerinde bulunan kraliçe Ankhesenamun da tahtında otoroyordu yüzü Firavuna dönük. Aynı hizada Firavun’un solunda rahipler meclisinin (Basat) başkanı ve Doğu’nun en akıllı adamı büyük yazıcı-öğretmen Nefer-Rohu vardı. Bir basamak aşağıda Mısır orduları başkomutanı Horemheb ise ayakta idi. Toplantı halinde aralarında konuşmaktaydılar. Bir anda Toth balıkçıl kuşu kafası ve heybetli vücuduyla, ayakta konuşmasını bitirdiğinde Nefer-Rohu’ya iyice yaklaştı ve vücuduna yapışarak onunla birleşip vücudunda yokoldu. Mısır’ın Yüksek Krallık Savaş Meclisi’ni oluşturan bu dörtlü devletin savaş siyaseti üzerinde tartışmaktaydılar.

On yedi yaşlarındaki Firavun Tutankhamon kaldığı yerden yaşından beklenmeyen bir olgunlukla konuşmasını sürdürüyordu:

“Ne diyordum? Tahta oturalı beri hep baş düşmanımız Hititlerin savaş arabalarının topraklarımıza saldıracağı endişesiyle bekleyip durduk. Öğretmenim yazıcılar ve rahipler başı Nefer-Rohu'nun az önce söylediği gibi, ‘kafalarımız Hitit korkusuyla doldu, savaş arabalarının çıkardığı toz bulutları, korku bulutuna dönüşüp üzerimizi kaplamış sanki. Silkinip kendimize gelmeliyiz, üstümüze çöken bu hayali bulutu kaldırıp atmalıyız. Bu yüzden hep savunma hazırlıkları içindeyiz, savaşa girmeden halkımıza savaş hali yaşatıyoruz.’ Bu sözler hepinizin kulağına küpe olsun. Saldırarak, savaşta savaşı yaşamalıyız. Yıllardır savaşa hazırladığın Mısır ordularının gücünü görmek istiyorum başkomutan Horemheb!”

Kraliçe Ankhesenamón daha önce davranıp fikrini açıkladı:

“Yüce Firavunumuzu candan alkışlıyorum. Evet, Mısır orduları miskinliği üzerinden kaldırıp atmalı. Doğrudur düşmanımız güçlü. Tabarna Şuppiluliuma, kuzeyimizdeki ülkelerin çoğunu buyruğu altına alıp, kendine uydu yaptı.”

Diğerlerinin de katıldığı alkışlar arasında ayağa kalkarak ökeyle konuşmasını sürdürdü:

“Onun böylesine ve bu dönemde güçlenmesinin nedenlerinin başında bizim uyuşukluğumuz gelir. Babamız tanrılaşmış Akhenaton'un çok durgun ve başarısız geçen son yıllarında bile Mısır orduları bu denli uyuşuk durumda beklemiyordu. Kuzeye de güneye de birçok akınlarda bulunmuştu. Zaten yaşlı eski başvezir Ay'ın Aşağı Mısır Ordusu'nun varlığı bile tartışılır durumda. Şu toplantıya bile yetişemedi, Horemheb, yüce Firavun'umuzun dediği gibi silkin artık, yıllardır hazırladığın ve övündüğün ordumuzun gücünü görmek istiyoruz.”

Başkomutan Horemheb bir çeşit savunmaya geçti:

“Yüce Firavun'umuz Tutankhamón ve büyük kraliçemiz Ankhesenamón! Mısır ülkesinin orduları ne uyuşuktur ve ne de korkak, böyle bir suçlamayı asla kabul edemem. Ordumuz tam hazırlıklı ve tedbirlidir. Doğrudur; ülkemiz kuzey düşmanımız Hititler yüzünden yıllardır savaş hali yaşamakta ve bu halkımızda tedirginlik, endişe ve başka duygular uyandırmaktadır. Ama artık fırsat kapıya dayanmıştır. Az önce de bildirdiğim gibi, birkaç yıl Mısır'da sığınmacı olarak yaşayan Mitanni kralı Tuşratta, Arziya ve Karkamış krallarıyla iş birliği yaparak, değişik yerlerde isyanlar çıkardılar. Halpa'daki Tabarna'nın oğlu Kral Vekili Telipinu'yu büyük sıkıntılara soktular.”

Kraliçe Ankhesenamón araya girdi:

“Doğru da, yine benim ısrarlı iteklemeleriyle Tuşratta ve müttefiklerine sunduğumuz gizli desteklerle bu cesareti gösterebildiler. Ama yeterli mücadele edemedikleri için yenildiler.”

Başkomutan Horemheb itirazda bulundu:

“Pek sayılmaz Kraliçe’ m, sadece iki karşılaşmada yenildiler, ama Mitanni ordusu hemen toparlandı verdiğimiz lojistik destekle. Ayrıca ilk kez savaş meclisinde açıklıyorum; Mitanni askerleri kılığında iyi yetişmiş bir birliğimiz, çok güvendiğim bir komutanın emrinde Tuşratta’yla birlikte savaşıyor. Kışı geçirmek için Murmuriga’da karargâh kuran Kral Vekili, çok az bir asker ve savaş arabasının başında Lupakki’yi bırakıp, kendisi Aşağı Ülke krallığı başkentine gitti.”

Firavun Tutankhamon sordu:

“Peki, bu arada şimdi bölgede neler oluyor? Sen ne yapıyorsun?”

Başkomutan Horemheb soruyu şöyle yanıtladı:

“Yüce Firavun’um, oradaki birlik komutanım Lupakki’yi çok iyi tanıyor; satın alınacak ve kolayca para karşılığı saf değiştirecek biriymiş, bu işimize yarar. Şu anda Mitanni kralı Murmuriga’yı istila hazırlığında. Haber bekliyorum. İstila başarılı olduğunda, gizli Mısır birliğini iki katına çıkartacağım. Arziya ve Karkamış’la da birbirinden habersiz birer andlaşma yaparak destek sözü vereceğiz. Hitit orduları Hattuşa’dan ancak yaz başında yola çıkabilir. O zamana kadar biz bu tampon ülkelerin kimini müttefik, kimini uydu olarak kullanıp Kizzuvatna bölgesi sınırlarına, Adaniya’ya ulaşıyoruz. Bir yandan zaten Mısır’ın büyük ordusunu Kadeş’te karşılama hazırlığındayız. Aşağı Mısır kralı başvezir Ay, güney ordusunun yarısını kuzeye sevk etmelidir.”

Firavun Tutankhamon kendisinden beklenmeyen bir askeri taktikçi gibi konuştu:

“Belli ki, Mısır askerinin burnu kanamadan, tampon ülkelerin savaşçı kuvvetlerini kullanarak ve kendini gizleyerek Hatti ülkesini işgal etmeyi düşünüyorsun. Başarısız olunursa da olaylarla ilgin yokmuş gibi davranacak belki Tabarna’ya dost eli uzatacaksın. Kısacası herşey, müttefik ve uydu ülke kuvvetlerinin, yaz başına kadarki başarılarına, yani Kizzuvatna’da Adaniya’yı ele geçirmelerine bağlı.”

Başkomutan Horemheb Firavun’u onayladı:

“Doğru yüce Firavunu’ m Tutankhamon. Bunu başardıkları takdirde, Kadeş’deki ordudan hatırı sayılır bir kuvveti suretle Adaniya’ya sevk ederiz. Tabarna Şuppiluliuma’nın büyük ordusu Aşağı Ülke’ye inmeden bu kuvveti

ulaştırmamız gerekiyor. Biz aşağı Hitit ülkesini tümüyle işgal ettiğimizde, Hitit büyük ordusu gelse bile, Kadeş'ten gelecek olan ikinci büyük parti de onu arkadan saracak ve böylelikle Hitit ordusunu kendi ülkesinde boğacağız inanın Efendimiz!”

Firavun Tutankhamon tüm bunları kaygı içinde dinleyen ve onaylayıcı hiçbir davranış göstermeyen Nefer-Rohu'ya dönerek onu eleştirdi:

“Toplantının başında en çok konuşan ve değerli önermelerde bulunan sevgili öğretmenin Nefer-Rohu! Horemheb'in ağıklamaları karşısında dut yemiş bülbüle döndün. Ne bu hal? Yoksa akıl ve bilgelik tanrısı Toth senden ilhamını kesti mi?”

Sık sık onu dikizlerken, dikkatli bir göze aralarında birşeyler olduğunu hissettiren Kraliçe Ankhesenamun merakla söylendi:

“Galiba öyle sevgili Tutankhamon. Saygıdeğer öğretmenimiz bir süredir dilini yuttu.”

Başrahip Nefer-Rohu ağır ağır güvenle başını kaldırdı. Değerik bir kişiliğe bürünmüş olduğu, diğer kişilerin ona biraz şaşkın bakışlarından anlaşılıyordu. Oturmaktaydı, ayağa kalkıp konuşmaya başladı:

“Yüce Firavun'um ve büyük Kraliçe'm! Hayır, ne sesi kesilen bülbüle döndüm ne de dilimi yuttum. Belki de tartışmalardan zihnim aydınlandı ve düşüncelerim tam anlamıyla değerişti. Söylenenleri de doğru bulmuyorum. Ayrıca yüce tanrım Toth'u da kendime her zamankinden daha yakın hissediyorum. Eminim ki zihnimi aydınlatan, daha akıllıca düşünmemi sağlayan da odur. Konuşmama sevgili tanrım Toth'un sözleriyle başlayacağım.”

Başkomutan Horemheb araya girerek sordu:

“Yani karşımıza çıkıyorsun. Hepimizin hemfikir olduğu Hititlere karşı topyekün seferberliğe karşı mı çıkacaksın? Oysa bu ‘topyekün seferberlik’ söylemini de ilk kez sen dile getirdin baştaki konuşmanda!”

Başrahip Nefer-Rohu “evet öyle, dedi, hem önceki söylediklerimin, hem de sizin düşüncelerinizin şimdi tam karşısındayım. Toth şöyle buyurur: ‘Ben temiz ellerin, yakıp yıkmayı ve yoketmeyi haksızlık görenlerin mükemmel yazıcı-öğretmeniyim.’ Ben Nefer-Rohu da, ‘gerçeğin ve adaletin tanrısı ve tanrılar adına doğru ve adil yargılar veren’ akıl ve bilgelik tanrısı Toth'un kulu ve öğrencisiyim. Yüce Firavun'um Tutankhamon'un kana bulanmamış; yakıp-yıkan, haksızlık yapmayan ellerin ve kalbin sahibi olduğu için öğretmenliğini üzerime aldım. Kraliçe'm için aynı sözleri kullanmasam da, onsekizinci sülalenin ana kraliçesi Neferditi'den daha merhametli, adalet

sahibi ve sözünün eri olduğunu söyleyebilirim. İkinize de derslerimde tanrı Toth'un yazı, hesap, adalet ve ahlâk bilgilerini verdiğimi sanıyordum. Görüyorum ki, görevimi tam yerine getirememişim. Beni azletmeniz gerekecek; olasıyla bunu birazdan yapacaksınız!”

Firavun Tutankhamon merakla sordu:

“Ne demek bütün bunlar Nefer-Rohu? Seni ne diye azledelim? Görevini en iyi bir biçimde yapıyorsun. Sen rahipler meclisi Bastat'ın başkanı ve Doğu'nun en akıllı insanısın. Akıl tanrısı Toth'un yeryüzü temsilcisisin.”

Kraliçe Ankhesenamon anlamlı bir biçimde bazı şeyler anımsatırcasına söylendi:

“Yoksa hiç kimsenin bilmediği gizli bir suçun-günahın ortaya çıkacak diye mi korkuyorsun? Onun için mi görevine son verileceğini söylüyorsun?”

Ne demek istediğini anlamış olan Başrahip Nefer-Rohu aynı yöntemle yanıtladı:

“Benim senden gizlenmiş bir günahım yoktur ki ortaya çıkmasından korkayım Kraliçe'm. Siz yüce Firavun'um ve Kraliçe'm, sizler ellerinizi kana bulamaya, adaletli karakterinizi terketmeye, zalim ve savaşçıl olmaya karar verdiğiniz zaman ben görevimden uzaklaştırılmış olacağım.”

Kraliçe Ankhesenamon bu kez bağırarak karşılıklıta bulundu:

“Yani sen savaşa karşısın öyle mi? Hititlerle savaş yapmayalım; gelsin ülkemizi işgal etsin, yaksın yıkınsınlar karşı koymayalım. Hitit Tabarna'sının kölesi olalım öyle mi? Bu ne utanmazlık!”

Firavun Tutankhamon sakin, ama otoriter bir tavır takınarak kouştı:

“Kraliçe'm, sesini fazla yükseltme huzurumda! Bu ikinci oldu; üçüncüsünde toplantıdan atarım bilmiş ol”.

Kraliçe Ankhesenamon bu kesin uyarıyla sinerek “bağışlayınız yüce Firavun'um, dedi, bir daha olmayacak. Beklemediğim kişiden böyle bir fikir...”.

Firavun Tutankhamon onun sözünü keserek konuştu:

“Nefer-Rohu henüz daha fikrini açıkça söylemedi ki. Devam et ve açık-seçik konuş Nefer-Rohu! Sen hep dersin ya, ‘açık ol ruhun temizlensin, açık ol insanlar sana güvensin’. Böyle dolaylı ve dolambaçlı konuşursan, ben de Kraliçe'm gibi niyetinin kötü olduğuna hükmederim.”

Başrahip Nefer-Rohu söz alıp düşüncesini açıkladı:

“Tanrı Toth’un sözleriyle başlayarak savaşlara karşı olduğumu belirttim. Ama savaşa karşı olmam, Kraliçe’imizin suçlamalarını kabul ettiğim anlamına gelmemeli. Ülkeyi savunmak başka, saldırganlık, işgal ve istila savaşları daha başka anlam taşırlar. Ben savaşın yerine barışı koyarak, karşılıklı dayanışma ve birlik işinde dünya nimetlerini paylaşalım diyorum.”

Başkomutan Horemheb ardından “olmayacak şeyler söylüyorsun Nefer-Rohu,dedi, dünyanın düzeni savaşla sağlanıyor.”

Kraliçe Ankhesenamun sakın biçimde araya girdi:

“Savaş sayesinde güçlü olan krallar zayıfları kendilerine bağlayarak dirlik ve düzeni sağlıyorlar.”

Başrahip Nefer-Rohu sözlerini sürdürdü:

“Tabarna şuppiluliuma çevresindeki pek çok zayıf krallıkları kendine bağladı; dirlik düzen sağlandı mı? Tersine zulüm ve baskı arttı, isyanlar savaşlar hep sürüyor, insanlar ölüyor.”

Firavun Tutankhamon öğretmenine anımsattı:

“Sen hep anlatırdın derslerinde; evrenin düzenini yöneten Maat’tır. Onun kurduğu ve koruduğu bu düzeni kimse bozamaz, değiştiremez. Mısır Firavunu olarak dünyanın savaş düzenini, barışa çevirmek benim elimden gelir mi? Hem bana mı kaldı? Bunu ancak isterlerse, tanrılar yaparlar.”

Başrahip Nefer-Rohu sakın bir biçimde açıklama gereksinimi duydu:

“Tanrılar kendi aralarında savaşmıyorlar artık, barış düzenini çoktan kurdular. Mısır ve Hitit tanrıları göksel saraylarında birlikte toplanıp eğleniyor, birlikte ortak kararlar alıyorlar evreni yönetirken. İnsanları yöneten sizler neden yapmıyorsunuz ki? Yüce Firavun Tutankhamon ile büyük kral Tabarna şuppiluliuma neden barışıp elele vermesin, birlikte hareket emesinler? Tanrılar da bunu istiyor; kendi aralarında kurdukları barış düzeninin dünyaya yansımısını arzu ediyorlar.”

Bu kâhince sözleri sessizce ve şaşkınlıkla dinliyorlardı ki, Firavun Tutankhamon sordu:

“Sen bunları nereden biliyorsun Nefer-Rohu?”

Kraliçe Anekhesamenon araya girip tahminini söyledi:

“Bilgin öğretmenimiz ya kafadan uyduruyor, ya da kendini tanrılardan biri olarak görüyor ki, bunları biliyor.”

Başrahip Nefer-Rohu’da konuşan tanrı Toth kendini ele vermemeye çalışarak Firavun’unun sorusunu yanıtlamaya çalıştı:

“Bunlar beni varsayımlarım. Tanrısal söylencelerde (mitolojik öykülerde) anlatılan tanrılar arası savaşlar var mı şimdi? Hiç duydunuz ve hiçbir belirtisini gördünüz mü?”

Hepsi birden sordular: “Tanrıları şimdiye dek gören mi var?”

Firavun Tutankhamon bu kez alaycı konuştu:

“Öğretmenimizin, çok yazıp okumaktan olmalı; aklı başından bir karış yukarı çıkmaya başlamış. Ama ben yine de merak ediyorum; nasıl bir barış düzeni kurulmasını istiyor? Bunu bize açıkla.”

Başrahip Nefer-Rohu çelişkili konuşmasından kurtarıldığı için memnundu. Firavun’un isteğini açıklamaya girişti:

“Önce sorunuzu yanıtlayayım: Toth’dan öğrendiğim Hititlere ait epeyce bilgiye sahibim. Çünkü Toth ile Hitit tanrılarından Telipinu’yla çok iyi dosttur.” Yine onları şaşırttığına farkına varıp, yalana başvurdu “bunları Hitit mitolojik öykülerinden öğrenmişim” diyerek. Sonra anlatmayı sürdürdü:

“Gelelim güncele: Başkomutan Horemheb’den Mısır ordusunun savaş stratejisinin ayrıntılarını dinledik. Mısır’ı Hitit saldırısından korumak için, Mitanni, Arziya ve Karkamış gibi kuzey komşu ülkeleri tampon gibi kullanmak istiyor. Simgesel yardım ve vaadlerle onları güçlü düşmanın üstüne salıyor. Bu, aslanın ağzına keçinin kafasını verip, bacaklarından tutup çekmeye benzer. Sözde kendimizi kurtarmak adına başkasını ateşe atmak adalete sığar mı? Savaş, değil barış stratejisine kafa yormalıyız. O müttefikleri savaşa teşvik edeceğimize, hep birlikte bir barış heyeti oluşturup Tabarna Şuppiluliuma’ya gönderilse daha iyi olmaz mı? Hatta yüce Firavun Tutankhamon, öğretmenin bu barış heyetini başında bulunmasını arzu ederse, gitmeye de hazırım.”

Kraliçe Ankhesenamon fena öfkelenmişti bu sözlere. Sesini yükseltmeden “Yüce Firavun’um, dedi, bu başrahip yazıcı-öğretmen neler söylüyor Amon-Ra aşkına? Sizin de az önce dediğiniz gibi aklı kafasından bir karış yukarı fırlamış, gerçekten çıldırmış bu adam! Hitit Tabarna’sına bir barış heyeti gönderip ona, ‘aman bize saldırma, ne istersen veririz’ diye önüne diz çökerek yalvaracak mıyız yani?”

Firavun Tutankhamon ayağa kalkarak öfkeyle bağırdı:

“Henüz on yedi yaşında bir genç olduğum için düşmanlarım benim korktuğumu sanacaklar, bu asla olmaz. Yalnız can düşmanımız Hititler değil, müttefik ve uydu ülkeler de öyle sanacak; bu onursuzluğu nasıl önerirsin Nefer-Rohu? Ben hiç kimseden ne içerideki sizlerden ne de dış düşmandan

korkum var! Mısır ülkesinin ve 18. Firavun sülalesinin onuruyla hiçkimse oynayamaz; bu çok sevdiğim öğretmenim bile olsa. Bu savaş ince taktik ayrıntılarıyla tartışılıp, yapılacak ve kazanılacaktır. O ihtiyar Tabarna Şuppiluliuma diz çökecek bu çocuk Firavun'un önünde.”

Başrahip Nefer-Rohu adeta bağırırçasına yalvardı:

“Yüce Firavun'um Tutankhamon! Felâketleri önlemek için barışı gerçekleştirmek gerek, söylediğim ve önerdiğim şey bir fırsattır, onu uygulayınız. Hiç kimse Tabarna'nın önünde diz çöküp yalvarmayacaktır. Bu öneri dünyaya barış getirecek, barış da birlik ve beraberlik, dostluk getirecektir. Düşmanlıklar ortadan kalkacak! Çünkü Hitit imparatorluğunun yönetim düzeyinde de şu günlerde barışa giden yollar tartışılıyor. Yüce Firavun'um, barışın öncüsü olursan tarihe geçeceksin, Tutankhamon adı sonsuza dek unutulmayacaktır.”

Firavun Tutankhamon'un öfkesi dinmemişti. “Hâlâ, dedi, bu çılgın önerinde ısrarlısın Nefer-Rohu. İyi bilmelisin ki ben Mısır'a, Mısır ülkesi halkına bu onursuzluğu asla yaşatmayacağım. Üstelik bunlar bana öğreten sensin, ama şimdi bana adının sonsuza dek yaşaması için 'onursuz ol' diyorsun. Üzülerek seni zindana yollayacağım. Tüm bu konuşmalarını ve özellikle barış heyeti önerini geri almanı istiyorum. O zaman bağışlarım seni.” Bu diyalog sırasında herkes sessiz ve şaşkın beklemekteydi.

Başrahip Nefer-Rohu çaresizliğini ileri sürdü:

“Yüce Firavun'um, istesem de alamam, çünkü ben değilim konuşan; itiraf etmek zorundayım bende konuşan tanrı Toth'dur.” Birden farklı bir sesle, yani Toth'un sesiyle konuşmaya başladı. Firavun'la Kraliçe gülerken başrahipte Toth kendi sesiyle sesleniyordu:

“Tutankhamon sana yeterince hoşgörü gösterdim, söylediklerimi kabul edip uygulamaya geçseydin, kurtulacaktın. Çünkü, ölüm tanrısı etrafında dolaşıyor. Üzülerek söylüyorum; çok yakında bir av partisinde, bir küçük yaratık yüzünden elinden tutup seni karanlıklar ülkesine götürecektir. Orada seninle karşılaşmak istemiyorum. Sen dediklerimi onursuzluk olarak düşünüp, kabul etmiyorsun. Ama sen yeraltı tanrılarına teslim edildikten sonra, senin anlayışınla bakıldığında Kraliçe kimsenin aklından geçmeyen bir onursuzluğu yaşatacak! Öyle bir öneride bulunacak ki...”

Firavun Tutankhamon hiç etkilenmemişti sözünü kesti:

“Şimdi de kendini tanrı Toth ilân ederek, gelecekte konuşuyorsun bizi korkutmak için. Ben de Kraliçe'em de senin nasıl zekice rol yaptığını ve taklit yeteneğini iyi biliyoruz.”

Kraliçe Ankhesenamon üzölmek, acımak ve öfke duyguları arasında övey kardeşi ve kocası Firavun'a seslendi:

“Sevgili Tutankhamon, yeter artık konuşturma şu çıldırmış adamı!”

Firavun Tutankhamon öfkesinden ünü çıkıyığı kadar bağırdı:

“Götürün atın zindana, ama akılı bir karış dışarı fırlamış kafası yerinde kalsın. Belki yarına kadar akılı başına gelir ve düşüncelerini değiştirir. Kollarından tavana zincirleyin!”

Başrahip Nefer-Rohu İki muhafız sürüklerlerken Toth'un sesiyle bağırmayı sürdürdü:

“Horemheb'den asla zafer haberi duyamayacaksın Tutankhamon! Sana gelince Ankhesenamon; sen de arkandaki tuzak ve ihanetleri hesaba katmadan barış ve birlik önerini gönderme Tabarna'ya!”

Firavun ve Kraliçe ikisi aynı anda bağırdı:

“Muhafızlar artık çıkarın şunu, konuşturmayın. Konuştuktuğça beni daha fazla öfkelendiriyor.”

Ansızın telefonun ekranı karardı. Telipinu ve Alanzu akranı kararmış, sesi kesilmiş, yani pili bittiğı için çalışmayan telefonun başında şaşkındırlar. Nedenini bilmedikleri için tuşlara basarak bağlantıyı kurmaya çalıştıllarsa da başaramadılar.

Alanzu “galiba, dedi, bu konuşma aracı öldü. Onu canlandıran, seslendiren bir ruhu vardı ve uçtu gitti.”

Telipinu bir yandan elindeki telefonla uğraşırken kızkardeşini onayladı:

“Ben de öyle düşünüyorum. Ruhu kendisini terketmiş olan bu araç bir daha canlanmaz.” Kaldırıp yere çaldığı telefon parçalanmıştı “Zaten, dedi, bizi tembelleştirmişti bu. İstersen üç adımda Mısır'a uğrayıp, Toth'un zindana girdiğini görelim.”

Alanzu “hayır” anlamında kafasını sallayarak, “sen konuşurken babamız Tarhunna sağ kulağımlı çınlattı; ikimizi de çağırıyor, zamanı belirlenmemiş tanrılar meclisi toplantısına hazırlık için görev vercek. Ayrıca evrensel barış tasarımı hakkında bizden bilgi alacaktı. Ona gitmek zorundayız.”

Onlar konuşurken, geniş salonun dibindeki kalın meşe dallarından yapılmı iki kafes içindeki Hannuzzi ve Mastigga derinden derine artık iyice kısılmış sesleriyle bizi buraya niye kapattınız? Suçumuz ne? Çıkarın bizi buradan?’ diye çığlık atıyorlardı.

Tanrılar Meclisi Öncesi Hazırlık Toplantısında Telipinu'nun Eleştirileri ve Tabarna Şuppiluliuma'nın İnadı

Hattuşa yukarı kaledeki büyük çifte tapınağın yeşil renkli kült odalarının birinde, koyu yeşil renkli monolit sunağın çevresinde kendi tanrısal giysileriyle Fırtına tanrısı Tarhunna, Arinna'nın Güneş tanrıçası Hepat, Telipinu, Toth, Alanzu, Ea ve Maat toplantıya az önce başlamış. Aralarında konuşuyorlardı. İlk söz alan Tarhunna konuşmasını sürdürüyordu:

“... Başta da belirttiğim gibi göksel karşılaşmamızda Amon-Ra ve Mısır'ın bazı büyük tanrılarıyla anlaşmışımız bir karar üzerine, Evrensel Tanrılar Meclisi Hattuşa'da toplanacaktık. Diğer küçük ülkelerin küçük tanrılarına da bir incelik yapıp, çağrı gönderdiğimiz halde katılmayacakları haberini aldık. Kaldı ki, zaten Tabarna Şuppiluliuma'nın sayesinde savaşlarda yenilerek Hatti ülkesine bağlanan bu ülkelerin çoğunun tanrıları Hitit Pantheon'una katılmak zorunda kaldılar...”

Tarhunna'nın eşi Hepat araya girip konuştu:

“Hitit baş tanrıları ailesi olarak, dünya zamanına göre dört veya beş ay sonra yapılacak olan meclis toplantısı sonrası konuklarımızı ağırlamak, onlara meşhur Hitit şarabı ve birası eşliğinde bir güzel şölen vermek istiyoruz. Sevgili kızımız Alanzu, bu küçük hazırlık toplantısının gündemini hazırladı. Onu okusun, arkasından tartışmalara geçelim.”

Tarhunna sözlerini tamamladı:

“Arinna'nın güneş tanrıçası sevgili Hepat'ım, eğer iznin olursa Alanzu başlamadan önce unuttuğum bir şeyi söylemek istiyorum: Mısır'ın büyük akıl ve bilgelik tanrısı Amom-Ra oğlu Toth ile evrensel düzeni sağlayan tanrıça Maat, onca işlerinden zaman ayırıp bizim aile toplantısına geldikleri için çok teşekkür ediyorum.”

Toth, Maat'ın adına da bu teşekkürü karşılık verdi:

“Hitit ülkesinin iki yüce tanrısı olan sizlerin çağrısına uymak bizim için onurdur. Ama, asıl büyük onur ise aile bireyleri gibi davranarak, bizi kendi evinize, tapınağınıza davet etmiş olmanızdır.”

Alanzu hemen sırayı kapıp, elindeki kil tablete bakarak konuşmaya başladı:

“Dün akşam birşeyler yazarak bir gündem oluşturup, babama ve anneme okudum. Bir-iki değişiklik onlar tarafından onaylandı. Şimdi ağabeyim ve diğer konuklarımıza tableten okumayacağım; sizin için Toth'tan getirmesini rica ettiğim papirus parçaları üzerine hiyeroglifle yazdım. Sizlere birer tane vereyim, oradan bakın. Annem,-babam Sumer asıllı olduğu için biraz

tutucular; bu yazıyı öğrenmek istemediler, çivide ısrarlılar. Şöyle sessizce bir okuyup üzerinde düşünün.”

Elindeki yazılı papirus’a şöyle bir göz atan Telipinu düşüncesini açıkladı:

“Bence son dördüncü madde bu gündeme ait olamaz; Tanrılar Meclisi’nin gündemine girer. Bilmem diğer dostlar ne derler? Sanırım Fırtına ve Güneş tanrıları ana-babamızın gözünden kaçmış olmalı. Çünkü biz buradaki yedi tanrı, tüm evrenin tanrılarını ilgilendiren görev değişiklikleri saptaması yapmaya yetkili değiliz.”

Tarhunna “tamam öyleyse, dedi, bu maddeyi değiştirelim. Bu küçük kurula bir görev daha yükleyelim. Adı da, ‘Evrensel Tanrılar Meclisi Toplantısı İçin Gündem Taslağı Hazırlama Kurulu’ olsun.”

Toth itirazda bulundu:

“Binin çok üzerinde bir tanrılar topluluğu için şu küçük kurulun bir gündem taslağı hazırlaması yakışık almaz. Siz de biliyorsunuz ki, bu iş için geniş bir ön kurul oluşturmak gerek.”

Maat Toth’u destekledi:

“Sizin ve Amon-Ra’nın atayacağınız daha geniş bir kurul böyle bir gündem hazırlamaya uygun olabilir.”

Telipinu da onları onayladı: “Toth ile Maat doğru söylüyorlar. Biz şu anda sadece Tarhunna-Hepat ailesinin şölen hazırlıkları komisyonuyuz.”

Tarhunna önerisini geri aldı ve “tamamdır, öyle olsun”dedi. Ardından Ea-Surra ilk kez söze karıştı ve bir öneride bulundu:

“Ben derim ki, tartışmaların sonunu bağlamaya yarayan dördüncü madde ‘eleştiriler ve öneriler’ olsun.”

Çoğunluk “tamamdır, değiştirilsin” diye öneriyi onayladı.

Gündemi sunan Alanzu, kendisine geri verilen hazırlık gündeminin yazıldığı papirusları alırken “şimdi, dedi, ben sözü bu kurulun başkanı Arinna’nın güneş tanrıçası Hepat annemize bırakıyorum.”

“Pekâla çocuklar, dedi Hepat, birinci madde olan ‘meclisin toplantı ve şölen yeri’ için, önce sözü tanrıça Maat’a veriyorum.”

Maat bu konuda olumsuz düşüncesini açığa vurdu: “Ben Dağ Tanrıçası Sarruma’nın doruktaki buzdan sarayında bu meclisin toplanmasına ve şölenin verilmesine karşıyım. Telipinu bize verimli ovada bol ağaçlı küçük, kıvrıla kıvrıla akan bir çay veya ırmak vadisi gösterebilir Hatti ülkesinde.”

Çevresine bakınarak araya giren Ea-Sarru sordu:

“Neden bu seksen dört odalı muaazam mekânda toplanmıyalım?”

Telipinu annesine doğru bakıp onun konuş işaretini alınca “nsanlar konuşurken, dedi, bazı öneriler ve sözler için ‘hay aklınla bin yaşa!’ derler. Ben ‘hay aklınla bir milyon yaşa Ea-Surra!’ diyorum. Mademki iki büyük devletin tanrıları bizim ailenin konukları olacak; öyleyse onları Hitit ülkesinin herhangi bir yerinde değil, Hitit krallarının yaptırdığı ve Tabarna Şuppiluliuma’nın genişletip büyüttüğü, güzelleştirdiği şu görkemli çifte tapınak evlerinde ağırlamak en iyisi. Mısır ve Hitit tanrılarını, duvarları ve tavanını yeşilin bütün tonlarının süslediği bu geniş kült odalarında konuk eyleyelim; altındaki herbiri 3500-4000 Şekel (1 Şekel 8,33gr.) ağırlığında erzak ve şarap dolu 200 dev küplerin (pythos) bulunduğu mahzenlerinde şölen verelim.”

Toplantıdaki tanrıları görmeyen, işitmeyen rahipler, zaman zaman dışarıda kendilerine tanrılara sunması için teslim edilen sunuları, hediyeleri büyük kült odasının tam ortasındaki koyu yeşil monolit sunağın üstüne çevresine koyup koyup çekilmekteydiler.

Alanzu sunağın çevresindeki sunulara bakarak konuştu:

“Kuşkusuz buradaki sunular ve depolardaki yiyecekler, şarap ve bira içkiler bütün tanrıları doyurur da artar da...”

Hepat gülerek “kızım, dedi, hep insanların arasında bulunduğundan olacak; sanki tanrılar da insanlar gibi besleniyormuş gibi konuşuyorsun. Tanrılar sunuları, insan yiyecek ve içeceklerini eline alıp ağzına götürdüğünde, canı ne yemek istiyorsa ona dönüşür. Tanrıların yediği içtiği kaplar hemen kendiliğinden dolar, hiç eksilmez. Yedikleri tekrar yerine gelir ve kap asla boşalmaz. Birinci maddenin tartışması bitmiştir. Ayrıca ikinci madde de çözümlenmiş oluyor; yiyecekleri, içecekleri ve tanrıların beslenmesini de konuştuk. Şimdi üçüncü maddeye geçelim; Hitit ve Mısır ülkelerinde, dünyada neler olup bitiyor?”

Burada Tarhunna araya girdi:

“Ama asıl Telipinu ile Toth’un görev olarak üstlendiği Evrensel Barış Tasarımı ne durumda? Önce onu öğrenelim hep birlikte.”

Hepat kocasını bir soruyla onayladı:

“Zaten başka ne varki anlatılacak? Dünyanın gündemi Hitit ve Mısır krallarının ellerinde. Haydi Telipinu, senden başlayalım; Hattuşa’da büyük nüfus patlaması var, neler oluyor?”

Telipinu “doğru, dedi, o derece de büyük kargaşa var! Büyük varsıllığa, şişmiş bir ekonomiye rağmen, eşit bölüşüm olmadığından o derece de büyük

yoksulluk var. Hattuşa otuz bin savaş tutsağını kaldırır mı çoluk çocuğu ve sığırlarıyla davalarıyla?”

Hepat kıpırdadığını gördüğü Toth'a doğru seslendi:

“Sen mi anlatmak istiyorsun? Yoksa bir şey mi soracaktın?”

Toth “evet, dedi, bir şey soracaktım: Ben Mısır'da olup bitenlere geçmeden önce, neden Telipinu Tabarna Şuppiluliuma ile aralarında geçenleri anlatmıyor ki?”

Telipinu “Tamam, dedi, önce hemen onu anlatalım. Dünya zamanıyla yaklaşık aylar önce Aşağı Hitit Ülkesi başkentinde Hitit savaş meclisinin aldığı kararlar fazlasıyla uygulandı. Ben Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi, Alanzu Ama-Dıngır Mastigga'nın kişiliğine bürünerek Tabarna Şuppiluliuma'yı barışçıl olmasına ikna için çok uğraştık, ama onların kafese kapatılmalarına neden olmaktan öteye gidemedik.”

Toth sordu:

“Peki siz ikiniz onların bedenlerini terkettikten sonra zindandan çıkarılmadılar mı?”

Telipinu üzgün yanıtladı bu soruyu:

“Ertesi gün öğleden sonra, her ikisi de çıkarıldı. Çok sıkı bir gizli araştırma sonucunda; bir-iki hafta içinde itibarları geri verilerek, eski makamları ve onurlarına yeniden kavuştular.”

Toth hemen kendi durumunu anlatmaya geçti:

“Mısır'da benim kendisinde insan görünümüne büründüğüm başrahip Nefer-Rohu, başkomutan Horemheb'in baskısıyla üç ay zindanda kaldı...”

Ea ve Alanzu sözünü keserek aynı anda onu uyardılar:

“Toth izin ver Telipinu bitirsin, sıra sana da gelecek.”

Bu Sırada Tarhunna ile Hepat'ın pek ilgilenmeyip kendi aralarında fısıldaştıklarını farkedenden Telipinu, yüksek sesle konuşup onları dolaylı olarak uyardı:

“Tabarna Şuppiluliuma'nın görevlendirdiği Yukarı Ülke Kralı Zida ile veliaht prens Arnuvanda kar kalkar kalkmaz, ordularını kısa zamanda toparlayıp Suriye'ye indiler. O sırada Mitanni orduları da Murmuriga'yı istila etmişti. Bu yukarı ülke orduları Karkamış'ın istilasını için Şuppiluliuma'ya zemin hazırladı.”

Bu kez Ea-Surra sordu:

“Tabarna Şuppiluliuma’nın başkomutan olarak savaş meclisinde görevlendirdiği Hannuzzi neler yaptı?”

Telipinu “açıkçası, dedi, Tabarna Şuppiluliuma tüm Hitit kuvvetlerini seferber ederek Mısır’a karşı genel seferberlik ilan etmiş durumda. Büyük Kral, hazırladığı bine yakın savaş arabası ve on binin üzerinde yaya askeriyle Hannuzzi’yi yine sağ kolu yapmış, ordunun başına geçip bir an önce Kadeş’e inmek için Karkamış’ta fırsat kolluyor şu sıralarda.”

Maat ile Toth ikisi aynı anda “peki Tabarna Şuppiluliuma tam olarak nerede şimdi?” diye sordular.

Telipinu onları yanıtlayıp anlatmayı sürdürdü:

“Söyledim, ama bir daha yineleyeyim; şu anda başkent Karkamış’ta altından ve gümüşten daha değerli olan ve nadir bulunan demirden yapılmış tahtında oturuyor. Orayı nasıl fethettiğini çiviyazıcılara yazdırıyor olmalı. Eminim ki, ileride oğullarından biri yıllıklarına şu notu düşecektir: ‘Babam büyük kral Şuppiluliuma Karkamış kentini sonunda fethetti. Ordusuyla tam yedi gün boyunca kenti kuşattı. Sekizinci gün, gündüz boyunca kenti savunanlara karşı büyük bir meydan savaşı verdi. Korkunç çarpışmalar sonunda kenti ele geçirdi. Sonra yağma başlattı; bulabildiği tüm bronz, gümüş ve altın eşyaların hepsini Hattuşa’daki krallık sarayına taşıttı. Elbette ki, on binlerce insanı köle olarak Hattuşa’ya gönderdi. Herne kadar kurulumuzun başkanı yüce Hepat anamız bizi dinliyor gözüküyorsa da, bu arada bir tanrısal eleştiri geçmek için kendisinden izin istiyorum.”

Hepat gönül koyar gibi yaptı:

“Öyle deme Telipinu. Az önce de dolaylı uyarı yaptın ya; bir kulağım sizi dinliyor, bir gözüm de hepinizi izliyor. Haydi bakalım açık söyle eleştirilerini; görelim bu eleştirilerin hedefinde hangimiz varız? Babanız mı yoksa ananız mı? Bu arada Toth’dan da bilgi alacağımızı unutma, ona göre kısa konuş!”

Telipinu karşılık olarak “zaten, dedi, eleştiriler dışında söyleyeceklerim bitti. Hitit ve Mısır baştanrıları olarak karar altına aldığımız ‘Evrensel Barış Tasarımı’ girişiminde, her tanrı kendi evrensel görev alanında yardımcı olacaktı.”

Eleştirilerin kendisine geleceğini anlamış olan Tarhunna onun sözünü keserek konuştu:

“Ea, Maat, Alanzu niçin buradalar? Ayrıca Alanzu kardeşin özel olarak sana yardım için görevlendirildi.”

Bunun üzerine Telipinu içinde biriktirmiş olduğu eleştirilerinin tümünü önlerine döküverdi:

“Doğru babacığım; Alanzu’yu bir casus gibi beni izlemesi için peşime taktınız. Bereket zamanında ortaya çıkıp, kendiliğinden bana yardımcı olmaya talip oldu. Asıl olarak söylemek istediğim açıkça şudur; siz büyük tanrılar sözünüzde durmadınız. Toth büsbütün yalnız çalıştı. Ancak biz tüm gücümüzle, alınan tanrısal kararlar gereği insanlar arasında barışı işlerken, Mısır ve Hitit savaş tanrısı ve tanrıçaları durmadan savaşları körüklüyorlardı. Öbür yandan sevgili babacığım, Tabarna Şuppiluliuma’ya çok sevgili dindar kulun olarak en büyük yardım senden geliyor. Evet, şu büyük çifte tapınağı da şanına uygun biçime soktu diye, haksız saldırı, istila ve kuşatmalarla ülkeler şehirler yıkmasına, talanlarda bulunması ve kitlesel katliamlar yapmasına nasıl izin verirsin? Bunlar tanrısal vicdanımı sızlatmıyor mu? Bakınız ne diyeceğim? Bunu günün birinde bir ölümlü, belki de bir kral mutlaka soracaktır; ‘büyük kitlesel savaşlar ve onun getireceği büyük felaketler sonucu insan cinsi kalmayacak olursa, o zaman biz tanrıların varlığının ne önemi var? Hayvanlar ve bitkilere mi tanrılık yapacağız? Kullarınız toptan yokolursa, kim sizlere kurbanlar kesip, sunular sunacaklar’ sevgili babacığım ve sevgili anacağım?”

“Amon-Ra Mısır yöneticilerinin, siz Hitit Tabarna ve Tavananna’sı ve komutanlarının kafalarına ufacık da olsa bir barış fikri soksaydınız, şanınızdan bir eksilme mi olurdu? Bizim bu barış tasarımı gerçekleştirmemiz için, en büyük yardımınız bu davranışla olacaktı. Ama yapmadınız!”

Oğlunun eleştirilerine pek aldırmayan Tarhunna gülümseyerek “bu görevi siz ikiniz üstlendiniz oğlum” dedi.

Çok üzgün görünen Telipinu “ne yazık ki, görev süremizin de bitmesine çok az kaldı” deyip sustu.

Hepat Mısır akıl ve bilgelik tanrısına seslendi:

“Toth sıra sende. Umarım sen Telipinu kadar karamsar değilsin.”

Toth umutvar bir karşılık verdi:

“Yeni bir girişimle sanki bir barış ışığı göründü gibi. Onun için karamsarlığım biraz azaldı. Bu nedendir ki, bir an önce Telipinu ile konuşmak için acele ettim, ama onu dışarıdayken yakalayamadım. Konuşma aracımız da bozulmuştu.”

Telipinu Telefonla ilgili konuşmasına meydan vermeden heyecanla söylendi:

“Ne diyorsun Toth? Hemen durumu açıkla, bize yardım eden tanrı ve tanrıçalardan saklayacak sırrımız yoktur bu konuda

Toth onun heyecanına sakin biçimde soruyla karşılık verdi:

“Var diyen kim Telipinu? Demek istediğim haber sana daha önce ulaşıydu iyi olurdu; belki sen şimdi ana-babandan izin alıp çoktan gitmiştin.”

Merakı daha da artan Telipinu dostuna yalvarırcasına rica etti:

“Yahu bizi merakta bırakma, de haydi, neler oldu?”

Tarhunna araya girdi:

“Yeni bir gelişme var. Amon-Ra ile beyinsel bir bağ kurduk; ‘evet, dedi, ama bu Toth’un başarısı o söylesin’ durma anlat artık.”

Toth “bırakmıyorsunuz ki konuşayım, dedi, biriniz susuyor öbürünüz başlıyorsunuz. Telipinu! Alanzu ile senin görüntülerini uzaktan seyrettiğiniz, Tutankhamon’un savaş meclisinde Nefer-Rohu’nun, daha doğrusu onda konuşan ben Toth’un başına gelenleri gördünüz. Son anda kendimi sesimle açığa vurarak tehdit ettiğim halde inanmadılar, zindana gönderildim. Başkomutan Horemheb, Nefer-Rohu’yu çeşitli bahaneler uydurarak üç ay boyunca zindandan çıkartmadı Firavun emrettiği halde. Buna karşılık Ankhesenamun, daha ikinci gün gizlice ziyaretine gitmişti. Ama doğal olarak Nefer-Rohu’dan beklediği ateşli ilişkiyi bulamadı, tersine adam şaşırması Kraliçe’nin bu davranışına.”

Aralarındaki ilişkiyi bildikleri için herkes gülmeye başlamıştı. Telipinu bu ilişkiyi dile söze döktü:

“Elbette şaşırır adamcağız; bilgin ve öğretmen Nefer-Rohu sessiz, dürüst kişilikli ve sadık bir yüksek devlet memuru rahibeler başıydı. İçinde sen yoktun ki!”

Toth anlatmayı hafiften gülerek sürdürdü:

“Her neyse! İkinci ve üçüncü ziyaretinde Nefer-Rohu ile birlikteydim. Onun kafasını ve ruhunu etkileyerek ilişkiden zevk almasını ve kendisi olarak sürdürmesini sağladım. Açıkça bundan zevk almaya başlayan Nefer-Rohu, ben kendisinden uzaklaştıktan sonra Kraliçe ile bu küçük aşk ilişkisine dayanarak Tutankhamon’un ölümünün ardından kendini Firavun gibi hissetmeye başladı. Sanki o akıllı, sadık hizmetkâr öğretmen kişiliği gitmiş, hırslı biri olmuştu ki, Mısır’ın tüm askeri gücünü ve asıl devleti elinde tutan Horemheb’den ölüm uyarısı aldı. Bunu Kraliçe’ye ulaştırdıysa da ondan hiç beklemediği zılgıtı yedi.”

Alanzu sordu:

“Bayağı heyecanlı olaylar yaşanmış; ne dedi Kraliçe?”

Toth Horemheb’e “sen benim hizmetkârımsın, kendi kendine gelin güveyi mi oluyorsun’ diye bağırarak huzurundan kovdu” diyerek yanıt verdi.

Telipinu Asıl Horemheb'i konuşsak Toth; savaş meclisinde ileri sürdüğü askeri strateji tam anlamıyla başarısızlığa uğradı değil mi?

Toth "evet, dedi, itibarı biraz sarsıldı. Ama asker onu tuttuğu için, Kraliçe'nin fazla bir şey yapacak hali yok. Biz yine Nefer-Rohu'ya dönelim, hızlı bir gelişme oldu; Nefer-Rohu'nun zindana neden atıldığı bilinmediği halde Yüksek Rahipler Meclisi Bastat'daki itibarını yitirmişti. Tam o sırada yeni bir Nefer-Rohu seçilerek Kraliçe'ye gönderilmesi de benim işimi kolaylaştırdı."

Ea anlamlı anlamlı sordu:

"Bu kez de yeni Nefer-Rohu'da mı Kraliçe'yle işi pişirdin? Seni gidi balıkçıl kuş kafalı seni."

Maat da aynı anlamda konuştu:

"Belli ki köpek kafasını değil, balıkçıl kuş kafasını kullanmış. Bence bu kez yeni Nefer-Rohu üzerinden gerçek görevini başarmış görünüyor, dinleyelim hele."

Toth bu dalga geçişlere aldırmandan ciddi ciddi kaldığı yerden sürdürdü anlatmayı:

"Evet dostlarım, bir tek yol kalmıştı onu denedim. Mısır'ın yaklaşık bin beş yüz yıllık tarihinde hiç baş vurulmayan ve büyük onur kırıcı sayılan bir kurtuluş çaresini Kraliçe Ankhesenamon'a kabul ettirdim. Olumlu sonuç alınırsa Ankhesenamon hem yaşayacak hem de kraliçeliğini güçlü bir biçimde sürdürecektir. Ama doğrusu eğer bu girişimde bulunmazsa da öldürülecektir, geç kalıp da olumlu sonuca varılmazsa da..."

Telipinu herkesten önce büyük merakla ısrar etti:

"Açıkla şunu, bizi meraktan çatlatma!"

Toth doğrudan Telipinu'ya konuştu bu kez:

"Olumlu sonuç ne denli çabuk alınırsa Kraliçe'nin kurtuluşu gerçekleşeceği gibi, bizim Evrensel Barış Tasarımı da uygulanma düzeyine ulaşacak. Ancak bu sonuç, Telipinu, senin hemen çıkıp, ilk adımda Karkamış'ta gitmene bağlı. Tabarna'yı bir yolunu bulup, Ankhesenamon'dan gelen öneriyi gecikmeden olumlu karşılık vermesi için ikna etmelisin, çünkü Mısır için için kaynıyor."

Telipinu bağırdı:

"Yahu, çıldırtma beni! Tabarna Şuppiluliuma'nın neye olumlu karşılık vermesini sağlayacağım?"

Toplantıya hâkim olan Toth mutluydu “sıkı durun, dedi, Kraliçe’ye; yalnız Mısır değil, bugüne dek insanlık tarihinde görülmedik bir mektup yazdırtıp, Tabarna’ya gizli bir elçi aracılığıyla onu göndermesini sağladım. Şu sıralarda Tabarna Şuppiluliuma’nın eline geçmek üzere. Belki de elindedir şimdi.”

Tarhunna ile Hepat dışındakiler hep birden sordular:

“Ne yazdırdın mektuba?”

Toth bu soruyu şöyle yanıtladı:

“Kraliçe Ankhesenamun söylediklerimi şöyle yazıya döktü mektubunda:

‘Kocam öldü. Oğlum da yoktur. Senin oğullarının çok olduğunu söylüyorlar. Eğer sen bana oğullarından birini gönderirsen, o kocam olabilir. Ben bir kölemi-kizmetkârımı hiçbir zaman alıp onu koca yapmayacağım...’

Öbürleri şaşkın şaşkın birbirinin yüzüne bakarken Telipinu ansızın ortadan kayboldu.

Hitit ve Mısır Tanrıları Büyük Şöleninde Telipinu’nun Sıkıntıları

Hitit İmparatorluğu’nun başkenti Hattuşa yukarı kent ya da yukarı kale ve aşağı kent ya da aşağı kale adıyla iki bölgeye ayrılmıştı. Yukarı kalede Tabarna Şuppiluliuma’nın kardeşi Yukarı Ülke Kralı Zida oturuyor ve kentin iki bölümünün de güvenliğinden sorumluydu. Burası tam anlamıyla asker, yani devletin askeri yönetim başkentiydi. Buradaki eski tapınakların önemi kısmen azalmış, Şuppiluliuma’nın yaptırdığı görkemli tapınağın gölgesinde kalmış. Rahipler topluluğunun ve kült ve inanç yönetiminin merkezi olan büyük tapınağın bulunduğu bu bölgeydi.

Sivil yönetim büyük çapta aşağı kente kaydırılmış bulunuyordu. Burası kültürel ve ekonomik yaşam ve etkinliklerin kentiydi. Tabarna ve Tavananna’nın Hattuşa’nın her iki bölgesinde sarayı bulunmaktaydı.

Yukarı kentin tam ortasındaki bu büyük tapınak kuşkusuz kült amaçlı kullanılıyorsa da halkın sosyal ve siyasal yönlendirme ve yönetilme işlevlerini de yerine getirmekteydi. Hem kentin hem de tüm imparatorluğun dinsel merkezi durumuna yükselmişti. Bu tapınak Hatti Ülkesi’nin baş tanrıları olan Hattuşa’nın Fırtına Tanrısı Tarhunna ve Arinna’nın Güneş Tanrıçası Hepat’a adanmıştı. Çifte tapınak olarak, iç kısmında iki ayrı kült odası içeriyordu. Her iki odanın, koyu yeşil renkte, çok değerli bir taş olan gabrodan işlenmiş duvar kaideleri vardı. Bu yeşil renkli manyetik taşlar kutsal sayılıyor olmalı ki, yine Büyük Tapınak’ta özenle düzleştirilmiş yeşimden (jade-nefrit) bir monolit (yekpare) taş bulunuyordu. Bu taşın işlevinin, günümüzde aynı çevrelerde, kutsallaştırılmış bazı doğal kayalara/kuru ağaç gövdelerine el-yüz sürerek zenginlik/varlık, oğlan veya

kız dilenilen “dilek taşı, dilek ağacı” geleneğinin başlangıcı olduğu söylenebilir. Tapınak ana yapısının her iki yanında, iki katlı yaklaşık 200 depo odası vardı. Bu depolarda tapınağın hazinesi ve erzak saklanıyordu. Duvarlar arasına yerleştirilmiş iki bin lt/kg yağ, şarap, bira, tahıl, baklagiller vb. yiyecek-içecek alan pişmiş topraktan devasa küpler bulunuyordu. Bu depo odalarından birkaçında tanrılar dünyasını anlatan mitolojik öyküler/söylenceler, dualar/ilâhiler kazınmış çivi yazılı veya hiyeroglif çizili pişmiş topraktan binlerce tablet vardı. Tapınağın çevresinde gece gündüz kadın, erkek, çoluk-çocuk insan kalabalığından geçilmiyordu. Sadece tanrılara kurbanlar veya hediyeler sunanlar sırayla kült heykellerinin bulunduğu tapınak salonlarına alınıyor ve monolit sunağa ellerini-yüzlerini sürebiliyorlardı.

Tarhunna-Hepat ailesinin konukları olarak Mısır ve Hitit tanruları doğal görünmezlik ortamı içinde bu tapınakta uzun bir yıllık toplantıdan sonra şölendeydiler. Çifte tapınağın içinde yankılanan büyük küçük tanrı ve tanrıçaların sadece kendilerinin duyduğu neşeli sesleri, kahkahalar ve saz ve flüt sesleri kuşkusuz dışarıya taşmıyordu. Dışarıdaki insanların tanrılara yalvarı ve acıyla inilti sesleri çelişkisinde küçük bir kült odasında kulaklarını elleriyle kapatmış sıkıntılı biçimde tek başına oturan Telipinu kendikendine konuşuyordu:

“Tanrı ve tanrıçaların neşeli kahkahaları, mutluluk ve sevinç dolu sesleri, şakaları; dışarıdaki insanların tanrılardan dertlerine derman isteyen yalvarı sesleri ve iniltileri nasıl da birbirine çelişki oluşturuyor! Yüzlerce tanrı neşe içinde yiyor, içiyor, dans ediyor, sevişiyor ve eğleniyorlar. Zevkten kendilerinden geçmiş durumdalar.”

“Üç gün boyunca süren toplantılarda, her tanrı kendi hizmet alanlarında başardıkları ve başaramadıklarını anlattı; eleştirildi veya övüldü. Kavgalar, tartışmalar gırla gitti. Biz tanrıların kavgasız birlikte hareket ettiği ve uygulamada birleştiği tek olaya, bu tanrılar şölenidir.”

“Tabarna Şuppiluliuma zorla Hitit tahtını ele geçirdiği tarihten beri, tam kırk yıl boyunca her yıl yaptığı işgal, istila savaşları, kitlesel kıyımlar yüzünden Hatti ülkesinde felaketler, hastalık ve kıtlık eksik olmadı. Tanrılar insanlara karşı olan onları koruma ve kollama görevlerini asla tam anlamıyla yerine getirmedi ve kendi dünyalarında onları düşmanlık duygularıyla baş başa bıraktılar. Bizim gibi insanlığa yardım etmek isteyenleri de yalnız bırakarak engelliyorlar. Bu çok tanrılı sistem artık çürümeğe başladı, zaten genel davranışlarıyla kendi yokoluşlarını hazırlıyorlar. Bir yerinden başlayıp, karşı çıkarak bu sistemi Tek’e indirmek gerek. Gerçi Tutankhamon’un babası Akhenaton (1352-1334) diğer bütün tanrılarını yadsıyıp sadece tek tanrı olarak Güneş Tanrısı’na tapınmasını istemişse de bu devrimi gerçekleştirememişti.

Doğrusu bu olmalı; tek tanrıda, üç-beş yardımcısı da onun organlarını oluşturacak biçimde birliği sağlamalı...”

Birden odanın kapısı iteklenerek açıldı ve Alanzu girdi “ne zamandır seni arıyorum, dedi kızgınca, açmadığım kapı, girip bakmadığım delik kalmadı. Ne yapıyorsun burada? Tanrılar tanrıçalar Çifte Tapınağı’nı içini doldurmuş çılgınlar gibi eğleniyorlar; tabanında, tavanında, duvarlarında dolaşüyor dansediyor; mahzenlerde-depolarda yiyecek-içecek küplerinin başında sızmışlar kimisi; kimileri bu dev küplerin ardında çılgıncasına sevişiyorlar. Telipinu, seni ararken ne rezilliklerle karşılaştım bilemezsin. Kafam, hep seninle meşgul olduğu için heryerden mırıltılarını duyuyordum. Sonunda bu mırıltıların geldiği yeri bulabildim. Bu arada Toth’u gördüm, çok öfkeliydi. Şöyle bir selam verip, ‘ben bu şölen rezaletine daha fazla dayanamayacağım, kaçıyorum. Telipinu’yu görürsen selam söyle’ dedi ve kayboldu.”

Telipinu kız kardeşinin söylediklerini onayladı:

“Toth çok haklı. O tanrısal karmaşanın içinden kurtulmak için kendimi şu daracık odaya attım. Belli ki sen de...”

Alanzu Telipinu’nun başladığı son cümlesini tamamladı:

“Evet, ben de şaşkınlık içindeyim; koca koca baş tanrılar çocuklaşmış, ne söylediklerinin, ne yaptıklarının farkındalar. Dünyanın yıkıma doğru gittiği, insanların kıtlık-yoksulluk içinde salgın hastalıklardan kırılmakta olması umurlarında bile değil.”

Telipinu “bir de bana diyorsun ki, dedi, niye burada gizleniyorsun? Görüyorsun, tapınağın dışında binlerce insan da ellerindeki son varlıklarını tanrılara sunarak, onlardan yardım bekliyorlar.”

Alanzu kardeşini onayladı:

“Oysa tanrıların dışarıdakilerini gördükleri bile yoktur. Hepsinin sarhoşluktan gözleri kaymış. Biliyormusun Telipinu? Tabarna Şuppiluliuma da ölüm döşeğinde yatıyor. Bir ara krallık sarayına uğrayıp, Mastigga ve bazı büyücü-hekimleri dinledim, durumu pek iyi değilmiş.”

Telipinu Tabarna’nın durumundan haberli olduğunu belirtti:

“Biliyorum Alanzu, ölüm tanrıçası Lelwani, Tabarna’yı getirip bizim aramıza katmasına fazla zaman kalmadı. Kendisini Karkamış’ta uyarılmıştım, ölümün bu savaşlar yüzünden olacak diye. Dünyayı felakete sürükleyen, kendi cinsine insanlığa en büyük suçu işlemiş bu adamdan nefret ediyorum.”

Alanzu karşısına geçip oturdu ve çok merak ettiği olayı sordu:

“ Şölen hazırlığı kurulu toplantısından ansızın ayrılıp Karkamış’a gittiğinden beri seninle baş başa oturup konuşamadık. Sahi neler geçti aranızda?”

Telipinu omuz silkerek “onları anlatmak, hatırlamak bile istemiyorum”dedi.

Alanzu ısrarlıydı:

“Toth’u da arayıp söylememişsin. Uzun uzadıya değil, benim için şöyle kısaca özetle. Sevgili ağabeyim, başından beri hep seninle beraberdim; kısa da olsa bilgilendirilmeye hakkım yok mu?”

Telipinu kardeşinin ısrarına dayanamadı anlatmaya kara verdi:

“Haklısın kardeşim, elbette hakkın var; seninle görevimi ve sevincimi paylaştığım gibi, öfkemi, kızgınlığımı da paylaşmalıyım.”

Alanzu incelik gösterip “yok, yok, dedi, zorunlu değilsin. Ama anlatırsan sen de biraz rahatlarsın.”

Telipinu onun bu nezaketine karşı “çok haklısın” diyerek anlatmaya başladı:

“Karkamış’a vardığımda yeni gelmiş olan Kraliçe Ankhesenamun ‘un elçisi Hani, yan odada dinlendirme bahanesiyle bekletiliyordu. Toth’un sözünü ettiği mektup okunmuş ve Mısır’ın dul Kraliçe’ sinin önerisi tartışılıyordu. Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi’deydi konuşma sırası.”

Alanzu duramayıp sordu:

“Peki savaş meclisi üyelerinden hangisinin bedeninde konuşmayı seçtin; herhalde yine Hannuzzi’de değil?”

Telipinu hemen yanıtladı ve arkasından Karkamış’ta yaşananları Alanzu’ya ayrıntıladı:

“Ebette değil; adaşım Kral vekili Telipinu’yu seçtim. Göz açıp kapayınca dek Telipinu’nun beyninde ve bedeninde yerimi aldım. Tabarna Şuppiluliuma’nın taht odasında Savaş Meclisi toplantı halindeydi. Bu kez demirden tahtındaki Tabarna’nın sağında gümüşten tahtında veliaht Arnuvanda, solunda altın tahtında Tavananna oturuyordu. Aşağı Ülke’nin başkentindeki düzen içinde Hannuzzi, Zida ve Kral Vekili Telipinu oturuyordu...”

Telipinu Büyük Kral Şuppiluliuma ve Savaş Meclisine Yine İstediklerini Yaptıramamıştı

Toplantıda bulunanların şaşkınlığı hâlâ gitmemiş, susmuş bekliyorlardı. Tabarna Şuppiluliuma elindeki papyrus rulosunu evirip çevirip bir süre baktı. Sonra yüksek sesle söylendi:

“Demek Mısır Kraliçesi benim oğullarımdan birini istiyor?” Bu soru cümlesini kendikendine konuşurcasına üç kez yineledi. Arkasından konuşmayı sürdürdü:

“Çevirmen okusaydı dünyada inanmazdım. Ama oğlum Telipinu okuyup kelime kelime, her simgeyi tek tek açıkladı. Baksanıza onun da şaşkınlıktan kafası dalmış gitmiş, o kendine gelinceye dek Hannuzzi’ye sorayım; benim başkomutanım ne düşünüyorsun bu mektup hakkında?”

Tabarna kendisine bakarak Hannuzzi’ye soru sorarken, Kral Vekili Telipinu, Tanrı Telipinu’yla birleşme anını yaşıyordu. Gözlerini bir noktaya dikmiş, dalıp gitmişti. Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi konuşmaya başladığında Telipinu kişiliğinde kendine geldi. Hannuzzi şöyle yanıtlıyordu Tabarna’nın sorusunu:

“Yüce Kralım Şuppiluliuma! Bildiğiniz gibi Mısır gelenekleri ve yasalarına göre bir firavunun dul eşinin bir yabancı prensle evlenmesi onu firavun yapması olanaksızdır. Bence bu bir tuzaktır. Siz de biliyorsunuz ki, otuz yıl kadar önce Babil Kralı I. Kadasman-Enlil, Mısır prenseslerinden biriyle evlenmek ya da oğluyla evlendirmek istedi. Kendisine verilen aşağılayıcı yanıt Babil Kral’ını fena halde kızdırmıştı.”

Tabarna Şuppiluliuma sordu:

“Babil KralıKadasman’a Mısırlılar ne yanıt vermişlerdi ki?”

Yukari Ülke Kralı Zida daha önce davranarak bu soruyu yanıtladı:

“Mısırlılar ‘en aşağı tabakadan bir Mısır prensesi bile bir yabancı ülkeye gelin gönderilemez. Ama sizin bir kızınız varsa, aşağı düzeydeki bir prensle evlendirebiliriz. Bununla birlikte asla bir prenses unvanı taşıyamaz’ dediler.”

Tabarna Şuppiluliuma oğlu Telipinu’ya dönüp onun bu konuda düşüncesini öğrenmek istedi:

“Tamam kendine gelmişsin. Bu konuda asıl senin konuşman ve düşünceni belirtmen gerekiyor. Hem bu bölgeleri hem de dili, kültürü ve yaşamıyla Mısır’ı en iyi tanıyan sensin. Sana güvendiğim için bu mektubun içeriğine inandım. Sen ne diyorsun? Kraliçe Ankhesenamon doğru mu söylüyor?”

Kral Vekili Telipinu’nun sesiyle tanrı Telipinu konuya ilişkin düşüncesini açıkladı:

“Yüce Kralım! Hannuzzi’nin dedikleri doğrudur; Mısır gelenekleri bu durumu zor kabul eder. Ama, krallar ve kraliçelerin bazı dönemlerde geleneklere ve hatta en önemli sayılan yasalara, ülkenin ve toplumun çıkarları sözkonusu olduğunda uymaması, çoğu kez hoşgörülebilir. Belki kuşkuyla bakmak da gerekir böyle bir teklife. Ama açık söylemek gerekirse şu dönemde onsekizinci Mısır Hanedanı temsilcileri de yüksek sınıftan

yöneticileri, yazıcı-rahipleri de farkındadır ki, Mısır artık dünyanın en güçlü ve en üstün devleti değildir. Karşılarında Tabarna Şuppiluliuma'nın yönettiği bir Hitit İmparatorluğu var. Başkomutanları Homerheb'in birçok tuzaklarından ve askeri taktiklerinden, diplomatik ilişkilerinden haberimiz oldu ve boşa çıkardık. Uydu kralları ve müttefiklerinin hepsini yenmiş durumdayız. Kardeşlerimizden, yani oğullarınızdan birini alıp da onu öldürmeye ya da bize karşı kullanmaya ne gücü ve ne de cesareti vardır Mısır yönetiminin bugün.”

Tabarna Şuppiluliuma “yani sen tuzak fikrine karşı mısın?, diye sordu; Sen evlisin olmaz, ama kardeşlerinden birini dul kraliçeye koca olarak göndermeme razı gelir misin?”

Kral Vekili Telipinu'da onun sesiyle tanrı Telipinu umutla karşılık verdi:

“Evet, tuzak olduğu fikrine karşıyım ve bir kardeşimin gönderilmesine gönülden razıyım. Çünkü bence Kraliçe Ankhesenamom, kendisinin de ülkesinin de kurtuluşunu ve hatta dünyanın kurtuluşunu Mısır ve Hatti ülkesinin dost olup, birleşmesinde ve baba-oğul dünyayı birlikte yönetmesinde görüyor. Bence çok doğru ve yerinde bir öneridir bu. Vakit geçirmeden kabul edip hayata geçirmelidir. Kardeşlerimizden birini, iyi korumalı bir elçilik heyetiyle birlikte Kraliçe'ye göndereyim. Asıl tehlike bu mektuba olumlu yanıtı geç vermektir ki, işte o zaman mektup kendiliğinden bir tuzağa dönüşür.”

Tabarna Şuppiluliuma “neden büyük tehlikeyi, bu mektuba geç yanıt vermekte görüyorsun?” diye sordu.

Kral Vekili Telipinu'nun yanıtı açıklayıcı oldu:

“Çünkü büyük Kralım eminim ki, bu mektubun içeriği başkomutan Horemheb ve aşağı Mısır Kralı Ay tarafından bilinmiyor. Kuşkusuz Kraliçenin size bir elçi gönderdiğini de bilmiyorlar. Eğer onlar durumu öğrenmeden, Kraliçe'yle anlaşp önerisini yerine getirirseniz, onlar hiçbir şekilde başkaldıramazlar. O zaman Kraliçe Ankhesenamom muhaliflerini rahatlıkla susturabilir. Ona, gelinin olarak yardım etmekte yasal hakkınız doğar.”

Tavananna Malnigal ansızın sordu:

“Sence Büyük Kral'ımız bunları yapmazsa neler olur?”

Kral Vekili Telipinu'da tanrı Telipinu yanıt verdi:

“Eğer bu durum gerçekleşmezse, Kraliçe Ankhesenamom Horemheb tarafından ortadan kaldırılır ve Mısır-Hitit arasından çok kanlı savaşlar

başlar.” Bu yanıt üzerine, her nedense Kraliçe Malnigal’ın yüzüne mutlu bir gülümseme yayıldı.

Veliaht Arnavanda babasına bakıp işaretini alınca söze girdi:

“Yüce Kralım, ben veliahtınız olarak ağabeyimin, ‘vakit geçirmeden gizli bir elçilik heyetinin içinde, dul Kraliçe’nin elçisi Hani’yle birlikte bir Hitit prensinin gönderilmesi” önerisini benimsiyor, doğru buluyorum. Bilmem amcam Yukarı Ülke Kralı Zida ne düşünüyor?”

Tabarna ona doğru bakınca, Yukarı Ülke Kralı Zida “ben de Hannuzzi gibi bunun arkasında tehlikeli bir tuzak bulunduğunu sanıyorum”dedi.

Tavananna Malnigal bir kere daha söz aldı:

“Ben de öyle düşünüyorum. Üstelik bizim gücümüzü öğrenmek için gönderildiği anlaşılmasın diye özel elçisini göndermiş kurnaz kadın!”

Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi yeni bir öneri getirdi:

“ Kral Vekili’nin şu anki Mısır yönetimi hakkında söyledikleri doğrudur. Ama kuşku yokedmeden olmaz. Yani, acilen olumlu yanıt veremeyiz.”

Tabarna Şuppiluliuma öneriyi uygun bulup, “ bunun kolayı var, dedi, hemen Kraliçenin elçisi Hani ile birlikte bir haberci gönderelim. Bizzat Kraliçe’nin kendisiyle konuşsun. Bir mektup daha gönderirse kuşku dağılmış olur. Bunda hemfikir misiniz?” Kraliçe, Hannuzzi ve Zida el kaldırıncı “tamam, dedi Tabarna; ikiye karşı üç ‘evet’ var. Ben de çoğunluktan yanayım. Telipinu yüzünü asma, oğlum bir söyleyeceğin varsa söyle!”

Kral Vekili Telipinu’da konuşan tanrı Telipinu bu kez kendisini açıklamadan yarı kızgın yarı üzgün Tabarna’ya karşılık verdi:

“Birkaç yıl yaşayıp öğrenim gördüğüm Mısır’ı iyi tanıdığımdan dolayı size sunduğum en doğru öneriyi reddettiniz. Korkarım ki gecikme yüzünden hem bir kardeşten olacağız, hem de Mısır’la Hititler arasında kanlı savaşların bir elli yıl daha sürmesine neden olunacak. Yüce Kral’ım bu kararı savaş meclisine aldınız, ama sorumluluk size ait olacaktır...”

Konuşmayı fazla sürdüremedi. Tabarna’nın kardeşi Yukarı Ülke Kralı Zida yanındaki yeğenini ağzını kapatarak susturup taht odasından dışarı çıkardı...

Telipinu Öfkesini Yenemedi Tanrılıktan İstifa Edip Ortalıktan Yitti

Telipinu Karkamış’ta olup bitenleri tüm ayrıntılarıyla Alanzu’ya anlatmasıyla birlikte daha da öfkelenmişti. Bu öfkesinin yarısı Tabarna ve yönetimine karşı ise de, öbür yarısı kendi başarısızlığına karşıydı. Bir süre suskun

kaldılar odada. Alanzu, Telipinu'nun haberi olmadığını düşünerek mektup olayının sonucu konuştu:

“Ben dostumuz tanrıça Maat’la konuştum. Gönderilen haberci Kraliçe Ankhesenamon’un huzuruna çıkıp, Tabarna’nın güvensizliğini açıklamasına çok kızmışsa da ikinci bir mektubu yazmakta tereddüt etmemiş..”

Durumdan haberli olan Telipinu kız kardeşinin sözünü keserek kendisi açıkladı:

“Biliyorum; gönderilen mektup Mısır Kraliçesine ulaştığında Tabarna Şuppiluliuma oğlu Piyaşili’yi bu ülkeye kral yaparak Hattuşa’ya döndü. Aradan neredeyse üç ay geçmişti ki, dul Kraliçe Ankhesenamon’un elçisi Hani, gelini olma isteğini yineleyen yeni bir mektupla Büyük Kral’ın habercisi eşliğinde Hattuşa’ya geldi. Bu kez Tabarna ikna olmuş ve vakit geçirmeden Kraliçe’nin elçisi Hani’ye, kendi heyetini de yanına katarak en küçük oğlu Zannanza’yı teslim etti.”

Telipinu az susunca Alanzu, “kuşkusuz ta baştan uyardığın gibi geç kalındı, dedi, Prens Mısır’a ulaştığında, başkomutan Horemheb Mısır tahtına Ay’ı oturtmuş ve Ankhesenamon bu yaşlı adamla zorla evlendirilmişti.”

Telipinu hırsıyla yeniden söz aldı:

“Yaşlı Firavun Ay, Zannanza’yı geri göndereceğine zindana attırdı ve kısa bir süre sonra da öldürttü. Bunu duyan Tabarna Şuppiluliuma öfkeden çıldırılmış durumda Mısır’a karşı genel seferbirlik ilan etti. Hemen veliaht Arnuvanda’nın emrine büyük bir ordu verip Mısır Egemenliğindeki Suriye’ye gönderdi. Aşağı Ülke Kralı Hannuzzi’yi de arkasından yolladı. Orada kanlı savaşlar oldu.”

Bu kez Alanzu araya girdi:

“Bütün bu savaşlar Hititlere ve Tabarna’ya çok pahalıya mal oldu. Savaş tutsaklarının getirdiği salgın hastalıklar (veba) ülkeyi kırıp geçiriyor aylardır.”

Telipinu ayağa kalkmış, Alanzu’yu dinlediği yoktu. Gizlendiği odada öfkeden dört dönerken, bir yandan da konuşuyordu:

“ Tabarna Şuppiluliuma bizi dinlemediği için bütün bunlar oldu. Kendisi de yakında Veba’dan ölecek zaten. Mısır-Hitit İmparatorluğunun kurulmasına ve dünyaya uzun soluklu bir barışın gelmesine engel oldu bu adam; ondan nefret ediyorum. Alanzu, şu dünyanın haline ve insanların perişanlığına aldırmayan, çifte tapınağın salonlarında, odalarında, depolarda, mahzenlerde zevk ve eğlenceye dalmış tüm tanrılardan ve aldığım görevi yerine

getiremiyen kendimden de nefret ediyorum. Bu tanrılar ve bu çeşit çoktanrılılık anlayışıyla birlikte olmak istemiyorum.”

Alanzu sordu:

“Peki ne yapmak istiyorsun?”

Telipinu öfkeden sığıdığı dişleri arasından tıslayarak yanıt verdi:

“Ben tanrılıktan, tanrısal görevimden istifa ediyorum. Baş tanrılar, tanrısal görevime başka bir tanrıyı atasın. Beni kimse aramasın, sakın sen de arama! Hoşça kal Alanzu kardeşim!”

Alanzu onu uyardı:

“Sen de biliyorsun ki, senin görevine başka bir tanrıyı atamak tanrısal geleneklerde yoktur. Öfkeden, kızgınlıktan gözün kararmış senin, çizmelerini bile ters giymişsin düzelt onları zor yürürsün dağda bayırda!”

Telipinu karşılık vermedi. Alanzu’yu öptü ve gözden kayboldu.

Tabarna Şuppiluliuma Ölüm Döşesinde Telipinu Duası İstiyor

Büyük Kral’ın taht odası, iki geniş penceresi oymalı tahta kapıları, tabanda renklendirilmiş yün iplikten kabaca dokunmuş yaygı vardı. Tahtın önündeki hafif yüksek bir yatak üzerinde Tabarna Şuppiluliuma ölüm döşesinde yatmakta. Kraliçe Malnigal karalar içinde tahtında iki büklüm sessizce oturmaktaydı. İki haftadan fazla zamandır yakalandığı amansız hastalıktan (Veba’dan) yatmakta olan Tabarna’nın kurtarılması için yapılmadık tedavi kalmamıştı. Devletin başı, ülkenin baştacısı olan kralın hastalanması elbette çok önemli ve ülke geleceği için çok sorunlu siyasal bir olaydı. Onun sağlığı herkesi, her şeyi ve tüm imparatorluğu ilgilendiriyordu. Büyük Kral’ın sağlığına kavuşması; vücuduna güç ve direnç kazandırması için ta Babil’den *Mazatalla*’lar getirtilmiş. Ayrıca onların dışında Babil, Hurri ve Luvi ülkelerinden kâhin, büyü rahibi, yaşlı kadın büyücü, kuş falcıları gibi uzmanlar gelmiş ve kendi yöntemleriyle tedaviler uygulamışlardı. Yine Lallupiya kentinden gelen çalgı çalıp şarkı söyleyen, dans eden Luvi kökenli büyücüler ayinler yaparak tüm becerilerini göstermişlerse de, Kral’da herhangi bir iyileşme görülmemiş, tersine daha da kötüleşmişti.

Veliaht Arnuvanda, Kral Vekili Telipinu yatağın iki yanında başucuna yakın; yatağın ortasına doğru bir yerde Telipinu’nun yanında Yukarı Ülke Kralı Zida ayakta durmaktaydı. Arnuvanda tarafında Tabarna’nın açık olan göğsüne ilaç süren, yeni getirtilmiş Maztalla-hekim ve yanında ilaç çanağını tutan Mastigga’nın yardımcılarında bir başka rahip-hekim vardı. Hekimler ilaç sürüp çaresizce başlarını sallayarak kenara çekildiler. Ayrıca Karkamışlı

iriyarı iki köle yatağa biraz uzakça yelpazeler ellerinde ayakta durmakta, bir diğeri Kraliçe'nin tahtının yanındaydı.

Büyük Kral güçlkle kolunu kaldırarak Arnuvanda'ya el etti. Arnuvanda çömelip kulağını ona yaklaştırarak fısıltısını dinledikten sonra, eliyle rahip-hekimlerin çıkmasını işaret edip babasının üstünü örttü. Ayağa kalkan Veliht Arnuvanda çok üzgün bir biçimde konuştu:

“Büyük Kral'ımız Ama-Dıngır Mastigga'nın kendisine Telipinu duasını okumasını istiyor. Göklerin büyük Fırtına Tanrısı Tarhunna'nın kendisini yanına çağırıldığını ve 'Telipinu'ya ödeyecek ağır boçların var; onu ödemen için Telipinu duasıyla gelmelisin' dediğini söyledi...”

Amcası, Yukarı Ülke Kralı Zida hemen, taht salonuna açılan kapının iç tarafında bekleyen muhafızlara Mastigga'nın çağrılmasını işaret etti. Bu arada Kral Vekili Telipinu yavaşça sordu:

“Başka ne söyledi? Babamızın son sözleri ne oldu kardeşim?”

Veliht Arnuvanda, biraz daha yüksek sesle Kraliçe'ye bakarak, babasının son sözlerini kararlıca aktardı:

“Büyük Kral babamızın son sözleri; 'Hatti ülkesini ve Kraliçe'yi sana emanet ediyorum, onlara iyi bak! Kardeşler arasında kavga çıkmasın, birbirinizle iyi geçiniz!' oldu”

Ama-Dıngır Mastigga içeri girdiğinde, odada bir ölüm sessizliği vardı. Mastigga, ölümcül hasta Büyük Kral'ın başucunda ayakta durdu. Kraliçe dahil herkes ayaktaydı hasta Kral'ın huzurunda şimdi. Baş Rahibe önce, en başta Göklerin Fırtına Tanrısı Tarhunna ve Arinna'nın Güneş Tanrıçası Hepat ve tarım özellikle ve bereket tanrısı Telipinu dahil, çok sayıda tanrı isimlerini saydı mırıltı halinde. Özellikle yeraltı tanrıları Sarruma, Negral başta olmak üzere Lelwani, İşduştaya ve Papaya'ı zikrettikten sonr yalvarı niteliğinde söylediği son üç kısa cümleyi oradakilerin hepsi birlikte yinelediler. Sonra koynundan çıkardığı çiviyazılı pişmiş topraktan tableten şiirsel Telipinu Duası'ndan baştan iki kıtasını düz şiir olarak okudu; arkasından özel bir ilâhi makamında söylemeye başladı. Arkadan içeri girmiş olan iki müzisyen saz ve hafif flüt sesi eşlik ediyordu ilâhiye. Her dörtlüğün sonundaki dize herkes tarafından aynı makamla tekrarlanıyordu. Hafif sallanarak adeta kendinden geçmiş olan Mastigga, ilâhi bitinceye dek, değdirmeden elleriyle Kral'ın başına, yüzüne ve göğsüne doğru bazı hareketlerde bulunarak kutsal ilâhiyi ölümcül hasta Kral'ın vücudunun oralarına gönderiyormuş gibi yapıyordu.

Telipinu Duası

10. Te-li-bi-nu-şa ar-ha iya-an-niş Im-mar-ni-in

11.şa-al-hi-an-ti-an ma-an-ni-it-ti-en iş-pi-ya-tar-ra pe-e-da-aş gi-im-ri

12.u-e-el-lu-i mar-mar-aş an-da-an **Te-li-bi-nu**-şa pa-it mar-mar-ri- an-da-an

13.u-li-iş-ta şe-e-ra-aş-şe-iş-şa-an ha-le-en-zu hu-wa-i-iş nu-mam-ma....

21.nu-za IM-aş **Te-li-bi-nu**-un DU-MU-ŞU kap-pu-u-e-et **Te-li-bi-nu**-uş-wa

22.DU-MU YA an-da-an NU-GAA şa-a-it-wa-ra-aş-za nu-wa-az hu-u-ma-an a-aş-şu

Pe-E-Ta-Aş

Yeryüzünü şenlendiren

Canlıları döllandiren

Bolluk bereket getiren

Tarhunn' oğlu Telipinu

Bir gün birden öfkелendi

Kime kızdı bilinmedi

Kayboldu gitti gelmedi

Hepat oğlu Telipinu

Bozardı dağlar tarlalar

Kurudu bahçeler bağlar

Ölen öldü kalan sağlar

Çağırır dön Telipinu

Erkekler döl veremiyor

Kadınlar doğuramıyor

Bebekler süt ememiyor

Ağlaşır dön Telipinu

Ocak söndü baca tütmez

Kırda çiçek yok kuş ötmez

Çiftçinin ekini bitmez

Çığırır dön Telipinu

Tabarna tahttan kalkamaz

Tavananna'yla yatamaz

Düşmanına ok atamaz

Yalvarır dön Telipinu

Bin tanrıya şölen vardı

Yemek içmek birden durdu

Anan baban seni sordu

Bağırır dön Telipinu

Tarhunna kartalı saldı

Hepat güneşi çağırdı

Dağı taşı o aradı

Çağırır dön Telipinu

Hannahanna arı uçurdu

O Telipinu'yu buldu

Bacağından soktu onu

Vızıldar dön Telipinu....

Kral'ın öldüğü duanın sonuna doğru yaklaşıldığında anlaşıldı. Mastigga'nın sesi giderek kısılmaya başladı. Anında çok sayıda ağlayıcı kadınlar siyahlar içinde içeri girdiler; ellerinde pişmiş topraktan küçük gözyaşı kapları vardır. İlahiyle birlikte saz ve flüt sustuğunda ağlama çığlıkları ve iniltieler yükseldi. Ağlama sesleri dalga dalga yükselip alçalırken, Kraliçe Malnigal, Yukarı Ülke Kralı Zida, Kral Vekili Telipinu dahil olmak üzere orada hazır bulunanların hepsi, yeni Tabarna Arnuwanda'nın önünde yere kapanarak bağlılıklarını bildirdiler...

“Tanrıların da İnsanlardan Öğrenecekleri Çok Şey Var” Dedi Telipinu ve Görevine Geri Döndü

Doğada dinmeyen bir çıkış sürdürülmekteydi. Kırılarda, dağlar ve kayalıklarda “geri dön Telipinu! Dön Telipinu, dön Telipinu!” sesleri aralıksız yankılanıyor. Bu yankılanmalar, içinde Telipinu'nun gizlendiği bataklığı kapatan sazları titreştirerek inilti bir armoniye dönüşüyordu. Tanrılığı terk edip, kayıplara karışmış olan Telipinu bataklığın kenarında sazların arasında, iniltieleri duymamak için kulaklarına ot tıkamış uyumaktaydı. Birden uzaklardan gelen bir arı vızıltısı başladı. Vızıltı giderek

yaklaşıyordu. Derken arı vızıldayarak Telipinu'nun başucunda bir süre daireler çizerek, sanki kendisini izleyenlere "buraya gelin!" haberi veriyordu. Bu arada arkada sazların arasında bir kafanın gözükmesiyle saklanması bir oldu. Birden vızıltı sesi kesildi. Telipinu bir acı ve kızgınlıkla uyandı, çevresine bakınırken, uflayarak eliyle bacağına oğuşturmayaya başladı. O anda arıyı izlemiş olan şifa tanrıçası Kamrusepa ile Alanzu başucunda bittiler. Telipinu onları görmemiş, bacağına sokmuş olan arıyı avucuna almış ona söyleniyordu:

"Bacağıma iğneni batırıp canımı incittin, ama sen de canından oldun. Seni kim gönderdi? Mutlaka büyük büyük anamız Hannhanna olmalı. Beni uyarmak için canına kıymak değer miydi küçük varlık?"

Sorunun yanıtını, arkasında duran henüz görmediği kız kardeşi Alanzu verdi:

"Elbette değer sevgili ağabeyim. Büyük küçük tanrılar seferber oldu, bulamadılar seni. Ne babamızın kartalı ne de anamızın saldığı güneş ışıkları seni görerek yerini bildirebildi..."

Kamrusepa Alanzu'nun sözlerini tamamladı:

"Biz de, Hannahanna'nı saldığı alçaktan uçan arıyı gizlice izleyerek buraya geldik. Haydi uzat şu bacağına da merhem süreyim. Acıdıkça öfken kabarıyor, herkese ve her şeye zarar veriyorsun."

Kamrusepa torbasından çıkardığı merhemi Telipinu'nun bacağına sürerken, Alanzu yüksek sesle söylendi:

"Sen böyle izini kaybettirince, dünyanın ve insanların başına neler geldiğini biliyorsun değil mi?"

Telipinu öfkeyle yanıtladı kız kardeşinin kahırla sorduğu soruyu:

"Hayır bilmek istemiyorum. Ama asıl, ikiyüzlü acımasız ve yarattığı insanları sevmeyen tanrılarla birlikte olmak istemiyorum. Yıkılsın, batsın bu dünya ve yeni bir dünya kurulsun!"

Şifa tanrısı Kamrusepa merhem sürdüğu yeri sararken Alanzu büyük kardeşinin sesini bastırarak konuştu:

"Sen neler söylüyorsun Telipinu? Bak bir küçücük arının iğnesinden canın acıdı. Sen ortadan kaybolalı insanlar neler çekiyor? Bir de acımasız tanrılardan sözediyorsun."

Kamrusepa arkasından ekledi:

"Sevgili Telipinu, bu davranışınla sen de onlar kadar acımasız ve zalim oluyorsun, hatta onlardan da fazla. Çünkü dünyanın yokolmasına ve herkesin ölmesine sebep oluyorsun."

Telipinu biraz sakinleşti, ama ısrarlıydı “büyük tanrılarla insanları yönetenler, dedi, özellikle Tabarna Şuppiluliuma beni çok öfkelenirdi. Öfkemi denetim altına alamıyorum.”

Alanzu araya girdi:

“Şuppiluliuma öldü. Hem de senin duanla karanlıklar ülkesine gönderildi. Babamız ona ölüm döşeginde ‘Telipinu’ya senin borcun var, onu ödemen gerek’ demişti.”

Telipinu mırıldandı:

“Onun ruhuyla da karşılaşmak istemiyorum. Bu nedenle karanlıklar ülkesinden çıkıp da tanrılar arasına zor karışır Tabarna!”

Alanzu ve Kamrusepa ikisi birden yalvardı:

“Sevgili Telipinu geri dönmelisin. Senin gibi akıllı büyük bir tanrı öfkesine yenilmemeli. Senin öfken; insanlara, hayvanlara, bitkilere tüm canlılara zarar verdiği gibi, Tanrılar dünyası da zarar gördü.”

Alanzu bu konuda başka bir endişesini endişesini açıkladı:

“Barış çağı yaşamakta olan Tanrıların, binlerce yıl önceki gibi savaşa tutuşmalarına neden olabilir bu büyük öfken.”

Telipinu’nun öfkesi dinmiyordu; bağırdı:

“Umurumda bile değil, birbirlerini yesinler! Benim Şuppiluliuma’ya ve babam dahil bazı tanrılara öfkemi kimse dindiremez, siz ikiniz bile!”

Alanzu dargınlaştı, arkasını dönerek söylendi:

“Ben ağabeyimin bu denli kinci olduğunu hiç, ama hiç düşünemiyordum doğrusu. Olur şey değil; insanlık için ve insanların kurtuluşu ve mutluluğu için bir Evrensel Barış Tasarımı düşünüp uygulamaya girişen senin gibi bir tanrısal kişiliğin bu davranışını aklım almıyor.”

Kamrusepa Alanzu’yu onayladı:

“Gerçekten Telipinu’nun böylesine değişeceğini aklımın ucundan bile geçirmezdim.”

Tam bu sırada sazların arasından Tarhunmiya ortaya çıktı ve kendisine şaşkınca bakan tanrılara doğru yürürken seslendi:

“YüceTelipinu, Telipinu! Ah sevgili tanrım! Senin bu kadar zalim ve bencil, hırs ve gururuna yenilmiş olduğunu görmek beni çok üzdü. Gerçi acımasızlığını oğlumla beni kurtarmak adına dağdaki soğuk mağarada unutmakla göstermiştin ya!”

Telipinu, Tarhunmiya'yı görür görmez birden ayağa fırladı ve kollarını uzatıp ona doğru yürümeye başlayınca öbürleri iyiden şaşırmişti. Telipinu sevinçle bağırdı:

“Vay Tarhunmiya sen misin? Çok özür dilerim, seni dağ tanrısı kardeşim Sarruma'nın korumasına verdiğim için hatırımdan çıktın; belli ki sana iyi bakmamış. Oğlun nerede? Alanzu sen onu anımsarsın. Kamrusepa bu Tarhunmiya. Benim çok sevdiğim kulumdur. Ona yarı-tanrısallık bağışlamıştım.”

Tarhunmiya'nın yüzü asıldı ve elini kaldırarak onu durdurdu. Ağlayarak konuşmaya başladı:

“Dur Telipinu, benimle de artık birleşme. Tanrılığımı, Telipinu olduğumu ilan etmeye kalkıştığında başıma neler geldiğini çok iyi biliyorsun. Oğlumun ve beni mağarada unutmuş olmanı, Tabarna'nın savaşlarından kurtarmak için saklayıp yetiştirdiğim gencecik oğlumun senin yüzünden bir kayadan düşerek ölmesini bile unutarak seni bağışlamıştım. Oysa şimdi, Alanzu ve Kamrusepa'ya söylediklerin asla bağışlanacak şeyler değil. Binbir maceradan sonra ovaya indiğimde gördüğüm manzaradan ürperdim. Dünyanın battığını, tek başıma kaldığımı sanmıştım. Bunu nasıl yapabildi benim o çok sevdiğim yüce Tanrım Telipinu?”

Hıçkırığa hıçkırığa sürdürdü konuşmasını:

“Büyük Kral'a ve büyük tanrılara kızıp küserek; bizler gibi yoksul, suçsuz-günahsız, çaresiz insanları yok edemezsin. Bu senin tanrılığın şanına yakışmaz.” Ona kendisi yaklaşmış yakasından tutarak sarstı ve sonra sarıldı ve “onların yüzünden bizi, biz çaresiz yoksulları niçin cezalandırıyorsun?” dedi.

Tarhunmiya'nın acı sözlerine karşı sessiz kalan Telipinu'nun yavaş yavaş değiştiği hissediliyordu. Tarhunmiya ondan ayrılıp ona direktif verircesine konuştu bu kez:

“Neden, doğaya ve insanlara dağıttığın bolluk-bereket hediyeleri dolu torbanı sırtından çıkarıp, içindeki simgeleri böyle gelişigüzel yerlere attın? Bu torbanın sırlarını yalnız sen bilir ve ancak sen onu taşıyabilirsin. Az önce arı seni uyarmak için canını verdi. Öfken yüzünden mutlaka cezalandırılması gerekenler varsa, bu dünya ve insanlık olmamalı. Benim yüce tanrım Telipinu tanrısallık görevlerini öfkelenip terkedemez!”

Birden değişti Tarhunmiya başını ona uzatarak “al benim başımı kes, dedi, insanlığın kurtuluşu için ben kurban olayım. Al canımı öfken dinsin. Geri dön sevgili tanrım!”

Bu kez yere çömelip ayaklarına sarıldı. Telipinu elini başına koyarak onu okşarken son sözlerini söyledi Tarhunmiya:

“Dünyayı ve insanlığı kurtarmak için gerekiyorsa al benim canımı Telipinu, ama geri dön! Hatti ülkesine ve insanlığa sırtını dönme! Dünyayı barışa ve dinginliğe ancak sen kavuşturabilirsin, geri dön Telipinu!”

Bu ana dek tek söz etmeyen Telipinu çok etkilenmişti. Öbürleri sadece şaşkınca tanıklık etmekteydi bu insanca davranış ve özveriye ve de Telipinu’daki değişikliğe. Doğa, tarım ve bereket tanrısı Telipinu, eğilerek bolluk, bereket ve tokluk torbasından çıkarıp attığı besili koyun ve besili sığır tanrısal görev simgeleri, üzüm ve hububat örnekleri, yumuşak kuzu postu, küçük sağ bacak simgelerini toplayıp torbasına koydu. Sonra doğrulup torbasını sırtına atarak, öbür elini Tarhunmiya’nın omuzuna attı ve ilk kez konuştu:

“Tarhunmiya, sana artık kulum demiyorum, sen benim dostum! Sen bir tanrı dostusun; bir tanrı arkadaşın olduğunu asla unutma! Ne zaman gereksinme duyarsan çağır; zamanın ve evrenin ötelinde bile olsam gözünü açıp kapatıncaya dek sana ulaşırım. Bu sözlerinle bana hem tanrılığı, hem insanlığı öğrettin. Haydi git Arzawa’da yaşayan aileni bul, mutluluk içinde yaşayınız. Kapat gözünü, aç gözünü!”deyip eliyle dokunduğu Tarhunmiya gözden kayboldu.

Arkasından öbürlerine dönerek konuştu:

“Haydi Alanzu, Kamrusepa, dönüyoruz; Alanzu senin tanıklığında verdiğim istifamı geri alıyorum. Şaşkın şaşkın bakmayın. Tanrıların da insanlardan öğreneceği çok şey vardır, bunu unutmayın!”

İsmail Kaygusuz
Malatya

27. 01.2021,

Kaynakça:

Angela P. Thomas, *Egyptian Gods and Myths*, Shire Publications LTD., London, 2001.

Beckman, G. “*The Religion of the Hittites*”. *Biblical Archaeologist*. June/September, 1989.

Birgit Brandau-Hartmut Schickert, Çeviren: Nazife Mertoğlu, *HİTİTLER, Bilinmeyen Bir Dünya İmparatorluğu*, Arkadaş yayınları, Ankara, 2003

Gurney, O. R. “*Hittite Kingship*”, Penguin Books, London, 1990

Güterbock, H. G.. “*Hittite Religion*”. s. 83-109. *Forgotten Religions*. New York: Philosophical Library. 1954.

Henrietta McCall, *The Legendary Past, Mesopotamian Myths*, British Museum Publications, London, 1990.

Isabelle Klock-Fontanille, *Les Hittites*, Paris, 1998

Jim Hicks, *Les Origines de l'Homme, Les Bâtisseurs d'Empires*, Beşinci Fransızca Baskı, TIME-LIFE Books, Amsterdam, 1983

Joseph Kaster, *The Wisdom of Ancient Egypt, Writings from the Time of the Pharaohs*, New York, 1995

Jürgen Seeher, *HATTUSHA GUIDE, A Day In The Hittite Capital*, Gözden geçirilmiş

2.Basım, Ege Yayınları, İstanbul, 2002

Karağuz Güngör, *Hitit Mitolojisi*, Konya, 2001

Laroche, E. “*Tesub, Hebat et leur cour*” *Journal of Cuneiform Studies*. 2: 113-36. 1948.

Laroche, E. “*Le pantheon de Yazılıkaya*”. *Journal of Cuneiform Studies*. 6:115-23. 1952

Laroche, E. *Textes mythologiques hittites en transcription*, Paris, 1965

Michel Mazoyer, *Telipinu Le Dieu Au Marecage*, Collection Kubaba, Paris 2003

Myth, *Ritual and Kingship*, Oxford: Oxford University Press. 1958.

Naomi Ozanec, *The Way of Egyptian Wisdom*, London, 2003

Otten, H. “*Ein Text zum Nujahrsfest aus Boğazköy*”. *Orientalistische Literaturzeitung*. 51:101-05. 1956.

Sedat Alp, *Hitit Çağında Anadolu*, 3.Basım, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2002

Sedat Alp, *Hitit Güneşi*, 2.Basım, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2003

Ünal Ahmet, *Hititler Devrinde Anadolu I, II, III*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2002/2003/2005

Romanda Adları Geçen Tanrı ve Tanrıçalar:

Alalu: Göksel krallığı ele geçirip Anu'yu köleleştiren Zorba Tanrı

Alalu, Anu, Teşup Arauzah Kumarbi: Hitit Mitolojisinde ilk göksel savaşın tanrıları

Alanzu: Tarhunna ile Hepet'in kızı, Telipinu'nun kızkardeşi ve yardımcısı

Amon-Ra/Amon-Aton: Antik Mısır'ın büyük yaratıcı ve güneş Tanrısı

Anu: Göklerin ilk sahibi Hitit Tanrısı

Ea-Sarru: Hitit Akıl ve Bilgelik Tanrısı; Hitit mitolojisinde Teşup'u göğe uzanan Kaya tanrısının elinden kurtaran tanrı.

Geb: Mısır Yeryüzü Tanrıçası

Hepat: Hitit-Arinna'nın Güneş Tanrıçası, Tarhunna'nın eşi

Hatepinu: Tanrı Telipinu'nun Karısı

İlluyanka: Fırtına Tanrısı Tarhunna'nın kendi eliyle öldürdüğü ejderha oğlu

İsis: Mısır Büyücülük Tanrıçası

Khepri: Amon-Ra'nın yardımcısı Bok Böceği Tanrı

Khonsu: Mısır Ay Tanrısı

Kamrusepa: Şifa Tanrıçası

Maat: Mısır Evrensel Düzen Tanrıçası

Neith: Mısır Savaş Tanrıçası

Negral, Lewlani, İsdustraya, Papaya: Hitit Yeraltı Tanrıları

Nikkal: Hitit Ay Tanrıçası

Oziris: Mısır Sonsuz Yaşam ve Diriliş Tanrısı, Ölüler yargıcı

Seth: Mısır Fırtına Tanrısı

Shu: Mısır Hava Tanrısı

Tarhunna/Teşup: Hitit Göklerin Fırtına Tanrısı

Tapkina: Akıl, bilgelik, sezgi tanrısı Ea'nın karısı.

Tefnut: Mısır Su Tanrıçası

Telipinu: Hitit Bolluk-Bereket ve Tarım Tanrısı, Tarhunna'nın oğlu

Toth: Mısır Akıl ve Bilgelik Tanrısı

Ubellurini: Dünyayı sırtında taşıyan ve Kumarbi'nin oğlu Ullikummi'yi denizde yetiştiren tanrı

Ullikummi: Başı göğe ulaşan ve göksel tanrıları yakalayıp yere seren Kaya Tanrı

Zababa: Hitit Savaş Tanrısı

Kişi Adları:

Akhenaton (1352-1334): Firavun Tutankhamon'un babası

Ankhesenamom: Mısır Kraliçesi, Tutankhamon'un kızkardeşi ve karısı

Anu: Maden işleme atölyesi sahibi

Arnuvanda: uppiluliuma'nın Oğlu, Veliahd Kral

Hannuzi: Aşağı Ülke Kralı, Hitit Askeri Komutanlarından

Hani: Kraliçe Ankhesenamom'un özel mektup elçisi

Horemhob: Mısır Orduları Başkomutanı

Kral Vekili Telipinu: Şuppiluliuma'nın Oğlu

Kral Telipinu (1525-1500): Hitit Anayasasını yapan Kral

Kraliçe Nefertiti: Tutankhamon'un anası

Luppaki: Kral Vekili Telipinu'nun askeri komutanı

Manni: Pallana'nın Karısı

Mastigga: Ama-Dıngır (Tanrılar Anası), Başrahibe

Mattivaza: Mitanni kralı Tuşratta'nın oğlu

Nefer-Rohu: Mısır Başrahibi, Bilgelik Tanrısı Toth'un kişiliğinde görünüm alanına çıktığı insan

Pallana: Yaşlı Köylü

Sarpa: Atölye işçisi, ateşçi

Tabarna/Labarna Şuppiluliuma (1380-1346/40?, 1355-1322/20??):
Büyük Hitit Kralı

Tarhunmiya: Köylü-Çiftçi, Telipinu'nun ilk birleştiği insan

Tavananna Malnigal: Tabarna Şuppiluliuma'nın eşi, Büyük Hitit Kraliçesi, Babil Kralının Kızı

Tutaliya: Şuppiluliuma'nın öldürtüp yerine geçtiği kral kardeşi

Tutankhamon: 18.Sülalenin Sondan birinci Firavunu (İ.Ö. 1333-1323)

Takuwa: Tabarna'nın kendisine bağladığı Mitanni kralı

Tuşratta: Mısır'a sığınan Mitanni Kralı

Uzzu: Tarhunmiya'nın sirkatladığı oğlu

Zannanza: Tabarna şuppiluliuma'nın Mısır Kraliçesine koca olarak gönderdiği oğlu

Zida: Yukarı Ülke Kralı, şuppiluliuma'nın Kardeşi

Romanda Geçen Bazı Ülke ve Kentlerin Günümüzdeki Yerel Adları:

Arzawa: Batı Anadolu

Adaniya: Adana

Amurru: Kuzeybatı Suriye bölgesindeki krallık

Halpa: Halep

Hattuşa(ř): Çorum/Boğazkale İlçesi/Boğazköy

Heliopolis: Mısır kutsal kenti

İssuawa: Elazığ-Keban

Kargamış: Gaziantep-Karkamış

Kaşka Ülkesi: Doğu Karadeniz bölgesi

Kizzuwatna: Çukurova bölgesi

Manasartiya: Kızılırmak

Menfis: Firavun'ın başkentlerinden

Mulkiş: Hatay

Parha: Perge/Aksu

Tegarama: Gürün

Tuvanuva: Bor-Kemerhisar

Vaşşukani: Suriye'de bir Mitanni kenti